

Tienhaattaja

Pietarissa ja sen lähiseuduilla,

sinne matkustaville ja siellä asuville Suomalaisille.

C. M. Lindfors'in tekemä.

Varustettu suomalais-wenäläisellä tulkilla, katujen luettelolla
ja kaupungin kartalla.

Helsingissä,

painettu Hufvudstadsblad'in kirjapainossa, 1873.

G. W. Edlund'in kustannuksella.

Syhennyksiä:

J. = iso. — j. = jalka. — k. = katu. — kk. = kadut. —
k. = kaji, rantakatu. — kan. = kanava. — K. = keskimäinen. —
Linj. = linja = katu Wasili-Ostromalla. — linjj. = linjat. —
per. = pereulok = rännikatu. — P. = pieni. — pr. = prospekti
= suuri katu

Suom. Kaupungin kartta on jaettu 81 yhden-koiseksiin ruu-
tuihin, ylä- ja ala-puolella merkityt kirjaimilla A—I ja molemmalla
puolen numeroilla 1—9. Kirjain ja numero nimien jälestä katujen
luettelossa ilmoittavat siis se ruutu, jossa katu löytyy kartalla.

Sisältö:

I	Kaupunki	ff. 1—	
II	Likiseudut	ff. —92.	
	Pietarhovi		f. 71
	Aleksandria, Snawenka, Mihailowka, Hänen Majestectinsa oma huwila (Sobstwenaja Datscha) ja Sergiewka		" 77
	Oranienbaum (Nampowa)		" 79
	Kronstadt		" 80
	Strelna, Sergiewskin luostari		" 82
	Tsarskoje-Selo sekä Pää-observatorio Pulkowassa		" 83
	Pawlowsk		" 87
	Gatschina (Gatsina)		" 88
	Nopsa		" 89
	Aleksandrowski, Keisarillinen posliinitehdas, Aleksandrows- kaja Manufaktura ja Schlüsselburg		" 90
	Tschesda		" 91
	Yleisiä huwipaikkoja ja kesähuwiloita kaupungin lähelim- mässä ympäristössä		" 91
	<hr/>		
	Wähäinen suomalais-menäläinen tulkki		" 93
	Luettelo Pietariin toveista ja kaduista		" 100
	Pietarin kartta.		

I. Kaupunki.

Pietari, Venäjän valtakunnan toinen pääkaupunki ja Keisarin asuntopaikka, on nuorin Euroopan pääkaupungeista. 169-vuotisen olonsa aikana on Pietari ihmeteltävällä nopeudella kasvanut laajuudessaan, kauneudessaan ja komeudessaan, niin että se tätä nykyä on suurimpia, kauniimpia ja merkellisimpiä paikkoja maailmassa, joten sitä useasti ja syystäkin sanotaan Pohjan Palmyra'ksi. Mitä wesi-yhdistysten paljouteen tulee, sopii asettaa sitä Amsterdamin, Tuhholman ja Venetsian jälkeen. Seitsemäntoista wesihaaruetta ja kahdeksan kanavaa halkaisee sen ja sen ympäristön ristin ristin, ja noin neljännen osan kaupunkia piirittää Suomen lahti. Wiimeisen, w. 1869 tehdyn, wäkiluwun mukaan, oli kaupungissa 669,734 asukasta, joista noin 580,000 Wenäläistä, 50,000 Sakjalaista, 21,000 Suomalaista ja Ruotsalaista, 12—15,000 Franskalaista, 5,000 Englantilaisista ja Amerikkalaisista, sekä melkoinen luku Juutalaisia, Tatarilaisia, Armenialaisia, Italialaisia, Kreikkalaisia, Espanjalaisia y. m. Kaupungissa on 500 katua ja awointa paikkaa, 92 siltaa, 92 kirkkoa, 158 rukous-huonetta, sekä 9,200 kartanoa, joista moniaissa asuu yli 1000 ihmistä. Kaupungin hallituksen etupäässä on tätä nykyä kaupungin prefekti (gradonatschalnik), joka samalla on poliisin päällikkö; tämän alaiset päällysmiehet pitävät järjestystä 13:ssa kaupungin-osassa, mitkä taasen jakautuvat 38:aan kortteliin. Ruskakin tällaisessa korttelissa on wahtifonttori. Taloudelliset asiat hoitaa pormestari (golowá) ja waliofunta. Lakisuhteissa on kaupunki jaettu 30:een rauhatuomari-kuntaan.

A.

Adressi-konttori: S. Sadowaja- ja S. Podjatschekaja-katu-
jen kulmassa, ilmoittaa kaupungin asujainten asuinpaikkoja.

Ajanluku. Wenäjällä on vielä voimassa Julianin ajan-
luku, joten siellä ajanlaskussa ollaan 12 päivää jälempänä muuta Eurooppaa.

Ajoneuvot. Tavallisimpia ajoneuvoja ovat: droschkat, ka-
leesit, sekä kahden ja neljän istuttavat katetut waunut.
Hinnasta on sopiminen ajurin kanssa. Lyhyemmästä mat-
kasta maksetaan, droschkasta 15 kop. ja katetuista wau-
nuista päivässä 2 r. 50 kop. ja enemmänkin.

Akatemiat: Mediko-firurgillinen Akademia, Wiip. p. esikaup.,
lähellä Liteini-s., on keisari Paawalin perustama w. 1799.
Siihen asti oli Wenäjällä ainoastaan Pietari I:sen pe-
rustamia lääkäri-kouluja, jotka olivat yhteydessä hospi-
taalien kanssa. Niiden tarkoitus oli kaswattaa ainoas-
taan wälttäviä haawa-lääkäreitä; kaikki warsinaiset lää-
kärit olivat ulkomaalaisia. W. 1835 järjestettiin mediko-
firurgillinen akademia uudelle kannalle. Siinä ei lueta
ainoastaan niitä oppi-aineita, jotka suorastaan kuuluvat
lääke-tieteesen, tämän sanan warsinaisessa merkityksessä,
waan myös farmasia- ja eläinlääke-oppia. Akatemian
kummasfakin osastossa on 14 profesoria, 8 apulaista, sekä
ylimääräisiä profesoreja. Oppilaiden luku lienee tätä
nykyä 8 eli 900.

Meri-akademia, W.-D., Newan kaji, 11 l.

Sota-akatemiat: 1) Insinööri-akademia, katso
Wanha Mihaelin palatsi. 2) Kenraali-staapin-akate-
mia. Englantilainen kaji, 32. 3) Tykkiwäestön-aka-
temia, Wiip. p. esikaup., lähellä Liteini-s.

Taideakademia, W.-D., Newan kaji, 3:nen ja 4:nen
II. välillä. Tämä nelionmuotoinen, 400 jlk. pitkä, 400
jlk. leveä, sekä 70 j. korkea kartano rakennettiin kei-
sarinna Katharina II:sen aikana ww. 1764—68. Akate-
mian saleissa pidetään vuosittain näyttelö, joka tätä ny-

kyä avataan Suhtikuussa. — Kokoelmia saadaan katsella, museon konservatorin luovalla, joka päivä kl. 11—2 p:llä. Rakennuksen vastapäätä, Newan rannalla, on kaksi sfinksiä, jotka ovat tuodut muinoinesta Thebestä w. 1832.

Tiedekatemia, W.-D., Newan kaji, lähellä Gowin-siltaa. Laitos on saanut sääntönsä jo Pietari I:sen aikana w. 1724, mutta vihittiin vasta Katharina I:sen hallitus-ajalla. Rakennus on kolminkertainen kartano pyöreällä tornilla, jossa on tähtitieteellinen observatorio. Tätä nykyä on akatemiassa kolme osastoa: yksi fyysiko-matemaattisia, toinen historiallisia ja historiallis-kielitieteellisiä tieteitä, kolmas Venäjän kieltä ja kirjallisuutta warten. Muuten on laitoksessa 21 warsinaista ja 55 kunnia-jäsentä, joiden joukossa 7 ulkomaalaista, sekä noin 200 kirjehenwaihatajaa. Akatemiaan kuuluu myös kirjasto, joka sisältää noin 148,000 nidettä, sekä käsikirjoituksia, joiden seassa yksi, 18:ssä niteessä, mainion Replerin tekemä ja Nestorin aika-kirja wuodelta 1280. Akatemian aasialaisessa museossa on kiinalaisia, mongolilaisia, arabialaisia, persialaisia, turkkilaisia ja japaanalaisia kirja-teoksia, luvultaan noin 12,000, joista 1369 kiinan-kielistä, sekä sen lisäksi aasialaisia jumalain kuvia, kansanpukuja, talonkapineita y. m. Itämaisesä raha-kabinetissä on noin 2200 myyntiä ja mitalia. Etnografillisessa museossa on waatepukuja ja talonkapineita Pohjois-Venäjältä ja Siperiastakin. Eläintieteellinen museo on myös jommoinenkin, waikka tosin, mitä kokoelmain sisältöön tulee, paljoa wähempi-arwoinen kuin monet muut kokoelmat useissa Europan pääkaupungeissa. Merkillisin on tässä museossa osasto ennen weden-paisumusta olleita eläimiä warten, joiden seassa on nähtäwänä mammut-eläwän luuranko, tuotu Siperiasta w. 1808. Anatomillinen, kiwennäis- ja kaswitieteellinen kabinetti sekä kokoelma kemiallisia ja fyysikkilisiä apparaateja tarjoawat myöskin paljon huwittawaa. Kokoelmat ja kirjasto ovat awoinna joka arkipäiwä, kl. 11—3 p:llä, paitsi Joulukuussa.

Aleksanterin kolonni, Talwihowin eteisellä torilla, on ruskeanväristä suomalaisista graniitti-kiweä, dorilaisen mallin mukaan. Tämä kolonni on ehkä suurin yksikiwinen teos maailmassa. Sen korkeus on 84 j., läpimitta 14 j. Kolonni kohoaa 30 j. korkealta graniittiselta kantakiweltä, joka on koristettu pronssista tehdyillä, kauniilla korokuvilla, sekä voitonmerkeillä ja muilla koristuksilla. Kolonnin yläpäässä on pronssi-pallo, jolla seisoo enkelin-kuwa, joka vasemmassa kädesään pitää ristiä, oikealla osoittaa taiwasta kohden ja jaloillaan polkee käärmettä. Rakjetoista turkkilaisista kanuunaa tykee kolonnia suojaawaa pisteaataa. Muistopatsaan piirroksset on tehnyt franskalainen arkitehti Mondferrand, joka myös johti rakennustöitä; enkelin-kuwa on Orlowskin walama. Tämän kauniin patsaan asetti kantakiwelle Aleksanteri Newsin (elokuun 30:nä) p:nä w. 1832 400 työmiestä ja 2000 Aleksanteri I:sen aikuisista sotamiestä, 60 rakennuslaman avulla. Muistopatsaan koko korkeus, maasta ristin korkeimpaan huippuun on 154 j. Kantakiwessä on wenäjänkielinen kirjoitus: Aleksanteri I:selle kiitollinen Wenäjä.

Amiraaliteetit: Uusi-amiraaliteetti, Newan vasemmalla rannalla, Nikolain-sillan alapuolella, on merkittävä kahdesta oivallisesta sotalaiwa-weistännöstä. Rakennuksen yhteydessä ovat myös nuo laivanrakennus-tarpeita sisältävät awarat makasiinit Uusi Hollanti nimisellä saarella.

Vanhan Amiraliteetin, Newan rannalla Talwihowin ja Senaatin välillä, Pietari I:nen perusti w. 1704, jolloin hän täällä rakennutti laivastonsa ensimmäisiä laivoja. Nykyinen Amiraliteetti-rakennus on perustettu Aleksanteri I:sen aikana ja tekee suuren nelion, joka on awoinna Newan puolella ja jossa on laivanweistämö pienempien laivojen rakentamista warten. Amiraliteetin torni, jossa on 100 j. korkea kullattu huippu, jonka päässä on pieni niinikään kullattu laiwa, on waltakunnan korkeimpia rakennuksia ja siitä on ihana näkö-ala kaupungin yli. Amiraliteetti-rakennus on pidettävä kaupungin warsinaisena keskuksena, sillä sen läheltä juoksee kaupungin kolme pää-

suonta, Newski-prospekti, Garóhowaja- ja Wosnéfenski-kadut, jotka säteiden lailla ulottuvat hyvin kauas, leikaten useissa paikoin monta katua ja kanavaa. Utköön siis matkustaja unohtako kauniina, kirffaana päivänä, noin puolipäivän tienoilla, menemästä Amiraliteetin torniin, katsomaan sieltä kaupunkia, sillä ainoastaan siten saa hän todellisen käsityksen Pietarin kaupungin avaruudesta ja sen säännöllisestä rakennus-lagidusta.

Armeliaisuus-laitoksia on Pietarissa enemmänkin, mutta tilan ahtauden tähden mainitsemme niistä ainoastaan muutamia. Merkittävimpinä niistä on epäilemättä Pietarhoviin menewän tien varrella, seitsemän wirstaa kaupungista olewa

Sullujenhuone, joka on rakennettu w. 1836 ja erittäin sopiwasti järjestetty. Paitsi monta lääkitys-salia sekä makuu- ja ruoka-huoneita, on laitoksessa vielä kreikkalais-wenäläinen ja lutherilainen kirkko, ynnä asuntoja lääkäreitä ja wirtamiehiä warten.

Perintö-ruhtinas Cesarewitschin turwapaiffa parantomattomille mielitautisille, lähellä Kolomjagan kylää. Laitos on rakennettu S. R. K. Perintöruhtinaan Aleksander Aleksandrowitschin määräysten mukaan, S. R. Korkeutensa omalla kustannuksella. 25:nä syntymäpäivänänsä lahjoitti näet S. R. K. turwapaikan rakentamiseksi 75,000 ruplaa, määräten samalla sen ylläpidoksi vuosittain 20,000 ruplaa. Pietarin ja Moskowan kaupparehet ottiwat osaa asiaan, lahjoittaen joksin suuria summia. Laitoksessa on wastaiseksi sijaa 130 sairaalle ja järjestyksensä puolesta wastaa se nykyisen tieteen ankarimpiinkin vaatimuksiin. Laitoksessa on kylpyhuone, ansari y. m. Huonerimien välissä on aleijoja elikkä lehtokujia, ja laitos kokonaisuudessaan näyttää somalta kartanolta, jonka keskellä seisoo komea kirkko.

Demidowan turwapaiffa työtä-tekewille, Moikan varrella 106. Laitoksessa on kolme osastoa: 1) työtä-tekewäin naisten osasto 75 hengelle; 2) köyhäin tyttöjen kaswatus-osasto 154 kaswattille; 3) ruokahuoneet köyhille, joissa warattomat saawat joka

päivä k:lo 11—2 p. mitä halvimalla hinnalla ruokaa. Yksi sellainen ruokahuone on itse laitoksessa, muut 6 eri osissa kaupunkia.

Pietarin kaupungin waiwaishuone, sekä siihen yhdistetty köyhäinkoti S. K. K. Perintöruhtinas-wainajan Nikolai Aleksandrowitschin muistoksi, Podgornaja-k. 32, lähellä Smolnan luostaria. Laitoksessa on sijaa 900 miehelle ja 300 naiselle. Paitti sitä otetaan laitokseen vielä 400 henkeä, 60 ruplan vuosimaksua vastaan.

Anastasian turwapaikka ijäkkäille ja raajarikoille, lähellä Staro-Obryadskoje nimistä hautausmaata, Suurella Dhdalla.

Keisariinna Aleksandra Feodorownan turwapaikka kaiken säätyisille köyhille, heikoille ja raajarikoille, W.-D., 13 l. 40.

Pyh. Annan leskihuone ewankelisten seurakuntien ijäkkäille ja raajarikoille leski-waimoille, Piet. esip. kaup., S. Poscharskaja-k. 14.

Diatonissain eli lanpenden-sisarten laitos, Beski, 2:n k. 26. Laitoksen tarkoitus on rehelliseen työhön totuttaa langenneita ala-ikäisiä tyttöjä, sekä niitä täysi-ikäisiä, jotka ovat wakaasti päättäneet tehdä parannusta.

Wawaliidi-koti vanhentuneille ja raajarikoille merisotilaille sekä heidän waimoilleen, lähellä Stroganow-s. Ramennoi-Dstrowalla.

Köyhäin komitean huone kaiken säätyisille kerjäläisille, Englannin-prospektin ja Torgowaja-k. kulmassa 20—24.

Köyhäinkoti S. K. K. Perintöruhtinaan Cesarewitschin Nikolai Aleksandrowitschin muistoksi, vanhentuneille raajarikoille ja parantumattomille miehille ja naisille, Podgornaja-k. 32. Paitti määrättyä lufua, otetaan laitokseen vielä elättiä 100—120 ruplan vuosimaksusta.

Leskihuone, lähellä Smolnan luostaria. Laitokseen otetaan ainoastaan wirtamiesten leskiä, erityisten määrysten mukaan.

Pyh. Magdalenan lutherilainen turwapaikka langenneille, Dsitserskaja-k. 54.

Pyh. Magdalenan turwapaiffa, 1) ala-ikäisille langenneille tytöille, sekä niille täysi-ikäisille, jotka eivät ole vielä niin nimitettyjä julkisia naisia; 2) parannusta tekemille julkisille naisille, sekä 3) niille nuorille naisille, jotka pääsevät ulos vankeudesta: Furschtätskaja-k. 4.

Nikolai Tšesmeniläisen inwaliidi-huone, Moskowan chaussé, 7:nellä wirstalla.

Puutteen-alaisen työväen asuntojen parantamisesta huolta pitävä komitea, Džitsjerskaja-k. ja Englannin-prospektin kulmassa 55.

Pyh. Pietarin seurakunnan turwapaiffa, ijäkkäille naisille, W.-D., Pieni prospekti.

Porwarin-yhtiön köyhäinhuone, vanhentuneille raajarikoille, sekä ala-ikäisille köyhäin porwarien ormoille, Fontanka 80.

Saksalainen waiwaishuone, saksalaisen Pyh. Kathariinan seurakunnan heikoille ja vanhentuneille jäsenille: W.-D., Pieni prosp. 2—65.

Sofeiden institutntti, miehille: Liteinin prosp. 31.

Turwapaiffa ijäkkäille ja raajarikoille käsitöläisille, lähellä Nowo-Devitschin nais-luostaria. Laitoksessa on sijaa 124 miehelle ja 83 naiselle.

Kreitwi Kuschelew-Besborodkon turwapaiffa ijäkkäille naisille, Pienellä Ohdalla 795.

Turwapaiffa palveluspiioille, Wosnesjenski-prosp., vastapäätä Suuriruhtinatar Marian Nikolojewnan hoimia. Laitoksen tarkoitus on: 1) antaa Pietariin työnhakuun tulleille naisille wäliaikaista mukawaa ja huokeaa asuntoa, sekä 2) olla wälittäjänä työn-antajien ja työntekijäin wälillä. Laitoksessa olijat maksawat asunnosta ja ylläpidosta 9 kop. päivässä. Ne palveluspiiat, jotka ainoastaan käyvät laitoksessa tiedustelemassa itselleen paikkaa, maksawat 10 kop. piljetistä, joka oikeuttaa heitä käymään joka päivä tiedustelemassa. Saatuaan paikan, maksawat he kerrassaan 10 % heidän ensimmäisestä kuukauspalkastansa laitoksen hyväksi. Työnantaja maksaa sitä vastoin 15 % hänen piialle määräämästä kuukauspalkasta.

Laitos on avoinna joka päivä: herrasväelle k:lo 1—3 j. p. p. ja piioille k:lo 9—11 e. p. p.

Wapaa kortteeri, suomalaisen Pyh. Marian seurakunnan iäkkäille naisille, Suuri Konjuschennaja-k. 6.

Lastenkotija, on yli 20, joissa hoidetaan noin 2,500 lasta. Suurimmat niistä ovat: **Suuriruhtinatar Olga Nikolajewnan lastenkoti** 200 lapselle, Obuhowski prosp. 12; **Barooni Stieglitzin l.-koti** 150 lapselle, Pieni Masterskaja-k. 4; **Pyh. Andrean l.-koti** 150 lapselle, W.-D., Suuri prosp. 42; **Suuriruhtinatar Aleksandra Nikolajewnan malli-koti** 150 lapselle, Narwan kaupungin osa, wastapäätä Junkkarikoulua 40.

Arsenaalit: Uusi Arsenaaali, Liteinin prosp., wastapäätä Wanhaa Arsenaalialia, sisältää ase-kokoelmia ja ase-wers-taita. Samaa tarkoitusta warten on äskettäin rakennettu Wiipurin puoliseen esikaupunkiin toinen arsenaaali, jossa ollettiin waletaan fanuunia.

Wanha Arsenaaali, Liteini-sillan kowalla, sisältää monta historiallisesti merkillistä esinettä, muun muassa Pietari I:sen kabrioletin, joka on warustettu tienmittaus-koneella, sekä woitonmerkkeja monesta linnasta, wieläpä sotalippujakin, joista Kosziuskon wapauden lippu ansaitsee erityistä huomiota. Osa tästä arsenaalista on nykyään muutettu Pietarin läänin hewioikeuden (Sudebnaja Palatan) istunto-saleiksi.

B.

Bulewardeja: Amiraliteetin b. ympäröi Amiraliteetti-rakennusta kolmelta suunnalta ja on kowapatsailla kaunistettujen, tuuheiden lehtokujiensa tähden mieluinen käwely-paikka.

Hewoskaartin b. alkaa Sifakin torin itäiseltä kulmalta, jossa ikäänkuin porttina on kaksi koreaksi silattua graniitti-kolonnia, joiden huipuilla seisoo pronssiasta waletut woiton jumalattaret.

C.

Circus: Circus Hinné, Mihaelin maneesin eteisellä torilla. Näytelmä-jakso kestää tavallisesti Lokakuusta Huhtikuun loppuun.

D.

Diligentia, katso Omnibus-waunut.
Domina, raatihuone, Newski prosp. 31.

E.

Eremitage, Miljonnaja-k., Talwihowin wieresssä, on epäilemättä suurimman-arwoinen kaikista niistä keisarillisista rakennuksista, jotka sisältävät taide-aarteita. Jo keisarinna Katharina II antoi w. 1768 arkitekti de la Motte'n rakentaa Talwihowin wiereen rakennuksen, jossa keisarinna, pienemmän ja walitun seuran keskuudessa, sekä wapaana howin melskeisestä elämästä, olisi saanut työssä kennellä kirjallisuuden ja taiteen aloilla. Keisarinna antoiinkin siitä syystä rakennukselle nimen „Eremitage“ s. o. eräkäs-maja. Tähän sijoitettiin nyt kaikki arwoisimmat, siihen saakka ostetut taide-teokset. Mutta kun rakennuksessa piakkoon ei ollut enää tilaa kaikille niille teoksille, joita yhä ostettiin lisää, niin keisarinna antoi w. 1775 arkitekti Welten'in rakentaa toisen rakennuksen, joka holwikäntävällä yhdistettiin edelliseen. Keisari Aleksanteri I:nen käski sittemmin sijoittaa siihen arwoisimmat, omat ostamansa kuwat, ja salli taitelijoille ja taiteen ystäville pääsyn rakennukseen. Keisari Nikolai päätti myöhemmin w. 1839 koota yhteen ainoaan rakennukseen kaikki, niin hänen ostamansa taulut, kuin nekin taideteokset, jotka säilytettiin siellä täällä, olletikkin Tsarskoje-Selosssa ja Taurian howissa. Tätä toimeen saadaksensa rakennutti hän uuden awaran kartanon. Rakennustöitä, jotka aljettiin w. 1840, johti tunnettu Myncheniläinen arki-

tehti Leo von Klenze. Rakennus tuli valmiiksi w. 1850 ja vihittiin w. 1852. Eremitage on laaja, 515 j. pitkä, 375 j. leveä suunnikasmainen rakennus, jonka keskessä on kaffi awaraa pihaa. Sen otsapuolella pistää esiin komea westibyli, joka kannattaa kahdeksan pilaria; näitä pilareja vastaan seisoo wino-asemassa kymmenen, kantakiven kanssa yhdessä 22 j. korkeaa Telamonia. Kun tämän lisäksi luetaan siwyyys ja puhdas kauneuden tunto rakennustaiteellisissa muodoissa, monilukuiset mainioimpain taideniekkain weistämät kumapatsaat, sekä aineiden kauneus ja kalleus, niin saattaa sanoa, ettei Eremitagella ole weran wetänyttä missään muualla Europassa. Niinpä owat esim. äsken mainitut kymmenen Telamonia yhtä ainoata, kaunista, haaleanharmaata, hienojwäistä graniitti-kiveä, Sortawalan tienoilta Suomesä, ja eteisen katon tukipilarit, luvultaan 16, owat niinkään kauniita yksikiwiä ruskeanwärisestä Suomen graaniitistä, Carrara-marmorilla kapiteleilla. Ne 22 porrasta, jotka kolmessa penkereessä, wiewät alaalta toiseen kerrokseen owat myöskin mainittua marmorია.

Taulufalleri. Katharina II ostatti Rafael Mengs'illa Ruomassa ja Grimmillä Pariisissa sen ajan merkillisimmistä yksityisten kokoelmista koko joukon mitä arwoisimpia tauluja, niin että jo siihen aikaan falleri tuli melkoiseksi. Olletikin saatiin kokoon maalaustaiteen tuotteita Crozat'in, Choiseul'in, Trochin'in, Baudoin'in ja erittäinkin Sir Robert Walpol'en kokoelmista. Keisari Aleksanteri I:sen aikana saatiin arwoisa lisäys ostamalla keisarinna Josefina'n ja Tanskalaisen Coesweldt'in kokoelmat; keisari Nikolai I:sen aikana ostettiin Saint-Leu'n herttuattaren ja Barbarigon kumastot, sekä muutamia mestari-teoksia Allankomaiden kuninkaan ja marsalkki Soult'in kokoelmista. Nykyisen keisarin aikana on ostettu ostamistaan sekä tauluja että weisto-kuvia Campana'n kumastosta Ruomassa. — Tätä nykyä on Eremitagen taulufallerissa 1632 arwoista taulua, jotka owat walitut noin 4000 teosta sisältävästä kumastosta. Ne taulut, jotka eiwät ole saa-

neet sijansa Eremitagen saleissa, ovat sijoitetut Talvipalattiin, sekä Tsarskoje-Selon, Pietarhowin ja Hatfinan hoveihin. Sen lisäksi on Eremitage'n pawiljonissa 100 taulua, ja 200 hyvää maalikuva on keisari lahjoittanut Moskowan uudelle museolle. — Italialaista maalaus-koulua edustaa Eremitage'ssa 337, hispanialaista 115, fläämiläistä, hollantilaista ja saksalasta 944, englantilaista 8, franskalaista 172 ja wenäläistä ainoastaan 65 teosta. **Oletiffin** on kallerin rikas hispanialaisista ja fläämiläisistä tauluista, niiden seassa 20 Murillon, 6 Velasquez'in, 60 Rubens'in, 34 van Dyck'in, 40 Teniers'in, 10 van der Helst'in, 41 Rembrandt'in, 50 Wouvermann'in, 9 Potter'in, 40 Jakob Ruysdael'in ja saman werran Snyders'in teoksia.

Eremitage'n alakerrassa on suuri kokoelma **egyptiläisiä ja assyrialaisia muinaiskaluja**, sekä komea kalleri, sisältävä ruomalaisia ja kreikkalaisia **weistokuvia** ja **muinaisia pronssi-astioita**. Tämä kokoelma on meidän aikoinamme saanut arwoisan lisän ostoksilla Campanan-kallerista ja nykyjään voisi sitä wallan hyvin asettaa monen muun arwoisimman kokoelman rinnalle Europassa. Luettelo tämän komean kallerin muinais-kaluihin sisältää 361 n:roa, joiden seassa on monta komeaa, mainittavaa ja kallista arwoista esinettä. Eremitagen kalliimmat aarteet ovat toki **taide-kappaleet ja muinaiskalut kimmeriläisestä Bosphorasta**. Suurin osa näistä kaluista on löydetty Krimistä, jossa muinaisilla Kreikkalaisilla oli melkoisia firto-maita. W. 1831 löydettiin eräästä hautakummusta — johon oli haudattuna muuan Ekyptiläinen kuningas, waimonsa, tallimestarinsa ja sota-ratsunsa kanssa — kuninkaan kruunu, waatteet, kalliita talon kapineita, kullattuja pronssi-astioita ja joitakuita muita esineitä. Näitä muinaiskaluja, kullattuja, hopeisia ja pronssisia laakeriseppeleitä, neuloja, kaularenkaita, ketjuja, formuksia, maljoja y. m. on noin 2000, ja ne ovat asetetut lasisiin kaappeihin ja pyramiideihin. Kokoelma, sisältävä **taiteellisia piirroksia ja painokuvia** on kasvanut 200,000:ksi eri lehdeksi ja lisäntyy

päivä päiväältä uusilla arvokkailta kirja-lehdillä. Campanan kallerista wälitut 566 muinaisajasta waasia ovat myöskin kallis-arwoisia. Materrassa on myöskin **Cremitagen kirjasto**, jonka perusti keisarinna Katharina II. Joku aika sitte oli siinä 100,000 nidettä. Niinikään ala-kerrassa olewa myntti- ja mitali-kokoelma on melkoinen ja hywinkein täydellinen, warinkin mitä wenäläisiin ja muiden slaawilaisten kansain, niinkuin Puolalaisten, Böhmiläisten, Serwialaisten y. m. myntteihin tulee. Uskettain keisari Aleksanteri I:sen aikana ostettujen Perowski'n ja Reichel'in kokoelmien kautta, on kokoelma suuresti lisäynnyt ja sisältää nyt yhteensä 160,000 eri mynttiä ja mitalia. Paitsi sitä on Cremitage'ssa vielä suuri joukko **kraweerattuja kiwiä**. Tämä kokoelma sisältä jo Katharina II:sen aikana 10,000 eri kappaletta ja on siitä saakka melkoisesti lisäynnyt.

Pietari Suuren kalleri sisältää erittäin merkillisen kokoelman taide-teoksia kullasta, hopeasta, helmistä, timanteista ja muista kallista kiivistä, sekä sen lisäksi vielä tsaarin omatekoisia kappaleita norsunluusta ja metallista, hänen höyläys- ja warwinpenkkinsä, sekä hänen kowertamia, walamia, leikkaamia, talttaamia ja sorwaamia kappaleita, niinkuin mitaleja, aseita, pikareja, lippaita y. m. f. Huoneen keskessä seisoo ruhtinas Potemkinan Katharina II:lle lahjoittama suuri puun-muotoinen kello musiikki-koneineen. Sen lisäksi nähdään siinä huoneessa wahakuwa, kuwaama Pietari I:tä kaswunforkuisenaan, hänen Pultawan tappelussa ratsastamansa arapialaisrotuinen hewonen ja hänen kaksi koiransa, jotka kaikki ovat täytetyt sekä suuri joukko hänen käwely-keppiänsä. — Kolmannessa kerroksessa olewaan **eremitage-teateriin** mahtuu noin 500 henkeä.

Pääsy keisarillisen Cremitage'n kokoelmiin on awoinna käwijöille paitsi heinä- ja elokunssa sekä perjantaina ja suurina juhlina koko vuoden jokapäiwä helmikuusta heinäkuuhun k:lo 10—4 p. ja syyskuusta helmikuuhun k:lo 10—3 p. Pietari I:sen kalleriin päästetään piljeteillä, joita jae-

taan ilmaiseksi Eremitagen kansliassa, joka arkipäivä k:lo 11—1 p. Wenäjän- ja Franskan-kielisiä luetteloja kokoelmista myyvät Eremitagen sveitsaarit eli portinwartijat.

Eläintarha, katso Puistot.

G.

Gostinnoi Dvor, katso Kauppapaikat.

H.

Hautausmaat. Pietarin kaupungin hautausmaat ylipäänsä ja olletikin Wafil-Dstrowalla, 17:n linjan päässä olewa Smolenskoin-hautausmaa ovat monilukuisten, kalliiden ja taiteellisesti tehtyjen marmori- pronssi- ja rauta-hautapatsaidensa tähden, komeat nähdä. Romeuden suhteen sopii asettaa toiseen sijaan Wolkowan ja Mitrofanin hautausmaat ja viimeiseen Ohdalla olewa kirkkoma.

Seinätori, katso Torit.

Hospitaaleja. W. 1863 oli Pietarin kaupungissa yhteensä 62 hospitaalia, joissa hoidettiin vuosittain noin 74,000 sairasta. Wiime 10 vuoden kuluessa on hospitaalien luku melkoisesti lisäytynyt. Sota-hospitaaleja oli kymmenen vuotta sitte 20, joista suurimmat vielä nykyäänkin ovat 1:nen ja 2:nen sota-hospitaali maa-wäkeä waruten. Niistä mainitsemme alempana enemmän. Lääkärejä oli w. 1863 noin 400. Muutoin on noin 10,000 wuodetta sairaille, waan nämäkään useasti eivät riitä.

Kaupungin etewimpien hospitaalien seassa mainitsemme ensin Katharina II:sen aikana perustetun **Dubuhowan kaupungin-hospitaalin**, Fontankan warrella, 95, Dubuhow-s. kowalla. Tämä hospitaali on 650 j. pitkä kaksikerroksinen rakennus, jossa on kirkko, apteekki, asun- toja lääkäreille ja palvelijoille, leipo-huone, kyökki, höyrywoimalla käypä pesulaitos ja enemmän kuin 1000 wuodetta miehille. Hospitaalin awaralla tilalla on myös-

fin yksikertaisia puufartanoita, joihin sairaita muutetaan afumaan kefän ajaksi. Rakennuksia ympäröivät hyvin hoidetut puistot, joissa paranemaisillaan olevat saavat nauttia raitista ilmaa. W. 1838 lisättiin hospitaaliin vielä osasto naisia warten, joka on sopivasti järjestetty ja sisältää 300 wuodetta. Hospitaalin asioita johtaa yllilääkäri, 25 alalääkäriin etupäässä. — **Marian hospitaali** rakennettiin w. 1803. Hospitaali on Liteini-prospektilla, 58, kauniissa päärakennuksessa kahden siwuraakennuksen kanssa, jota ympäröipi komea kiwi- ja rautaaita. Otsapuolella on kirjoitus: „Marian hospitaali köyhille, vuonna 1803“. Tätä nykyä on laitoksessa 100 wuodetta. Sairaita hoitawat 40 lääkäriä ja kirurgia. — **Maria Magdalenan hospitaalissa**, W.-D., 1:n linjan päässä, 60, on 160 wuodetta ja 8 lääkäriä. — **Ralinfinan hospitaali**, Fontankan warrella, 160, lähellä Ralinfin-siltaa, parhaasta päästä kuppatautisia warten, perustettiin w. 1779 ja laajennettiin melkoisesti keisari Nikolain hallitessa. Päärakennus on kolmikertainen suurilla siwuraakennuksilla ja sisältää kaksi osastoa, toinen miehiä, toinen naisia warten. Lääkäreitä on 13. — **Työwäen hospitaali**, Fontankan warrella, Ismailowski- ja Egypti-siltojen välillä. Laitoksessa on 26 lääkäriä ja 350 wuodetta. — **Pietari-Paawalin hospitaalissa**, Piet. esip. kaup., Arhiereiskaja-k. 6, on 11 lääkäriä ja 252 wuodetta. — **Byh. Olgan hospitaali parantumattomille**, Twerstkaja-k. 22.

Matfimilianin polyklinikassa, Wosnesenski- ja Matfimilianowski-prospektien kulmassa, on 18 lääkäriä. Tämä on todellakin armeliaisuus-laitos kaupungille, sillä siihen on kaikille vapaa pääsy ja kullakin sairaalla on siinä tilaisuus kysellä neuvoja kaupungin etewimmiltä lääkäreiltä, 30 k:an maksua vastaan kerrasta. (Warattomat ilmaiseksi). Sen lisäksi on melkoinen määrä wuoteita itse laitoksessakin hoitoa warten.

Sarjoittelemien lääkärien polyklinikka sairasten hoitoa warten, Newskin prosp. ja B. Sadowaja kadun kulmassa,

on myös avoinna neuvoa kysyville ~~20~~kan maksua vastaan kerrasta.

Sotahospitaaleista ansaitsee tulla mainituksi erittäinkin **Ensimmäinen sotahospitaali maawäkeä warten**, lähellä Smolnan luostaria. Se perustettiin w. 1841. Edullisen ja tarkoituksen mukaisen järjestyksensä tähden pidetään tätä hospitaalia pääkaupungin mallilaitoksena, ja walaitus sekä wentilationi owatkin todella kelpo laatua. Myös täälläkin on eri kesa-asuntoja sairaille. Vuoteita on noin 1500. Tuo niin nimitetty **Toinen hospitaali maawäkeä warten**, Wiip. puol. ejiikaupungissa, on warsinainen osa mediko-kirurgillista akatemiaa, jonka professoreilla ja oppilailta on täällä laaja waiutus- ja harjoitus-ala. Tässä suurenlaisessa parannuslaitoksessa on noin 1800 wuodetta.

Paitfi näitä mainittakoon vielä: **Nikolain lasten-hospitaali**, S. Podjatschekaja-k., kaikenikätyisiä 3—14 wuoden wanhoja lapsia warten, 102:lla wuoteella, **Silmä-hospitaali**, Mahowaja-k. 34, j. n. e.

Yksityisten hospitaaleja: Balandin'in nais-hospitaali, S. Konjuschennaja-k., 9, Warmann'in hospitaali köyhille lapsille, Rakuschkin-sillan kowalla, 70. Wreden'in hospitaali kowatautisille, Mohowaja- ja Sergijewskaja-kk. kulmassa. T:ri Hemelian'in elektro-galwanillinen hospitaali, S. Morskaja-k. 19. Heiking'in hospitaali mielisairaille, Nowosagorodni prosp. 20. T:ri Nordström'in wesi-parannuslaitos, P. Konjuschennaja-k., saksal. kirkkokartano. Professori Jungen silmäklinikka, Sergijewskaja-k. 3. j. n. e.

Hotelleja. Mainitsemme niistä ainoastaan etewimmät: Hôtel de France, liki Poliiji-siltaa; Hôtel-Klee, Mihailowskaja-k.; Hôtel-Demuth, S. Konjuschennaja-k.; Hôtel Victoria, edellisen wieresä; Hôtel de Bellevue, Newski prosp. 58; Hôtel Kaiser, W.=D., 13 l., wastapäätä merikabettikoulua; Grand-Hôtel, Zisakintorin ja P. Morskaja-k. kulmassa; Grand-Hôtel de Paris, edellisen wastapäätä. Wenäläi-

fistä hotelleista, ovat etewimmät: **Moskwa**, Newski prosp. ja **Wladimirskaja**=k. kulmassa; **Palermo**, Staljanstaja= ja **S. Sadowaja**=ff. kulmassa; **Balabinan hotelli**, S. Sadowaja=k., keis. kirj. wieresssä; **Serapinan hotelli**, Duhomski prosp., wastapäätä Konstantinin junkkarikoulua. Matkut huoneesta wuorokaudessa ovat kaiffialla yhtä suuria ja waihettelewat 75 k:n ja 15 ruplan välillä. Päiwällinen maksaa: table d'hôte 1 r. ja à la carte, s. o. ruokalipun mukaan 1 r. ja enemmänkin. Muuten löytyy kaikissa suuremmissa rawintoloissa asujia warten wau-nuja, kylpyhuoneita, piljarteja, telegrafifonttoreja, ulko-maan sanomalehtiä, eikä lyhyen olo-ajan aikana olo tule niissä kallimmaksi kuin pienissäkään, jota wastoin ne tar-joawat paljon enemmän mukawuutta.

Soweja, katso **Balatseja**.

Söyrylaimoja kulkee:

1) **Saaristoon**, s. o. **Aptekarski** saarelle, **Tschornaja**=**Ketschka**'lle, **Kammenoi**= ja **Krestowski**-saarille, sekä **Ruschelew**=**Besborodkoon**, joka puolen tunnin kuluttua. Laiturit (pristanit) **Senaatin** ja **Resäpuiston** luona. Matkasta maksetaan 15 ja 20 kop.

2) **Lahdelle**. Laituri: Engl. kaji.

3) **Strelnaan**, kaksi kertaa päiwässä, Engl. kaji.

4) **Pietarhowiin**, 4—6 kertaa päiwässä, Engl. kaji. 1:nen luokka 45 k., 2:nen l. 22½ kop.

5) **Kronstadtin**, 5 kertaa päiwässä, **W.=D.**, wastapäätä 6:ttä linjaa. 1:nen luokka 60, 2:nen 30 kop.

6) **Schlysselburgiin**, **Resäpuiston** ja **Smolnan** luostarin luota. 1:n luokka 1 r., 2:nen 56 kop.

7) **Tshoraan**, **Resäpuiston** ja **Newskin** luostarin läheltä.

8) **Konewitsaan**, **Walamoon**, **Räkijalmelle** ja **Sortawalaan**. Perjantaisin höyrylaiwa „**Walamo**“ **Liteini**-sillan yläpuolelta. **Sortawalaan**: 4 r. 50 kop., 3 r. 25 kop. ja 2 r.

9) **Riikaan**, **Rääweliin**, **Haapasaloon** ja **Arensburgiin**, **W.=D.**, wastapäätä 14 l.

10) Lybeck'iin. Konttori: W.-D., S. Newan ja 14 l. kulmassa.

11) Stettin'iin. Konttori: W.-D., 13:ta ja 14:ta linjan välillä.

I.

Iswošikka on useimmiten hyvänluontoinen, ystävällinen ja puhelias. Jokaiselle jalkamiehelle tarjoelee hän palvelustaan, mieläpä mitä nöyryimmällä ja imartelemalla tavalla. Muukalaisen tulee kuitenkin olla varoillaan, ettei hän tulisi aika lailla petetyksi. Lyhyemmästä matkasta maksetaan kesällä 15 kop., talvella 10 kop., pitemmästä 20, 30, jopa 40 kopekkaa ja enemmänkin.

J.

Junkkarikouluja, katso Oppilaitoksia.

K.

Kadettikouluja, katso Oppilaitoksia.

Sahwiloita: Dusaury ja Borel, S. Morškaja-k.; Wolff, Poliisi-sillan kormalla; Dominique, Newski-prosp., Café du Passage y. m.

Kajia eli **ranta-katuja**: Englantilainen kaji, Newan vasemmalla puolella, Uudesta Amiraliteetti-kanavasta Pietarin torille saakka. Pitkin tätä rantakatua on suuri joukko komeita yksityishotelleja, jotka ovat parhaasta päästä pankkiirien omia.

Rinnan kaji, niinkään Newan vasemman-puoleinen ranta, Amiraliteetti-boulevardilta Liteini-sillan kormalle. Tällä rannalla, joka paikoittain on laskettu puuparketilla, on Talwihowi ja Eremitage, Suuriruhtinas Wladimirin ja Mihaelin palatsit, kesäpuiston komea piste-aita ja marmori-kapelli, sekä koko joukko yksityisten palatsieja, joissa asuu korkeimpia ylimysperheitä.

Kanavia on Pietariissa enemmänkin. Suurimmat niistä ovat: **Fontanka, Moika, Sigowlan kanawa ja Obwodnikanawa.**

Kasvatuslaitoksia, katso Oppilaitoksia.

Kasvitarha, katso Puistoja.

Katarinanhovi, wien. Zekateringow, huwilinnoineen ja puistoineen, kaupungin lounas-reunalla, Pietari I:n perustama (w. 1711) muistoksi eräästä tappelusta, jossa wenäläiset olivat saaneet voiton ruotsalaisten yli. Alusta oli Katarinanhovi ainoastaan hänen puolisonsa Katrinan kesä-asuntona. Puinen palatsi seisoo vielä entisellään ja on siis jo jotenkin rapistunut, mutta puisto tällä entisellä sotakentällä on melkoisesti laajennettu. Wapun päivänä tulwailee tänne runsaalta kansaa, vähä-waraisemmat jalan, nuoret keisarit ratsastaen, rouwaswäki ja wanhemmat herrat waunuissa, roskissa j. n. e. wiettämään juhlallisesti kesän tuloa. Ujokaluja on tässä huwimatkuessa niin paljon — niiden luku arwellaan 8 eli 10,000:ksi — että ne, jotka ovat taempuna ehtivät wasta 2 tai 3 tunnin kuluttua perille, jolla aikaa etemmäiset ovat jo ennättäneet toista tietä palautua kaupunkiin jälleen. Keisarillisella perheellä, joka tavallisesti jo huhtikuussa on muuttanut Tšarskoje-Seloon, on tapana sinä päivänä käydä kaupungissa, ja keisari nähdään täällä hetkisen aikaa ratsasteleman suuriruhtinoiden ja loistaman staabin kanssa.

Katuja: **Newskin prospekti,** tahi niinkuin ulkomaalaiset sitä nimittävät **Newskin perspektiwi,** on 5500 kynnärää pitkä, 72 kynnärää lewä ja siis epäilemättä Pietarin walta-katu. Kun kadun alkukohdasta, Amiraliteetin torin kulmasta, kulkee tätä katua ja menee Moikan poikki wiewän Poliisi-sillan yli, näkyy heti komeita kartanoita, oikealla kreivi Stroganowin pulsa palatsi ja sen wastassa Hollantilainen kirkko; muutama askele eteenpäin wäsemälle on S. Tallikatu, jossa on Reforminen ja Suomalainen kirkko; siitä wäsemälle Newskillä, Pyhän Pietarin sekä Ruotsalainen ja Katolinen kirkko ja oikealla

muhkea pilarinen Kasaanin tuomiokirkko. Kuljettuaan Kasaanin sillan yli, näkyy vasemmalla, Mihailowskin kadun takalifolla, uusi Mihaelin palatsi ja oikealla Naatihuone torneineen ja Gostinnoi-Dworin pitkät kalleriat. Wähän matkaa siitä, niinkään oikealla, on Keisarillinen Pieni Kirjasto ja sen vieressä torin perässä Aleksandran teateri pylwäineen ja muhkeine otsapuolineen, sekä viimein perintöruhtinaan hovi, Anitschkowin palatsi. Mutta senpä vieressä on taas tuo korkea Anitschkinin silta, joka wiepi Pietarin leweimmän kanavan Fontankan yli ja on kaunistettu neljällä pronssi-kuvalla. Täältä sillalta on kummallekin puolelle, pitkin koreilla kajilla varustettuja rantoja, niin jalo ja kaunis näkö-ala, jollaista ainoastaan harva kaupunki voi tarjota. Kanava itse, joka on jotenkin leweä ja oikeastaan onkin Newan lisä-joki, on täpösen täynnä kaikenmoisia parkkoja ja weneitä, sekä kauniisti koristettuja, waapumia pesuhuoneita, uimahuoneita ja pienemmillä asumilla varustettuja kala-korsuja. Katsellessa pitkin kajia, näkee niin pitkälle kuin silmä kannattaa komeita ja suuria 4 ja 5 kertaisia kartanoita, joiden välillä siellä täällä ja viimein siintävän kaufana kohoaa kirkontorneja kullattuine kupukattoineen ja huippuineen. Jos kulkee sillalta alemmas katuja, niin kuuluu heti korwaan paljoa suurempi ajokaluksen rätinä, kuin sillan yläpuolella. Syy siihen on se, että Newskin katu on aina Anitschkin'in siltaan saakka laskettu parketti-moisella puupermannolla, joka on tehty kuusikulmaisista, noin kottelin korkuisista honka-pölkäreistä, jotka owat asetetut lo-matukin sileälle lauta-pohjalle. Tällaisella permannolla ei paljon kuulukaan hewosen kenkien ja pyörien jyrä, — mutta Anitschkowan sillan alapuolella on katu laskettu tavalisilla kivistä. Muuten ei wiimemainittu osa katuja tarjokaan muukalaiselle samallaista näköalaa, kuin edellinen. Kadun kummallakin puolella owat kartanot owat kyllä yhtä komeat, jopa komeammatkin edellisiä ja kraniittiraitteet yhtä leweät ja somat, mutta liike täällä on jo vähemmin waihettelewaa ja wilkasta. Noin puolen

wirstan matkan päässä, Snamenskaja-torin warrella, on Moskowan rautatien asemapaikka ja siihen loppuun warfinainen katu, sillä siinä kääntyy se kaakkoista kohden ja kestää noin wirstan Newan rannalla olewan Aleksanteri Newskin luostarin luo. Tällä viime suunnallaan on katu jo hywin yksinkertainen, eikä kaikin paikoin kaafulla-kaan walaistu. Yhtähysin on ruwettu jo siihenkin rakentamaan kauniita taloja ja pianpa lie tämäkin osa Newskiä edellisten lainen. — Etewimmät Newskin jälkeeseen ovat pituutensa ja muunkin suhteen **Gorohowaja-(Herne-)katu**, 3,387 knr. pitkä ja 40 knr. lewä, sekä **Wosnesjenskin prospekti**, 5000 knr. pitkä ja 37 knr. lewä. Rumpikin katu alkaa Amiraliteetin torilta, lähellä Newskiä, mutta niiden päät ovat toinen toisestaan 1 à 2 wirstan päässä. Pietarin warfinainen kauppa-katu on **Suuri Sadowaja**, joka alkaa Mars-kentältä, mutta wasta sillä kohdalla, missä se yhtyy Newskiin, käy wilkkaan wilkkaaksi. Tällä kadulla on noin 3:n wirstan matkalla kaupungin etewimmät kauppapaikat eli bazaarit, niinkuin Gostinnoi-Dwor, Marian ja Aleksanderin kauppapaikat, Waltion pankki, Heinätori, uusi Aleksanderin kauppapaikka, Nikolskin kauppapaikka j. n. e. Gorohowajan pituinen on **Sagorodniin prospekti**, jolla Newskin eteläpuolella on nimenä **Wladimirskaja-katu** ja sen jälkeen **Liteini-prospekt**, joista molemmilla wiimemainituilla, sekä niiden poikki-kaduilla **Troitski-pereulok** ja **Sergiewskaja katu**, ynnä **Miljonnaja** ja **Galernaja** kaduilla, sekä **Englannin** ja **Gagarinan** kajilla on parhaasta päästä muhkeita yksityisten hotelleja, joissa asuu paras osa wenäjän ylimysfäätyläisiä. — Luulemme tehneemme jo kaikki, mitä waan tilan ahtaus sallii, jos näiden lisäksi mainitsemme vielä eräitä Newskin poikkikatuja, niinkuin **Suuri ja Pieni Morskaja**, **Mihailowskaja** ja **Karawannaja kadut**, joista olletikin ensimmäinen komean komeiden franskalais-ten, italialaisten ja saksalaisten kauppa-makasiinien kautta on yleisön warfinainen käwelypaikka ja pulskin koko kaupungissa.

Katu-rautatiet, katso Rautateitä.

Kauppapaikat eli Bazaarit: **Gostinnoi-Dwor**, Newski-prospektin ja S. Sadowaja-k. kulmassa, on suuri kaksikertainen kartano, jossa on noin 350 puotia, mafasiiniä ja varastoa. Pituus, yhteen laskettuna, on 1050 jlk., leveys 700 ja 350 jlk. Alakerrassa säilytetään parhaasta päästä tawaroita; alakerrassa on sitä vastoin melkoinen määrä pulskia mafasiineja ja rihkama-puotia. Katki se, minkä täällä näkee, kuulee ja ostaa, on suurinmaksi osaksi kansallista, s. o. wenäläistä. Dmituista kyllä on, että samanlaatuisen tawaran kauppiaat, omat asettaneet puotinsa pitkään riviin toinen toisensa wiereen, josta syystä riviä nimitetäänkin kauppa-linjoiksi (линии, ряды). Siten jakautuu Gostinnoi-Dwor seuraaviin linjoihin: 1) Werkalinja (Sukonnaja), Newskin pr:iin päin; 2) Peililinja (Serfalnaja), S. Sadowaja katuun päin; 3) Silkkilinja (Surowskaja), Gostinnoi-per.; 4) Kangaslinja (Surowaja), Tschernischow-per.; 5) Matrassilinja (Perinnaja), eri rakennuksessa Gostinnoi-Dworin ja Duuman välillä, sekä 6) Pieni Gostinnoi-Dwor, Dumnaja-k.

Marian ja Aleksanderin kauppapaikat, S. Sadowaja-k., vastapäätä Waltion pankkia, oli ennen tulipaloa w. 1862 jaettu Tschufin- ja Apraksin-Dworiin, ja yhdistetty monen monesta suuremmista ja pienemmistä puodeista, sekä läkkilevyistä ja laudoista kyhätystä myömsä-suojista, joissa kaupiteltiin wanhoja waatteita, talonkappineita, mieläpä toisinaan äärettömän kalluita taide-kappaleitakin. Nykyjään on siinä komea rakennus, jonka otsapuoli on S. Sadowaja katuun päin, ja jonka laaja keski-piha on täpösen täynnä puotirimijä. Puotijen ja myömsä-suojien luku tehnee 1500.

Uusi Aleksanderin kauppapaikka S. Sadowaja-k:n ja Zekateringowski-pr:n kulmassa, rakennettiin w. 1868 ja on laajuudeltaan edellisen wertainen. Täällä tehdään kauppaa osaksi puodeissa, joita ympäröipi kaksikertainen, lasikattoinen galleri, osaksi myös paljaan taimaan alla.

Buoteja on noin 1000. Rakennusta lämmitetään ja ventileerataan appaareilla.

Baitsi näitä on eri kaupungin osissa vielä kymmenkunta suurempia ja pienempiä kauppapaikkoja, joissa pää-tavarana ovat ruoka-aineet.

Kaupungin osat. Tilastollisten tietojen mukaan vuodelta 1863 on Pietarin kaupungin pinta-ala 19 milj. neliö-syötä eli 81 neliö-wirstaa, 9—10 wirstaa poikki mitaten ja 35 wirstaa ympäriltään. Rakennuksia on noin 20,000. Tämä ala on jaettu 13:een kaup.-osaan, joista 9 ensimmäistä ovat Newan wälemällä ja 4 viimeistä sen oikealla rannalla. Nämä kaup.-osat ovat: 1) Amiraliteetin kaup.-osa; 2) Kasaanin k.o.; 3) Spasskajan k.o. ja 4) Kolomnan k.o., jotka neljä ovat kaupungin wälemällä, Newan ja Fontankan rajoittama, keskiosa; 5) Marwan k.o., Newan, Fontanka- ja Obwodni-kanawain välillä; 6) Moskowskaja k.o., Fontankan, Obwodni- ja Ligowka-kanawain välillä; 7) Aleksanteri-Newskin k.o., Newan, Obwodni- ja Ligowka-kanawain välillä; 8) Liteinaja k.o., Newan, Fontanka, Ligowka-kanawan ja Roschdestwenskaja k.o. välillä; 9) Roschdestwenskaja k.o., Newan, Ligowka-kanawan ja Liteinaja k.o. välillä; 10) Wasili-Dstrow; 11) Pietarin esipuoleinen kaupunki eli Pietarin puoli; 12) Wiipurin puoli ja 13) Dhtan k.o.

Keisarillinen Museo, katso Eremitage.

Keuraali-Staabin kartano, Amiraliteetin torilla, vastapäätä Talwihowia, on Pietarin kaupungin suurin rakennus. Sen otsapuoli on ontewa ympyrän-puolisko, jaettu keskeltä 70 j. leweällä, S. Morškaja k:lle wiewällä, portilla, jonka otsakatolla on suuren suuri malmista walettu, 6 ratsun wetämä woitto-maunun kuwa. Tässä kartanossa, jonka eri kohdat pistäntyvät Newski pr:lle ja Moikan kanawalle ja jossa on kymmenen awaraa pihaa, on korkeimman sotapäällystön asema, ja sisältää monta warakasta kokuelmua, kirjaston, karttatehtaan, kirjapainon j. n. e. Täällä säilytetään myös kaikki Wenäjän sotahistoriaa kos-

fewat asiafirjat, aina Pietari Suuren ajoilta alkaen. Moikaan päin olewassa rakennuksessa on sotaministeristö ja osa rahaministeristöstä.

Kilpa-ajaja ja Soutaja, suuremmilla ja pienemmilla paikinoilla, pidetään talwella sunnuntaisin Newalla, Talwihovin alapuolella, ja kesällä, Elokuussa, 3—4:nä sunnuntaina peräkkäin rautatien-asemapaikan luona Tsarskoje-Selossa, jossa löytyy mainittua tarkoitusta warten rakennettu teaterinmoinen suojus, missä eri sija maksaa 25 k:sta aina 4:ään ja 5:een rpl.

Kirjakauppioida. Etewimmät kirjakauppiat ovat: Wolff, Jzakow ja Bietepage, Gostinnoi-Dwor; Mellier, franskalainen kirjakauppa, 20, Hessel 13, Schmitzdorff (omistaja on Röttger) 5, Eggers et Co 11, Müng 14, Jungmeister 18, Basunow 30 ja Kasantschikow 54, kaikki Newskin pr:lla.

Kirjapainoja on 83, kiviainoja 100.

Kirjastoja: Keisarillinen Pienin kirjasto, Aleksandra-torin ja Newskin pr:n kulmassa, on Europan rikkaimpia. Kartanon rakentaminen aljettiin keisarinna Katharina II:sen hallitessa ja saatiin valmiiksi Paawalin aikana. Sittenmin on siinä tehty melkoisia muutoksia ja lisäyksiä. Aleksandra-torille pistäywän otfapuolen toista kerrosta koristawat 18 kolonnia, joiden välillä on 10 suurta, kreikkalaisien filosofien kumaa. Restikohdalla on suuren suuri pronssista walettu istuwa Minerva. Rakennuksen toinen, pienempi puoli, pistäytty Newski pr:lle ja kolmas S. Sadowaja-k:lle. Maalta toisen kerroksen lufusaleihin päästään leweitä franiitti-rappuja myöten. Nämä lufusalit ovat tarkoituksen mukaisesti ja pulskasti järjestetyt, ja niissä käy joka päivä koko joukko ihmisiä. Vaitji komeaa, yhteistä lufusalia, on pienempi sali naisille ja wielä eri sali sanomakirjallisuutta warten. Kirjastossa on yli 900,000 nidettä, 30,000 käsikirjoitusta ja autografia, sekä 75,000 waski- ja teräspiirrosta. Kirjasto on saanut alkunsa eräästä jesuitalais-seuran kirjastosta Puolan maalta, jonka Katharina II käski tuottaa Pietariin. Kirjaston

harvinaisien käsikirjoitusten seassa mainittakoon: Ostromir'in venäläinen ewankeliumi 12:lta vuosifadalta; Apostolien teko-raamattu, kirjoitettu pergamentille, 15:ta vuosifadalta; kuningas Renén käsikirjoitus; Hispanian kuninkaahan Filip II:sen ja hänen puolisonsa Isabellan omakätiset kirjeet Amerikan löytämisestä; samoin Katharina Medici'n, Henrik IV:nen, Ludowik XIV:n, kuningatar Elisabetin, Maria Stuart'in y. m. kirjeet; kusi-kirjaiminen ko-raani (muhamedilainen raamattu), joka, vanhan tarun mukaan, on Muhamed'in tyttären Fatima'n kirjoittama; Voltaire'n portfeli y. m. Merkkillisimmät salit ovat: Paaroni Korff'in sali, jossa on noin 30,000 jos jonkin kielistä Venäjän maasta kirjoitettua kirjaa, 2) Inkunabeli-sali, joka on järjestetty keski-ajan mallin mukaan ja sisältää kaikki merkkillisimmät tuotteet kirjapainon ensi ajoilta aina vuoteen 1521 saakka; niitä sanotaan olewan 10,000 nidettä, sekä 3) Voltaire'n sali, jossa on Voltaire'n oma kirjasto ja hänen kumansa, kuvaama häntä istuwana nojatuolisissaan omassa kirjastossaan. Tämä marmorinen, tunteita herättävä kuwa on Houdon'in veistämä w. 1771. — Keisarillisen Kirjaston lukusalit ovat awoinna ympäri vuotta, paitsi noin kymmenkunta päivää, joka arki-päivänä kl. 10:stä a. kl. 9:ään ill. ja sunnuntai- ja juhla-päivinä kl. 12:ta p:llä kl. 3—4 j. p. p. Käsikirjoitusten osasto on awoinna joka arki-päivä kl. 10:stä a. kl. 3:een j. p. p. Kirjastoa kokonaisuudessaan saa, siitä ilmoitettua, katsella sunnuntaisin ja tiistaisin kl. 1:stä p:llä.

Tiede-akatemia kirjasto, katso Tiede-akademia.

Cremitage'n kirjasto, katso Cremitage.

S. M. Keisarin kanslian II:sen osaston kirjasto, Li-teini-pr., Italjanskaja ja Baseinaja-k:jen kulmassa, sisältää yksinomaan lakitieteellisiä ja kameraali-teoksia. Kirjasto on awoinna tiistaisin, keskiviikkoisin, torstaisin ja lauantaicin, kl. 11:ta kl. 3:een j. p. p.

Kirkkoja on Pietariissa 250, joista 92 seisowat erillensä. Näistä owat 203 kreikkalais-katolista, 13 lutherista, 12

katolista, 3 reformista, 2 anglikaanista, 2 armenialaista, 1 kreikkalainen, 5 starowertsilaiisten, 6 synagogaa ja 3 moskeota. Mainitsemme ainoastaan merkisimmät:

a) Kreikkalais-katolisia (wenäläisiä) kirkkoja.

Jisakin tuomiokirkko on epäilemättä kaikista kreikkalais-katolisista kirkoista merkisimmän. Tämä rakennus saa ihmettelemään kaikkia, jotka rakastavat suurenmoista, yksinkertaista, mutta muhkeata rakennus-laatua ja jalonnäköisiä käytäviä. Tästä, pääkaupungin mitä awarammalla torilla rakennetusta, kauniimpien kartanoiden ja muistopatsaiden ympäröimästä kirkosta saa muukalainen käsityksen siitä, mitä wenäläisistä kalliowuoreista, kaiwannoista ja rakentajain käsistä on woinut syntyä nerokkaan arkitehtin Monferrand'in johdon alla. Ei mikään saattane olla tämän kirkon ulkopuolta yksinkertaisempi; mitään koristuksia ei täällä näe: arkitehti ei ole tahtonut laimistaa niiden kautta sitä vaikutusta, jonka rakennuksen kummauttawa suuruus herättää. — Samalle paikalle, missä nykyinen Jisakin kirkko seisoo, antoi jo Pietari I:nen w. 1716 rakentaa puisen kirkon, mutta tämä paloi pian, ja Katarina II:nen alkoi w. 1768 rakennuttaa siihen marmori-kirkkoa, joka tuli valmiiksi wasta w. 1801. Mutta sekin häwisi wuorostaan, ja nykyistä, rakennuslaadustaan niin komeaa, katedraalia rakennettiin rakentamistaan kolmen eri hallitsijan aikana. Työ aljettiin w. 1819, kirkko wihittiin w. 1859; mutta täydelleen walmistui se wasta w. 1864. Jisakin kirkko, muodoltaan kreikkalainen risti, jonka pituus on 350 jalkaa, leveys 298 j:aa ja korkeus 340 j:aa, on ulkoapain suomalaisista marmoria ja franiittia. 48 silattua dorilaista franiitti-pylwästä, jotka owat 68 j:aa korkeat ja 7 j:aa poikki mitaten, sekä kufin yhtä ainoata tiwää, muodostawat kullakin neljällä kulmalla pylwäs-radan, joihin wiepi kolme, kirkkoa kokonaan ympäröiwää, korkean korkeaa rappua, niinikään silatusta franiitista. Patsaiden päällä on joka neljällä taholla 112 j:aa pitkä päällystä komeilla, 8 j:aa korkeilla yläis-kumilla pronssista, joita kruunaa korkea, 24

franiitti-pilarin kannattama, kullattu kupu, jota taasen ympäröi soma, 24:llä pronssisella enkelin-kuvalla varustettu kalleri. Tämän kauniin, kauan kauas näkyvän, kullasta kiiltelevän kuvun päällä on vieläkin pieni, kokonaan kullattu torni lyhtyneen, palloineen ja kulta-ris-tineen. Neljä pienempää tornia kulmissa, niinkään kulta-kuvuilla peitetyn, ympäröivät keskimmäistä kupu-tornia, jonka otfapuoli on Newskille päin. Tämä keskimmäinen torni on raudasta. Päälylystän koroitekuvat, sekä ne käytäviä koristavat 12 kuvapatsasta ovat Vitali'n, Klodt'in ja Lemaire'n tekemiä. Pronssiset owet owat erittäin taitawaa tekoa ja niin jättiläis-suuret, että ne pidetään isompina, mitä Euroopassa milloinkaan on tehty; muutoin owat owet koristetut krawauksilla kirkkohistoriasta. Holwifupujen kultaamiseen on mennyt 237 naulaa puhdasta kulta. — Kirkon sisusta on tehty mitä kauniimmista rakennus-aineista. Seinien ja lattian koristamiseen on mennyt 500,000 puutaa mitä ihanimpaa Italiasta, Frans-kasta, Siperiasta ja Suomesta warten wastoin tuotetua marmoriam, ja koristusten kultaamiseen on käytetty 13 puutaa tufaatti-kulta. Seinillä, holwissa y. m. owat maalaukset owat osaksi maali-tauluja, osaksi al fresco. Muutoin on Sisakin kirkko kuuluisa siinä kuultawasta somasta kuori-laulusta ja suurista kelloistaan, joista kaikkein suurin, tuo n. s. „jättiläiskello“ yksinään, ilman kieltä, painaa 1860 puutaa. Se riippuu luoteisessa tornissa eli tapulissa. Wirallisten tietojen mukaan nousiwat tämän katedraalin rakennuskulungit w.w. 1818—39 28:aan miljoonaan, ja w.w. 1840—61 aina 98:aan miljoonaan markkaan, siihen lufematta eräitä kallis-arwoisia rakennus-aineita, joita hallitus tuotti omista kiviaarnioistaan ja kairannoistaan. — Lopuksi tahdomme vielä mainita, että Sisakin kirkon ylimmäinen kalleri, tuo kullatun holwifuvun päällä olewa, on korkein ihmisjalan astuma paikka koko Pietarissa, joten siis siitä on mitä laajin näkö-ala ja sängen miehättävä panoraama Newan kaupungin yli.

Kasaanin tuomiotirkko, jonka otjapuoli on pienellä, Newski-pr:n kanssa yhtymällä torilla, on suuri, keisari Aleksanteri I:sen aikana w. 1811 rakennettu kirkko, jonka perustuskiiven lasi jo hänen isänsä keisari Paawali w. 1800. Tämän komean rakennuksen piirros ja malli on wenälaisen taide-akatemian oppilaan, homineuws Woronihin'in tekemä; rakennustöitä johti kreimi Stroganow. Kirkon pohja ja kolonnit ovat wahvasti waajoitetut, ja wasta fitten on lasfettu graniittinen alus. Rakji puoli-pyöreätä pilarikäntämää, 435 j:aa poikki mitaten, wiewät kirkon päärakennukseen, johon päiwä pilkistää korkean hopea-kumun kautta. Rusjakin pylwäskäntämässä on 32 korinthiläistä pilaria, kufin pilari yhtä $43\frac{1}{2}$ j:kaa korkeaa kiveä, 5 j:aa läpi mitaten. Tämän pylwäskäntämän keskessä on pääkäntämä, jota koristaa 6:n patsaan kannattama lewike. Pilarien takana olewissa komeroissa on 4 suurta kuwapatjasta, jotka, kuin myös koroite-kuwilla somistetut owet, ovat pronsjista. Kirkon ulkoseinät, niinkuin pylwäskäntämäkin, pilarit y. m. owat peitettyt karstakiwellä Pudosch'ista, mutta patsasten alufjet owat malmia. Katedrali on ulkomuodoltaan länsimaalainen risti, jonka pituus on 238 ja leveys 182 j:aa; korkeus kupuine päiwineen on 230 j:aa. Sisäpuolelta on kirkko hywinfin komea. Kupuholwia, joka poikki mitaten on 58 j:aa, kannattawat 4 suurta pilaria suomen graniitistä. Näiden pilarien luota alkaa neljäriwinen pylwäskäntämä alttarille ja kirkon kolmelle pääowille päin; tämän pylwäskäntämän 56 patsasta owat 35 jalkaa korkeita graniittiyksitiwiä, joiden alufjet ja pää-laufjet owat pronsjista. Ikonostaasi tahti alttari-seinä ja hilaelma (balustraadi) owat puhdasta hopeata ja Donin kasakkien lahjoittamat 1812 wuoden sodan jälkeen. Täällä nähdään myös Kasaanin Neitsyt Marian ihmeitä tekemä kuwa, joka w. 1339 wiettiin Kasaanista Moskowaan ja sieltä Pietari I:sen aikana Pietariin. Mainittu kuwa on koristettu kalliilla timantti-kruunulla (400,000 mk.) ja on suuressa arwoissa hurškaiden wenälaisten luona, jotka uskowat kuwan ilmes-

tyneen erään ihmeen kautta. Muut maalikuvat kirkossa ovat venäläisten akateemikkojen tekemiä. Zuhallisten iltamesfujen aikana, tuhansien waahakynttiläin walossa, herättää täällä wallitsewa komeus jalon waikutuksen. Tässä kirkossa säilytetään koko joukko Persialaisilta, Turkkilaisilta ja Franskalaisilta walloitettuja woittolippuja sekä 28 paria, kaupunkien ja linnojen awainta, niiden joukossa Hamburg'in, Leipzig'in, Dresden'in, Rhein'in, Breda'n ja Utrecht'in.

Smolnan luostarin kirkko on suuri nelionmoinen rakennus, jonka keskellä kohoaa korkea, sinipohjainen ja kulta-tähtinen holwi-kupu ja kullakin neljällä kulmalla pienempi torni. Täällä on monta hyvää, uudemman venäläisen maalarikoulun teosta. Kirkon kummallakin puolella on aatelineitien instituutti, jossa tätä nykyä on myös osasto porwarienkin tyttäriä warten. Oppilaita on noin 400.

Preobraschenskin kirkko, Liteini-pr., seisoo nykyjään sillä paikalla, missä Anna keisarinnan aikana oli Preobraschenskin rykmentin kasarnit. Suuri näissä kasarmeissa päättiwät upsierit ja sotamiehet 25 p:nä Marraskuuta 1741 kohottaa hallitusistuimelle Pietari Suuren tyttären Elisabetin ja tässä tekivät myös walan. Wuosi sen jälkeen alkoi keisarinna rakentaa siihen kirkkoa, joka tuli walmiiksi w. 1754, paloi w. 1825 ja rakennettiin uudestaan w. 1829. Niinkuin useammat muutkin kirkot Pietarissa, sijältää tämäkin koko joukon kalliita esineitä, joita meidän käwisi kuitenkin pitkäksi luetella. Kirkon ympärillä seisoo 12 kanunaa, ja koko toria ympäröiwä piste-aitakin on kyhätty waski-kanuneista, joita yhdistää kahleet. Runkin kanunan yläpuolella on keisarillisen kotkan kuwa. Nämä kanunat ovat woitto-saalais useammasta linnasta ja olletikin Warna'sta. Kirkon pääkäytävän yläpuolella on pronssi-medaljonija kirjoituksella: „Turkin sodasta 1828—1829“. Nuo 12 kanunaa, jotka ympäröiwät kirkkoa, lahjoitti keisari Nikolai alkujaan Puolalaisille siinä aiheessa, että nämä olisimat niistä pystytäneet muistopatsaan heidän Warnan tappelusfa kaatu-

neelle kuninkaallensa mutta Puolalaisetpa käyttivät niitä w. 1831 — venäläisiä vastaan, ja jilloinpa otettiin nuo lahja-kamunat takaisin. Tällöin käski keisari asettaa ne Preobraschenski-katedraalin ympärille.

b) Lutherilaisia kirkkoja.

Pyh. Pietarin saksalainen kirkko, Newski-pr. 24. Ensimmäinen lutherilainen kirkko Pietarisja rakennettiin eräaseen Amiraliteetin lähellä olemaan kartanoon w. 1703. Amiraali Kruijs rakennutti w. 1708 uuden puisen kirkon, joka sai nimekseen Pyh. Pietarin kirkko, ja jota käyttivät niin lutherilaiset, kuin reformisetkin. Kymmenen vuotta sen jälkeen rakennettiin samalle paikalle kivikirkko, ja w. 1760 antoi tunnettu tohtori Büsching laajeentaa ja kaunistaa sitä, sekä perusti sen kanssa yhteydessä olevan oppineen koulun, jolla vielä nytkin on suuri arvo. Saipa Büsching vielä keisarinna Katarina II:lta eräitä etuoikeuksia lutherilaisille. Tällaisena pysyi Pietarin kirkko 70 vuotta, mutta vuosina 1833—1838 tuli se uudelleen rakennetuksi, ja on tätä nykyä kaunis rakennus korkealla käytävällä ja kallereilla. Kirkon otsahuipulla on korkea enkelin kuva, joka pitää ristin kädessään, ja rakennuksen kummallakin puolella on korkea nelikulmainen torni. Kirkon sijusta on arwokas; alttaritaulu, kuwaama Kristuksen ristiinnaulitsemista, on Brülowin tekemä; urut ovat mitä parhaimpia. Kirkon ympärillä on n. k. saksalainen kirkkokartano, Pietarin kaupungin suurempia rakennuksia, josta saadut hyöryrahat käytetään seurakunnan warseinaijii maksuihin papistolle, koulun kustannukseen ynnä muuhun.

Pyh. Annan saksalainen kirkko, Kirotschnaja- ja Furschtatskaja-k:jen välillä, rakennettiin puusta jo w. 1735, mutta tuli sittemmin w. 1779 uudestaan rakennetuksi. Kirkko seisoo aukealla torinmoisella paikalla, seurakunnan kartanojen välissä, joissa on myös koulu ja lastenkoti.

Pyh. Katarinan saksalainen kirkko, W.-D., Suuri pr., 1:nen l., rakennettiin ensin puusta w. 1728, mutta tuli

uudestaan rakennetuksi kivestä w. 1776. Seurakunnalla on oma koulunsa.

Pyh. Katarinan ruotsalainen kirkko, B. Konjuschennaja-k.. Alussa oli Ruotsalaisilla ja Suomalaisilla yhteinen kirkko, rakennettu w. 1734, mutta sittemmin w. 1744 erosivat Ruotsalaiset eri seurakunnaksi ja rakensivat oman kirkonsa, joka ensimmäisen kerran rakennettiin uudestaan w. 1767 ja toisen kerran w. 1864. Ruotsalaisella seurakunnalla, jossa on 6600 jäsentä, on suuri kirkkokartano, kaksi koulua ja lastenkoti.

Pyh. Marian suomalainen kirkko, S. Konjuschennaja-k., rakennettiin ensin puusta w. 1734, mutta tuli sittemmin uudestaan rakennetuksi w. 1804 ja melkoisesti korjatuksi w. 1871. Tätä nykyä on se kuitenkin ulkomuodoltaan kaupungin vähäpätöisempiä kirkkoja, eikä sitä suinkaan voi lukea miksiäkään kaunistukseksi ainakaan siinä komeassa kaupungin-osassa, missä se on. Suomalaisella seurakunnalla, jossa on yli 15,000 jäsentä, on suuri kirkkokartano, kaksi koulua ja lastenkoti.

Pyh. Johanneksen wirolainen kirkko, B. Masterskaja-k.

Jesuksen lättiläinen kirkko, Semenowskin rykmentin kasarmeissa.

c) Reformisia kirkkoja.

Schweitsiläinen reforminen kirkko, S. Konjuschennaja-k. rakennettiin ensin puusta w. 1731, mutta tuli sittemmin uudestaan rakennetuksi kivestä w. 1780. Seurakunta on jotenkin suuri ja sen jäsenet ovat osaksi kaupiamiehiä ja käsityöläisiä, mutta parhaasta päästä kuitenkin opettajia, kasvattajia y. m. s.

Hollantilainen kirkko, Poliisi-s:n kormalla, on ainoastaan osa hollantilaisen seurakunnan kirkkokartanosta, jota kirkoksi ilmoittaa ainoastaan holwikupu katolla.

Englantilainen kirkko, Englannin-kj. Ensimmäinen englantilainen kirkko Wenäjällä rakennettiin w. 1753, jolloin englantilainen kaupaseura asettui kaupunkiin ja osti erään kartanon jumalanpalvelusta wärten. W. 1813

keräsi wenäläinen kauppamiehistö 25,000 r:aa englantilaisista kappelia warten, ja Englannin parlamentti antoi w. 1815 samaan tarkoitukseen 120,000 mk:aa. Genewen kirkon jälkeen, on tämä kauniin englantilainen kirkko Euroopan mantereella. Seurakunnan jäsenet ovat parhaasta päästä tuffu-kauppiota, jotka rikkautensa ja warallisuutensa tähden ovat täällä suuressa armossa.

Amerikkalainen eli metodistien kappeli, Potschtamski-per.

d) Katolisia kirkkoja.

Pyh. Katarinan kirkko, Newski-pr., 32 ja 34, rakennettiin vuosina 1761—63. Tähän kirkkoon ovat haudatut Puolan kuningas Stanislaus Poniatowski w. 1797 ja kenraali Moreau. Papiesto ja seurakunnan koulun opettajat ovat dominikaani-munkkikuntaa.

Pyh. Johanneksen Jerusalemlaisen kirkko, Page-opisto, S. Sadowaja-k. 20 ja 22, rakennettiin w. 1729 keisari Paawalin käskystä, joka oli Malta'n ritarieston suurimestari. Kirkko uudistettiin w. 1833. Jumalanpalveluksessa ovat usein läsnä kaupungissa olevat katolisten maiden lähettiläät ja lähettiläiskunnan Wirkamiehet, sekä korkeampisäätyisiä katolisia.

Pyh. Stanislain kirkko, Torgowaja- ja P. Masterskaja-k:jen kulmassa, rakennettiin w.w. 1823—25, katolisen arkkipiispan Siestrenzewicz'in kustannuksella. Seurakunnan jäsenet, joilla on oma koulu, ovat parhaasta päästä Franskalaisia, Italialaisia, Puolalaisia, Saksalaisia ja Portugaalilaisia. Jumalanpalvelusta pidetään monella eri kielellä.

Pyh. Katarinan armenilainen kirkko, Newski-pr., 40 ja 42, wastapäätä Gostinnoi-Dworia, rakennettiin w. 1779.

Klubeja eli Seuroja. Pietarin klubit ovat suuresta arvosta kaupungin yhteis-elämälle ja mieluisia olopaikkoja miehille, ainakin talwi-iltoina. Muukalaiset pääsevät näihin jonkun seuran jäsenen rekomendationilla. Etewimmät niistä ovat

Suuri Natelisklubi.

Englantilainen klubi, Bernardaki'n kartanosja, Newski-pr., 84 ja 85.

Pieni Natelisklubi, Zelisejewan kartanosja, Poliisi-s:n kormalla.

Saksalainen tanssi-seura, Sinisen-sillan kormalla, 66. Tämä hyvä-tarhoitukfinen seura on suurin koko kaupungissa, ja sen jäsenet ovat parhaasta päästä varakkaita käsityöläisiä ja keski-säätyisiä saksalaisia. Seuran tarjoomat humitukset ovat baalit, soittajais-humit, maskeraadit, neliääninen laulu ja korttipeli. Seuran kesäsuojana on Tarasowan kartano 102, Fontankan warrella; suojaa ympäröi kaunis puisto. Tässä soittelee hyvä orkesteri kolme iltaa viikossa. Seuran kustannuksella ylläpidetään 17 orpoa ja muutama köyhä leski.

Wenäläisten kauppiasten klubi, Kasanski-sillan kormalla; **Kauppapalveljoiden klubi**, Poliisi-s:n kormalla, Moikan warrella 63, koettelee suurenmoisten suojiansa ja wilkkaan ilta-seurojensa kautta wetää wertoja saksalaiselle tanssiseuralle.

Päälle päätteeksi tulee meidän mainita vielä kaksi saksalaista seuraa.

Petersburger Deutscher Liedertafel (Pietarin saksalainen laulusseura), perustettiin neljäntäkymmentä vuotta sitten ja kokoontuu joka maanantai kokoukseen Demuth'in ravintolaan. Seuran laulukunnassa on 100 laulajaa. Sen lisäksi on seurassa noin 400 jäsentä, jotka ovat läsnä yhteisissä kokouksissa, missä jos jonkin säätyläiset tapaavat toisiaan, yhteis-ilon siitä mitenkään turmeltumatta. — Saksalainen, **Die Palme**-niminen käsityöläisseura perustettiin wasta moniaita vuosia sitten, mutta siinä on tätä nykyä jo 1000 jäsentä. Seuran tarkoitus on toimittaa matkustawille ja työttömille saksalaisille sälleille huokeaa ja mukawaa kortteeria, sekä ylläpitoa ja hyväää seuraa. Sen lisäksi on seura warsinainen yhdyntäpaikka mestareille ja sälleille, joissa niin toiset kuin toi-

setkin saavat wiettää iltansa. Täällä pidetään myös yleis-tajuisia luentoja, laulu ja miekkailu-harjoituksia ja annetaan ilmaiseksi opetusta luonnontieteessä, piirustuksessa ja muissa hyödyllisissä aineissa. Seuran johtajina ovat sakslaisia pappeja ja kouluopettajia. Diwallisten ja arvollisten pyrintöjensä tähden on laitos saanut osakseen Pietarilaisten mieltymistä ja kunnioitusta.

Konditoreita: Wolff, Poliißin kormalla; Dominique, Newski-pr. 24; Rabon, Kasanskiin lähellä; Ballet, Newski-pr. 54; Fayet, Karamannaja-k. 9, j. n. e.

Konservatorio, Teatralnaja-k. perustettiin w. 1862. Laitoksessa annetaan opetusta, paitsi alkeisaineissa, vielä lauluopissa, soitto-arteissa niin pianolla kuin kaikilla orkesterin soitto-koneillakin, soitto-kompositionin teoriassa, musiikin historiassa, kööri-laulussa ja orkesterisoitossa. Kursssi on 6 wuotinen; wuosimaksu on 100 rpl.

Kylpyhuoneita kuumaa kylpyä warten eli wartsinaisia saunoja on joka kaupungin-osassa; meri-kylpyä warten keskellä: kylpyhuoneissa Newalla, lähellä Amiraliteettiä ja Nikolaiin alapuolella, sekä siellä täällä suurimmilla karnawilla. Kuuma-kylpy maksaa 3:sta k:sta aina 3 rpl. asti.

L.

Sainakirjastoja, katso Kirjakauppiaita.

Linjat. Linjoiksi sanotaan kaakkoisesta luoteiseen kulkewia katuja Wasili-Dstrowalla. Kaksi sellaista linjaa yhdessä, muodostawat aina yhden kadun, niin että tasainen linjan numero on aina wasemmalla kädellä. Linjoja on luvultaan 27. 1:n linja ja kadetti-linja ovat yhtenä katuna. Poikkikatut, jotka ovat linjoja lewempiä ja paikottain istutetut puilla, ovat: Suuri-, Keski-, ja Pieni prospekti.

Sinna ja sen keskessä olewa Pyh. Pietari-Paawalin linnan-kirkko perustettiin Pietari I:ltä w. 1703. Nykyiset kivi-warustukset rakennettiin wasta w. 1706. Linnan-

kirkko, tuo Pietarin kaupungin ensimmäinen temppeli, rakennettiin yhteen aikaan kuin itse linnakin ja aluksi puusta. W. 1714 hajoitettiin se kuitenkin maahan, ja kulma-kiwi pantiin uutta kiwikirkkoa varten, joka vasta w. 1732 valmistui täydelleen. W. 1723 pystytettiin tuo melkein 470 jlk. korkea, soifenema, fullattu torni; w. 1725 asettiin siihen kallis kellopeli, jossa on 35 kelloa. Kirkon sijusta on somistettu sodassa saaduilla Turkin, Franskan ja Puolan lipuilla ja vaakunoilla, sekä Pariis'in, Warsawan, Korsun ja monen muun kaupungin linnan-awaimilla. Täällä lepää Pietari I:sen ruumis samoin kuin kaikkein hänen jälkeistensäkin Wenäjän hallitsijoiden, paitsi Pietari II:sta, joka on haudattuna Moskovaan. Se, joka on nähnyt nuo komeat hautapaikat Englannin, Franskan ja Puolan kuninkaiden haudoilla, sekä erittäinkin Napoleoni I:sen hautakummun Inwaliidi-doomissa, — hämmästyy epäilemättä, seistesään maailman mahtavimpien ruhtinoiden leposijain wieresessä, niinkuin Pietari I:sen, Katarina II:sen, Aleksanteri I:sen ja Nikolai I:sen haudalla, — näin yksinfertaiset kiwi-arkut säilyttävät Wenäjän tsaarien luita. Kesäöillä, jolloin ympärillä olemat tienoot ovat jo unen helmassa, kuullaan useasti tornin kellopelin soittaman wenäläistä kansallis-laulua „*Jumala, warjese Keisaria!*“ Pääsy kirkkoon on awoinna joka päivä. Linnan muurien sisässä olemaan **Mynttihuoneesen** on pääsy myöskin awoinna.

Lomparti, katso Löyntölasten-huone.

Luistinratoja laitetaan talwella kaikkialla ja eräissä puutarhoissakin. Näillä pidetään myös iltahuveja, jolloin radat ovat walaištut à giorno ja orkesterit soittawat. Parhaimmat radat ovat: Nema skating-club, Englannin kajin wieresessä, Nikolai-sillan alapuolella, sekä joki- jahti-klubin luistinrata Jussupowan puistossa, S. Sadowaja-k., 50.

Luostareita. Pyh. Aleksanderi-Newskin luostari, Newski-prospektin itäpäässä, lähellä Newan rantaa, perustettiin Pietari I:seltä w. 1710 muistoksi siitä tappelusta, jossa

Nowgorodin ruhtinas Aleksanteri, tarun mukaan, oli näillä seuduin voittanut Franskalaisten, Ruotsalaisten ja Siiviläisten sotajoukkoja w. 1241. W. 1713 tuli ensimmäinen kirkko valmiiksi ja nyt tulwasi wuosi wuodelta tänne harvainta pyhissä waeltajia sekä köyhiä, wanhentuneita ja kiviluolaisia keskisäätyläisiä, jotka kaikki hakivat turwapaikkaa luostarissa. W. 1724 antoi keisari tuoda Wladimir-nimisestä kaupungista siellä säilytettävät Aleksanteri Newskin jäännökset, jotka kanunain jyrytyessä asetettiin alttarille. Luostarin ala on tätä nykyä josjakin suuri neliö, jota ympäröipi kiviwuri. Tällä alalla on 7 kirkkoa, metropoliitan asunto, munkkien kammiot, luvultaan noin 100, hengellinen akademia, seminari, koulu, konjistorio, hautausmaa ja suuri puisto.

Luostarin kirkkoista ansaitsee tulla nähdyiksi: 1) **Rolminaisuuden kirkko**, jossa on eräs alttari, pyhitetty Pyh. Aleksanderi Newskille. Kirkon ikonastaasi on italialaista marmoria; sivepalkki, pylwäät ja patjaskaarento owat kullattua pronssia. Pyhäin kuvain kaitteet owat walkosuo-nista, punawäristä agaattikiweä; ikonostaasia ympäröiwät kullatut pronssipuitteet, ja itse kuvat owat oivia italialaisia teoksia, maalatut waskilewynille. Pää-alttarin oikealla puolella on tuo puhtaasta hopeasta tehty arkku, painoltaan 3,250 naulaa, jossa talletetaan Pyh. Aleksanteri Newskin luut. Tämä arkku sekä nuo kirkkoa koristawat hopeiset pyramiidit, woittomerkit ja kynttilälajalat, jotka yhteensä painawat 3,600 naulaa, owat Elisabeth keisarinnan lahjoittamat. Sen lisäksi löytyy täällä monilukuisia kalliita, kullattaisia ja hopeisia astioita ja kynttilälajkoja, sekä helmillä ja timanteilla kaunistettuja alttari-liinoja ja kuvia.

2) **Pyhän Ilmestyksen kirkko**, jonka holwiin on haudattuna muutamia Keisarillisen Huoneen jäseniä, sekä myös muita kuuluisia wenäläisiä.

Pietarin Metropoliitti (pääpiispa) on samalla luostarin arkimandriitta eli pää-munkki ja hän asuukin monasterissa. Luostarin wähtilaisella hautausmaalla löytyy suuri joukko komeita muistopatsaita ylimysten ja kirja-

niekkain haudoilla. Luostarin kanssa yhdistetyissä oppilaitoksissa, hengellisessä akatemiassa ja seminarissa on paljon oppilaita; sen lisäksi on näillä oppilaitoksilla oma kirjasto, jossa lienee 35,000 nidettä.

Wostresniski Nowo-Dewitschin nais-luostari, lähellä Moskovan voittoportta, on komeanlaatuinen ja avara rakennus, joka ulko-komeudessaan voittanee Aleksanteri Newskintin luostaria.

Göytölastenhuone, Poliisi- ja Krasni-sillan välillä, pääkäytävä Moikalta, on valtakunnan merkisimpiä armeijaliisuus-laitoksia ja syystä kyllä pääkaupungin kerskeus. Laitoksen perusti Katarina II:nen w. 1770. Tämän laitoksen monilukuiset huoneet, joita viime aikoina on yhtenänsä suurennettu ja puistikoilla ympäröity, sekä monet siururakennukset ja palvelusväen asumat, ottawat niin laajan sijan, että koko rakennus ylettyy Moikan warrelta S. Mestschanskaja-kadulle saakka. Nykyisen rakennuksen järjestytti Paawali I:sen puoliso, Maria Feodorowna, mutta Nikolai keisarin puoliso, Aleksandra Feodorowna, sekä olletikin nyk. keisarinna, Maria Aleksandrowna, laajennuttivat ja kaunistuttivat sitä. Lasten luku on nousnut kaksi vuoselta, ensin 5,000:sta 10,000:een, sitten 20,000:een ja tätä nykyä 25,000:een. Vuosittain tuodaan laitokseen noin 5—7,000 lasta, mutta niistä kuolee myös melkoinen määrä: noin 15—20 kuolontapausta 100:lta kehtolapselta. Laitoksen asioita hoitawat 500 mies- ja naiskasvattajaa; muuten tehnee laitoksen koko wirka-asunto palvelijoiheen 6,000 henkeä, joiden joukossa on 2000 ammaa. Rapalolapset jätetään 5—6 viikon jälkeen ja sittedun ne owat laitoksessa rokotetut ammoille maalla. Siellä ne owat piirilääkärin hoidon alla, joiden tulee joka kuukausi ilmoittaa laitokselle lasten terweydestä. Osa maalle jätetyistä pojista jääwät sinne kruunun-talonpoikina, toiset pannaan taas kasityöläis-oppiin. Tytöt joko naitetaan laitoksesta 100 r:an myötäjaisillä sotamiehille, kasityöläisille tahi muillekin, tahi pannaan yksityisten palvelukseen, elikkä myös jääwät edelleen laitokseen hoitajina, ammoina

y. m.; muutamista koulutetaan myös kättilöimiä. Tämä **akusööri- ja kättilöinlaitos** on niinkään löytölastenhuoneen johtokunnan alla. Laitoksessa on noin 50 huonetta kaikensäätyisille raskaille vaimoille; niille, jotka tahtovat pysyä tuntemattomina, on erityisiä huoneita. **Walmofä** otetaan tänne noin kaksi viikkoa ennen lapsensaanti-aikaa ja hoidetaan, mitä huolekkaammin. — Löytölastenhuoneen kanssa on välittömässä yhdistyksessä myös **Nikolain instituutti** tytöille, tunnettu ennen nimellä **Löytölasten instituutti**. Toinen, warfinainen kättilöin- ja akusööri-instituutti on Fontankan warrella, lähellä Kalinkinan siltaa. — **Kuuromyrkäin instituutti**, Gorohowaja-k., on myöskin alistettu löytölastenhuoneen johtokunnan alle ja on keisarinna Maria Feodorownan perustama (w. 1810.) Laitos laajennettiin ja järjestettiin uudelle kannalle w. 1835. Paitfi kaikkia näitä kuuluu löytölastenhuoneen hallituksen alle vielä Katarina II:sen w. 1772 perustama **Pantti-laitos eli Lompartti**. Laitoksen kaunis rakennus on välittömässä yhdistyksessä löytölastenhuoneen kanssa ja pistäksä S. Mestschanskaja kadulle. Rakennus on 180 jlk. pitkä ja siinä on korkeat ikkunat, sekä kaksi paraadikäytävää. Lompartin kantarahasto on hywinkin melkoinen ja kasvaa wuosi wuodelta yhä suuremmaksi rahalainoista warmoja wakuutuksia, niinkuin kulta, hopeaa, timantteja ja kalliita kiviä vastaan. Sen lisäksi on lompartilla yksinomainen oikeus walmistaa ja myödä pelifortteja.

M.

Maalaukskallerit, katso Laulukallerit.

Maneesija. Suurin on Mihaelin maneesi, kolmitolkkaisen Mikaelin-torin warrella. Maneesi käytetään konserttisalina, erittäinkin suuria soittajaisia ja laulajaisia warten, jolloin wälistä koorissa ja orkesterissa ottawat osaa 1000:kin henkeä, joita paitfi mahtuu siihen vielä noin 10,000 kuulijaa. Toisinaan pidetään täällä myös suurenmoisia kuf-

kanäyttelyjä. Rakennuksen eteisellä torilla on wäliaikainen Hinnén Circus, jossa tavallisesti annetaan näytelmiä syksyllä, talwella ja kewäällä.

Marskenttä, muinoin Tsaritsin Lug, s. o. keisarinnan koto, on awara, somasti tasoitettu ja hiekoitettu tori, jossa pidetään suuria sotawäen katselemuksia ja paradeja, joissa toisinaan on 60,000 miestä. Sen rajana pohjoisessa on marmori-palatsi, lännessä Pawlowskin rykmentin kasarit, etelässä uuden Mihaelin-palatsin puisto, sekä wanha Mihaelin palatsi ja etelässä kesäpuisto. Wapun päivänä pitää keisari täällä tavallisesti suurta sotawäen katselemusta ja 26:nä sekä 30:nä p:nä elok. wietetään täällä hauskoja kansanjuhlia.

Merkkejä, katso Signaaleja.

Ministeristöt. Howin Ministeristö, Talwihowisja; Ulko-asiain Ministeristö, Kenraali-Staabin kartanosja; Sisä-asiain Ministeristö, Tschernischowan torilla; Sota-asiain Ministeristö, wastapäätä Zisafin kirkkoa; Oikeus-asiain Ministeristö, P. Sadowaja-k.; Raha-asiain Ministeristö, Kenraali-Staabin kart.; Kansan walautuksen Ministeristö, Tschernischowan tori; Meri-Ministeristö, Amiraliteetti; Waltakunnan omaisuuksien Ministeristö, Sini-sillan kormalla; Yhteisten kulkuneuvojen Ministeristö, Fontanka 97, lähellä Obuhowan siltaa.

Mittoja. 1) Pituuden mittoja: 1 jalka (= 1 engl j.) à 12 tuumaa à 10 linjaa = 1,027 suomen jalkaa; 1 sachsen = 7 j. = 3 arschinaa = 7,186 suom. j.; 1 wirsta = 500 sachsen = 0,998 suom. wirstaa. 2) Pintamittoja: 1 desjätina = 2400 neliö-sachsen'ia; 1 taloud. desjätina = 3200 neliö-sachsenia = 2,213 suom. tynnörialaa. 3) Awaruus- eli wetomittoja: 1 tschetwert à 8 tschetwerik à 8 garnetsi = 6,396 suom. kannua; 1 botschka tahti wati à 40 wedra à 10 kruschki tahti 8 schtof; 1 wedro = 4,47 suom. k:nua; 1 kruschka = 0,47 k:nua tahti 15 jumpruuta. 4) Painomittoja: 1 funt à 32 luotija (lot) à 3 solotnik à 96 doli = 0,963 suom. nau-

laa; 1 berfowets à 10 pud à 40 funt; pud = 38,535 suom. naulaa. 5) Raajoja: 1 hopea rupla (rupp) à 100 kopeekkaa = 400 suom. penniä; 1 imperiali (kultaraaha) à 2 puoli-imperialia = 4,120 suom. penniä.

Muistopatsaita. Pietari I:sen muistopatsas, Pietarin torilla, Amiraliteetin ja Senaatin välillä, on franskalaisen kumanweistäjän Falconet'in walama ja sen, yhdessä wenääläisen taideniekan Railow'an kanssa, pystyttämäkin. Muistopatsas paljastettiin 7 p:nä elok. 1782, keisarinna Katarina II:sen läsnä-ollessa ja kanunain paukkuesssa. Kantakivi on tuotu Lahti-nimisestä suomalaisesta kylästä, 12 wirstaa Pietarista, ja tämä kivi on jo merkkillinen silitäkin, että Pietari itse oli useamman kerran kiwennyt sille, nähdäksensä siten paremmin ympäristöjä. Kun tämä kivi irroitettiin kallioista, oli se 83 j. pitkä, 21 j. korkea, saman werran lewä ja painoi 4 milj. naulaa. Sen kuljettamista warten Pietariin rakennettiin warten wastoin erityinen chausfè, ja 400 miestä tarwittiin sen wierittämiseen, telojen ja kulikkojen avulla. Pahaksi onneksi täytyi kiwä hakata niin, että se tätä nykyä on ainoastaan 53 j. pitkä, 21 j. lewä ja 17 j. korkea. Mutta yhtähywin on tuo kivi uhkea nähä. Tällä alustalla kohoaa itse muistopatsas, kumaawa Pietaria hewosen selässä; hewonen on juoksewinaan jyrkkää kalliota ylös ja, seisoen takajaloillaan, polkee katouden käärmettä. Pietarin kuma, wenääläisessä puwussa sekä hartioille wiskatussa kapassa, laakeriseppele päässä ja hewonen omat hywin suuria ja waletut pronssiista. Kuman oikea käsi on ojennettuna Newalle päin, ikäänkuin tsaari osottaisi sille omat työnsä, linnan ja tiebe-akatemian. Koko muistopatsas painaa 54,000 naulaa ja on kiinnitetty alustaan ainoastaan hewosen takajaloista ja hännästä. Kalliolohkareen waseman puolisella siwulla on tuo kuuluisa lyhyt kirjoitus: „Petro primo Catharina secunda 1782“; samanlainen kirjoitus „Pietari I:selle Katarina II:nen“, mutta wenäjän kielessä, on kantakiven wasemmalla siwulla. Tämän ko-

mean muistopatsaan rakennus ja pystyttämiskulungit lienevät tehneet 1½ miljonaa suom. markkaa.

Keisari Nikolai I:sen muistopatsas, Marian torilla, Zifakin kirkon ja Maria Nikolajewnan palatsin välillä, on keskikaupungin komea kaunistus. Heronon ja sen selässä istuva keisarin kuva, ratsukaartin univormussa, ovat mainion professori Klobt'in täydellinen taideteos. Tällä on kirjoitus: „Nikolai I:selle, kaikkien wenälaisten itsewaltiaalle“. Patsas paljastettiin w. 1859. Sitä ympäröipi komea rautapiste ja neljä suurta kaasukandelaa-beria. Tämän muistopatsaan luona seisoo aina wahdisa n. k. kultakaartin sotamies.

Toinen Pietari I:sen Muistopatsas, joka seisoo kolmeporttaisella marmorialustalla, on wanhan Mihaelin-palatsin eteisellä torilla. Patsas kuvaa Pietaria ruomalaisessa puvussa, laakeriseppelä päässä ja komanto-sauwa oikeassa kädessä. Alustalla on kirjoitus: „Iso-isälle hänen lastenlapsensa, 1800“.

Sotamarski-ruhtinas, kreivi Suworow-Italialaisen muistopatsas, Marskentän ja Pietarin puolisen sillan välillä, pystytettiin w. 1801.

Rajaanin kirkon edustalla, Newskin prospektillä, on kaffi suurta pronssiista walettua kuwapatsasta Kutusow'alle ja Barclay de Tolly'lle. Muistopatsaat ovat kuwanweistäjä Orlowskin tekemät (w. 1836).

Tarujen kirjoittaja Krilowan muistopatsas, Kesäpuistossa, on kaupungin uusimpia ja kauniimpia muistopatsaita. Täydellä syyllä on tämän „rakkaan sedän“ kuwa asetettu eräälle torinmoiselle aukealle paikalle, joka on lasten warsinainen leikkipaikka. Kuwapatsas on mainion kuwanweistäjän parooni Klobt'in tekemä, joka on hywin nerokkaasti laittanut jalustan siwuille pronssiisia koroitekuvia kirjoittajan taruissa tawattavista, puhuwista eläimistä. Tuo leppeä ukko Krilow istuu eräällä kannolla.

Wasili-Ostrowalla, Taideakatemian ja muinoisen I:sen kadettikoulun välillä on 1799 sotamarsalkki kreivi Rum-

Jantsow=Sadnnaistille pystytetty Obeliski. Newalle päin olemalla patsaan siwulla on tuo yksinkertainen kirjoitus: "Kumjantsow'wan woitoille". Patstasta ympäröipi komea puistikko, jossa on pamiljoni ja kaksi suihku-kaiwoa.

Aleksandra-teaterin eteisellä torilla rakennetaan parhaillaan muistopatsasta keisarinna Katrina II:selle. Patsas kuvaa keisarinnaa seisowana, puettuna pitkäliepeiseen waatteeseen ja keisarilliseen mantteliin ja pitävänä toisessa kädessä waltikkaa, toisessa laakeriseppeleitä. Patsaan alempana olemalla, pyöreellä tasapinnalla on puolelssa luonnollisessa korkeudessa koroitekumia keisarinan aikuisista merkillisimmistä miehistä, niinkuin Potemkin'istä, Kumjantsow'asta, Betski'istä, Orlow'asta y. m. Kaikki kuvat ovat sen aikuisissa puvuissa ja osaksi seisomaosaksi istunta-asennoissa.

Mainittakoon vielä parooni Klobt'in walamat neljä pronssista hewos=kesyttäjän kuvaa, jotka kaunistawat Anitschkinan filtaa.

Museoita, katso Tiede=Akatemia, Eremitage ja Näyttelyjä.

Musiikkikauppiaita: Bernard 10, Büttner 24, Johannsen 44, kaikki Newskin prospektilla.

Näyttihuone, katso Linna.

Näyttikabinetti, katso Rahasali.

N.

Newan joki, joka alkaa Schlyselburgin luota, Laatokan järvestä, 59° 50' pohj. lew., on kaarenmoinen ja 66 wirstaa pitkä. Suupuolellaan jakautuu se eri haaroihin ja laskee wetensä Suomen lahteen, 59° 51' pohj. lew. Ennen Newan haarautumista, saa se oikealta puolelta Ohta-nimisen liifajoen. Newan, tahti niinkuin sitä nykyjään sanotaan Suuren Newan, haarat ovat: 1) Suuri Newka, joka juoksee oikealle Wiipurin puolisen esi- ja Pietarin esipuolisen kaupungin välillä, huuhdellen matkallaan

Aptekarski, Kamenni ja Zelagin-nimisten saarten pohjoisrantoja ja saaden oikealta lisäjoen Tschornaja Netschka; 2) Pieni Newka, joka huuhtelee Kamenni ja Krestowski saarten etelärantoja; 3) Keski-Newka (Srednaja N.), joka huuhtelee Zelagin saaren etelärantaa; 4) Pieni Newa, joka eroaa Linnan kohdalla S. Newasta ja erottaa Pietarin esipuolisen kaupungin Wasili-Dstrowasta. Se Newan haara, joka erottaa Petrowskin saaren Piet. esip. kaupungista, on nimeltään Schdanowka; se taas, joka erottaa W.-Dstrowan Golodai-saaresta, Tschornaja Netschka. Kesäpuiston luona juoksee S. Newasta Fontanka, ja siitä taas Moika ja Katarinan kanava, joista katso Kanawia. Smolnan luostarin luona on Newa noin 1,450, linnan kohdalla 1,088 ja Nikolai-sillan luona 500 knr. leveä. — Newan ja sen lisäjokien wesi on puhdasta, hyvän makuista ja kelpo juomawetta. Kuitenkin kehoitamme muukalasta, joka on vasta tullut kaupunkiin, tahi joka aikoo wiipyä siellä ainoastaan vähemmän ajan, juomaan sitä kohtuudella ja, jos mahdollista, sekoittamaan sitä punaisella wiinillä.

Newskin prospekti, katso Katuja.

Näyttely: Oljymaalausten näyttely, Newski, Poliisi-sillan kowalla, hollantil. kirkkokart., joka päivä kl. 10—3 p.; Maawiljelyskapineiden ja koneiden n., Talwihowin maneesi; Rukka- ja kaswin-n., Talwihowin maneesi ja Taurian palatsi.

O.

Ohta, katso Kaupungin-osia.

Omnibus- eli Diligenswaunut kulkewat kaupungissa: 1) Beski'stä pitkin Newskia, Amiraliteetin torille, 5 kop.; 2) Amiraliteetin torilta, Nikolai-sillan yli, W.-Dstrowalle, 6:n linjan kulmaan, 5 kop.; 3) Amiraliteetin torilta Piet. esip. kaupunkiin, 10 kop.; 4) 2:sen sotahospitaalın kulmasta Gostinnoi-Dworin luo, 5 kop.; 6) Taurian puis-

ton luota Troitski kirkolle, lähelle Zsmailowskin rykmentin kasarmia, 10 kop. Kaupungin ja sen ympäristön välillä pitävät säännöllistä yhdistystä monet eri waunut, jotka kaikki lähtewät G.-Dworin edustalta: 1) Aleksandrowskiin, 25—30 kop.; 2) Nowoje-Seloon ja Tschornaja Netschkalle, 15 kop.; 3) Kuschelewkään, 20 kop., ja Metsä-opiston luo (Lesnoi Korpus), 30 kop.; 4) Metsä-opiston luo, Kalamäkeen (Kolomjaga), Muurinaan, Parkaan (Pargalowo) j. n. e., 20—50 kop.

Oppi- ja Kasvatuslaitoksia. Page-opisto, S. Sadowaja kadun ja Tschernischowan pereulkan kulmassa, vasta päätä G.-Dworia. Kadettikouluja: 1:stä ja 2:ta kadettikoulua nimitetään ensimmäiseksi ja toiseksi sotatimnaasiksi; kumpikin on Piet. esip. kaupungissa, edellinen aateli-kompanion, jälkimäinen 2:n kadettikoulun kartanossa. — Junkkarikouluja: Pawloskin junkkarikoulu, W.-D., Newan-kaji 11; Konstantinowskin junkkarikoulu, Tšarskofelskin pr., 11; Nikolajewskin junkkarikoulu, Sagorodnin pr., 24. — Instituuteja: Teknologillinen Inst., Sagorodnin ja Tšarskofelskin prospektien kulmassa; Tie- ja wesiyhdistysten Inst., Fontanka, lähellä Duhowan siltaa. Instituuteja aatelisfäätyisille tytöille: Smolnan Inst., lähellä ent. Smolnan luostaria; Katarinan Inst., Fontanka, Anitschkowan ja Simeonowskan filtojen välillä; Paawalin Inst., Snamenskaja-t.; Marian Inst., lähellä Smolnan luostaria. Kaikki nämät instituutit aatelis-tyttöjä warten owat internateja ja keisarinnan sekä suuriruhtinattarien korkeimman hoidon alla.

P.

Palatseja. Pietari I:sen kartano, Newan rannalla, lähellä linnaa, on wanhin keisarillinen asuma Pietarissa. Mutta hämmästyypä muukalainen, nähdessänsä tätä pääkaupungin perustajan asuntoa, niin yksinkertainen, halpa se on. Tämä kartano on rakennettu puusta; se on 33 knr. pitkä ja

10 nro. leweä, ja siinä on kaksi pientä huonetta, pors-
tua ja kyökki; ulkoa päin on se maalattu hollantilaiseen
tapaan, niin että se näyttää juurikuin olisi rakennettu
tiileistä. Keskellä kattoa on puinen mörssäri ja nurkissa
hehkuvia granaatteja, myöskin puusta. Huoneiden seinät
ovat peitettyt maalennetuilla purifikankailla ja ovet, akku-
nan pielet, sekä luukut ovat koristetut kukka-maalauksilla.
Tämä kartano on pysynyt entisellään siten, että Katarina
II:n on suojannut sen tiilirakennuksella. Huoneessa säi-
lytetään, paitsi erästä pyhänkumaa, joka on vielä nyky-
jäänkin suuressa arvossa oikeauskoisten joukossa, vielä
joitakuita Pietarin omatekoisia kappaleita, niinkuin nah-
katyynyinen puutuoli, wene, penkki, jolla Pietarin oli ta-
pana istua omensa edustalla y. m.

Pietari I:sen kesäpalatsi, siinä nurkassa kesäpuistoa,
jonka Nawa ja Fontanka muodostavat, säilytetään mui-
nais-muistona. Siinä on joitakuita merkittäviä kapineita,
niinkuin esim. suuri kello, jonka Pietari osti Hollannista,
hänen kaswunforkuinen kuvansa ja eräitä huonekaluja,
joita sanotaan hänen tekemiksi. Tämän palatsin pohja
laskettiin w. 1711. Muutoin määrättiin palatsi tsaarin
kesä-asunnoksi, ja sentähden perustettiin sen ympärille suuri
tarha, tuo nykyinen kesäpuisto, jossa sunnuntaisin pidet-
tiin kansahuwia. W. 1725 rakennettiin lisäksi vielä eri-
tyinen huone, jossa oli suuri sali; mutta w. 1731 rewit-
tiin se taas maahan ja sen sijaan rakennettiin puukartano,
jossa Anna keisarinna ja sittemmin hänen itsewaltias mi-
nisterinsä, Kuurinmaan herttua Biron asui. Suuri tässä
kartanossa wangittiinkin hän, muutamia päiviä An-
nan kuoleman jälkeen. Elisabeth keisarinnan aikana lai-
tettiin kartano entiseen kuntoonsa ja sellaisena on se py-
synyt aina tähän saakka. — Talwella on palatsi suljettu;
pääsy siihen on awoinna ainoastaan kewäällä ja kesällä.

Talwipalatsi, Nawan w asemalla rannalla, lähellä
Amiraliteettia, seisoo juuri samalla paikalla, jossa Pietari
I:sen aikana oli eräs kreivi Apraksinan kartano, mikä sit-
temmin testamentin kautta joutui keisari Pietari II:selle.

Anna keisarinna, palattuaan kruunausjuhlasta Moskowassa, asettui tähän asumaan ja nimitti sitä keisarilliseksi palatsiksi. Elisabets keisarinna hajoitutti tämän entisen kartanon ja aloitti rakennuttaa nykyistä howia, kreimi Rastrelli'n piirroksien mukaan. Rakennustöitä festi muodesta 1754 vuoteen 1762 asti, jolloin keisarinna Katarina II oli jo astunut valtio-istuimelle. Rakennustöiden pääjohtajana oli tuo taiteiden ja tieteiden suojija Betski, jonka aikana (w. 1764) palatsi tulikin valmiiksi. Soulukuussa w. 1837 paloi howi poroksi, mutta tuli uudestaan rakennetuksi jo pääsiäis-aikana w. 1839. Tämä uusi howi on ulkomuodoltaan ihan entisen kaltainen. — Talvipalatsi on muodoltaan epäsäännöllinen neliö, jossa on 4 ferrosta. Rakennuksen pituus on 231 knr., leveys niinkään 231 knr., läpimitta 181 knr. ja korkeus 41½ knr. Kartanon ja pihojen ala yhteensä on 80,000 neliöjlk. Rakennuksen katto on ylimalkaan matala; ainoastaan howikirkon päällä kohoaa pieni kupu kullattuine ristineen; räystäillä on kumapatjaita, waaseja ja muita koristuksia. Rakennuksen alakerroksessa olevat pylväät ovat jonia-laista, muissa kerroksissa taas korintiläistä mallia. Paraabi- tahi tuo n. k. ambassadööri-käytävä on Newalle päin; siitä wiewät komeat marmoriporaat howin suurimpiin saleihin. Howin torille päin ovat suuret howin portit, joiden kautta päästään suureen pihaan; portinkäytävän kummaltakin puolelta päästään ylös howiin. Amiraliteetille päin on kaksi suurta ulkonemaa, joiden välillä on portaat ja niiden päällä balkoni, mikä keskellä on peitetty teltillä. Talvipalatsi on howikäytävillä yhdistetty Eremitage'en ja Preobraschenskin rykmentin kasarmiin. Howin alakerrassa on koko joukko komeita salia, jotka komean sisustansa kautta wetävät wertoja maailman kauniimpien palatsien kanssa. Siinä on marmorია, kultaa, hopeaa, siinä malakiittiä, lapis lazulia y. m. Pyh. Drjön salissa, joka on tehty walkeasta marmorista ja kaunistettu kulta-keristuksilla, ottaa keisari vastaan ulkomaisia lähettäiläitä. Tästä salista päästään erään kal-

leriin, jossa on kenraalien ja sotamarsalkkien kuvia sota-
vuodelta 1812. Sen jälkeen seuraa kauniin näistä sa-
leista, walkea sali, joka on kaunistettu kaikkien läänien
waakunoilla. Siinä salissa ottaa keisari vastaan uuden-
vuoden toivotuksia. Pietarin sali on paljon pienempi
edellistä, mutta koristettu erittäin monella astialla ja kan-
dilaaberilla, jotka kaikki ovat painokasta hopeaa. Sen
jälkeen seuraa sotamarsalkkien sali, jossa on kas-
wunforkuisia Rumjantsowan, Suworowan, Kutusowan,
Paskewitschin y. m. kuvia. Suurin palatsin saleista on
tosi Nikolain sali, jota käytetään ainoastaan suurelli-
sina howijuhlina. Tämä sali on yhteydessä erään talwi-
puiston kanssa, jonka etelämaisten kasvien, suihkukaiwo-
jen ja puotteiden suhteen on ainoa laatuunsa.

Näistä komeista saleista päästään keisarinna-wainaja
Aleksandra Feodorownan asuntoon, jota yhä edelleen pi-
detään entisessä kunnossansa ja joka komeudessa ja puls-
keudessaan voittaa kaikki, mitä suinkin voidaan ajatella.
Tuo miheriä malakiitti-sali komeine malakiitti-waasei-
neen, ja nuo pienemmät salit ja budoaarit kaikkine korui-
neen, sekä warsinais-turkkilainen kylpylä, jonka tapeetit
ovat punaisen ja kullan kirjavia, ynnä siihen kuuluwa
talwipuisto, missä on luolia, suihkukaiwoja, marmo-
riportaita ja balustraadeja — kaikki tuo komeus ja
kiilto muistuttaa Tuhannen ja Yhden Yön saduista. Ry-
kyisempinä aikoina somistettu, kaunis, pyöreä sali saa
walonsa ylhäältä päin ja on koristettu Aleksanderi I:sen,
Nikolain ja Aleksandra keisarinnan kaswunforkuisilla ku-
willa.

Onpa myös katsomista aarre-aitasafin, jossa säilyte-
tään kruunun juweleja ja mitä kalliimmilla timanteilla si-
rottuja keisarin ja keisarinnan kruunuja. Paitsi muuta
on keisarin kruunussa komean komea rubiini-kiwi, jolla
on mitä ihanin wäri; keisarin waltikan päässä on Wenä-
jän suurin timantti, 194 karattia, jonka Katarina II
osti armenialaiselta orjalta Schafraz'elta 500,000 r:sta.

Arreaitassa säilytettävain kalleuksien arvo nousee useampaan miljoonaan ruplaan.

Nykyisen keisarin huoneista ansaitsee mainitsemista Howin ja Amiraliteetin torin kulmassa olewa kultainen sali, jossa on kallisarvoista ruomalaiista mosaiikkia, kakki komeaa, mustaa jaspis-waasia ja Aleksandra keisarinnan kumapatjas, weistetty walkeaan marmoriin. Siitä tullaan siwufaleihin, joissa on suuria, mainioimpain wenäläisten maalarien, niinkuin Willewald'in, Kotzebue'n, Wlwasowski'n, Bogoljubski'n y. m. maalaamia maa- ja meritappeluita. Sen jälkeen seuraa Aleksanderin sali, joka myöskin sisältää kumia 1812 vuoden sodasta.

Talwipalatsissa on kakki kirkkoa, joista toinen n. s. howinkirkko on suurempi toista ja muiden merkillisyyksien joukossa sisältää Johannes Kastajan oikean käden, Marina marttyyrin wafemman käden ja palasen puuta Wapahtajan ristikstä. Kaikki nämä muinais-jätteet talletetaan timanteilla koristetuissa kulturalippaisissa. Toinen kirkko on paljoa pienempi edellistä ja siinä pidetään parhaasta päästä pienempiä keisarillisen howin perhe-hartauksia. — Mainittakoon myöskin Talwipalatsiin kuuluvat suuriruhtinas-perintöruhtinaan huoneet, jotka nykywuosina ovat uudestaan koristetut. — Pääsy Talwipalatsiin on auki kewaällä, kesällä ja syksyllä, jolloin keisarillinen perhe oleskelee maalla.

Marmoripalatsi, Howi-kajin ja Mars-kentän wälillä, rakennettiin w.w. 1770—83, arkitehti Quareng'h'in piirrosten mukaan. Keisarinna Katarina II oli määrännyt tämän palatsin lahjakki kreimi Drlowalle. Mutta ennenkun rakennus tulikaan walmiiksi, kuoli Drlow, ja se tuli oston kautta hallituksen käsiin. Sittemmin asuskeli tässä howissa ent. kuningas Stanislaus Poniatowski aina kuolemaansa asti, jolloin howin sai perintöruhtinas Konstantin Pawlowitsch. Wuodesta 1832 saakka on palatsi suuriruhtinas Konstantin Nikolajewitsch'in oma. — Marmoripalatsi on ainoa laatuunsa; koko rakennus on, paitsi permantoa ja owia, jotka ovat puu-mosaiikkia, pelkkää

marmoria, graniittia, pronssia ja rautaa. Mafkerros on filattua graniittia, molemmat yläkerrokset filattua suomalaista ja siperialaista marmoria. Ikkunat ovat suurta peililasia; ikkunanpielet kullattua pronssia. Samaa pronssia ovat myös balkonit. Räystäät ovat koristetut marmorisilla waaseilla, uuruilla ja kuvilla. Huoneet ovat sijästä erittäin komeita ja niissä on kallisarvoisia kappaleita. Maalaukset la'illa ja seinillä ovat alfresco; seinät ovat koristetut lapis-lazuli- ja jaspis-kivillä. Sen lisäksi on howissa vielä marmorinen kylpylä, talvipuisto ja oivallisia tauluja, kuwapatsaita, waaseja y. m. Palatsin wieresessä on erillään olewa huone, jossa on maneesi; katon rajalla on huoneen pituinen mainion Klobt'in tekemä koroitekuwa kuwaama hevostia eri ikäkausina. Howin pihaa ympäröipi kullattu rautainen piste-aita; pihaan päästään kahden portin kautta. — Vääsny Marmoripalatsiin on awoinna kesäkuukausina.

Taurialainen palatsi. Sille paikalle, missä nykyään Taurialainen palatsi seisoo, oli ruhtinas Potemkin rakennuttanut erään kartanon. W. 1783, Krimin ja Georgian walloitusten jälkeen, jotka tapahtuivat Potemkinin kautta, antoi keisarinna arkitehti Starowan rakentaa samalle paikalle palatsin, somistutti sen, antoi sille nimeksi Taurialainen palatsi ja lahjoitti sen Krimin walloittajalle. Potemkinin kuoleman jälkeen, lunasti waltio palatsin itselleen. Tässä palatsissa oleskeli Katarina II melkein joka syksy. Keisari Paawalin aikana annettiin howi ratsukaartin huostaan ja suurin osa howin huonekaluista wiettiin wanhaan Mihaelin palatsiin. Keisari Aleksanteri järjestytti sen entiseen kuntoonsa ja siitä saakka ei siinä ole tehty mitäkään muutosta.

Wanha Mihaelin palatsi. Wastapäätä kesäpuiston ajoporttia seisoi muinoin puinen palatsi. Paawali keisari, heti hallitukseen päästyänsä, hajotutti sen w. 1796 ja rakennutti sen sijalle nykyisen palatsin. Rakennustöiden pääjohtajaksi tuli ruomalainen arkitehti Brenna, joka sai amukseen neljä wenäläistä arkitehtiä, kuwanweistäjiä

ja muita taideniekkoja. Rakennustöitä kiirehdyttiin aika lailla; yöt ja päivät tekivät siinä työtä 2,500 työmiestä. Rakennuskulungit nousivat aina 6 milj. rpl., mikä siihen aikaan oli hywin tawatonta. Palatsi on rakennettu gothilaisen mallin mukaan ja eroaa siten pääkaupungin muista hoveista. Hoviin kuuluu pawiljoni, jossa on woimistelu- ja miekkailu-sali, sekä Pietarin suurin maneesi. Tätä nykyä on palatsi insinööri-akatemia.

Uusi Mihaelin palatsi on Aleksanderi I:n perustama (w. 1819). Arkitehtinä on ollut italialainen Rossi; rakennustyöt kestivät 5 vuotta. Tämän palatsin lahjoitti keisari nuoremmalle veljellensä, Mihael Pawlowitsch'ille, ja sittemmin se on ollut suuriruhtinatar Helena Pawlowna-wainajan oma. Muutoin on tämä hovi pääkaupungin mitä kauniimpia, niin ulkonaisen komeutensa kuin soman sisustansakin wooksi. Hovin, torille päin menemällä siwulla, portin kummallakin puolella on suuri leijonan kuwa. Portaat owat hywin komeat, huoneet tarpeeksi awarat ja ensimmäisen Franskan keisarikunnan ma'un mukaiset. Erittäinkin siwä on walkea sali katto-maalauksi-neen, pilareineen. Sen seinille on maalattuna historiallisia kuwauksia. Sopii mainita myös hovin teateria, jossa konserwatorion oppilaat näyttävät operoita ja pitävät konsertteja. Hovin takana on suuri englantilainen puisto, jossa on monta suihkufaiwoa, filtaa ja pawiljonia, joista yksi Mars-kentälle päin. Tätä puistoa rajoittaa Mars-kentältä ainoastaan Moikan kanawa.

Anitschkowin palatsi, joka tätä nykyä on perintöruhtinaan asuinpaikkana, rakennutti arkitehti Rastrelli Elisabeth keisarinna aikana w. 1748, Anitschkowan sillan korwalle, sen ja Newskin kulmassa. Tämä palatsi on kolminferroksinen, yksinfertainen rakennus, kauniilla otjapuo-
lella. Sen bel-étage'ssa on kaunis kappeli. Fontankalle päin pistäntyy kaffi siwurakennusta arkaateineen ja ajo-portteineen. Näitä siwurakennuksia koristawat 16 pilaria. Hovin kanssa yhteydessä on kaunis puisto, jota ympär-

röipi rautapiste. Puistossa on kaksi paviljonia, joissa säilytetään asekoelmia.

Suuriruhtinas Vladimir Aleksandrowitschin palatsi, Howin kaji.

Suuriruhtinas Aleksei Aleksandrowitschin palatsi, Howin kaji. Howia rakennetaan parhaallansa.

Suuriruhtinatar Maria Nikolajewnan palatsi, Sinisen sillan kormalla, vastapäätä Jisakin kirkkoa. Tämän kauniin palatsin rakennutti keisari Nikolai w. 1844 tyttärelleen, suuriruhtinatar Marialle. Tässä howissa on monta komeaa juhla-salia, kaunis talvipuisto ja arvoikas taulukoelma, joista yksi osa oli Leuchtenberg'in herttua-wainajan oma.

Suuriruhtinas Nikolai Nikolajewitschin palatsi, Galernaja kadun ja Ratsukaartin bulewardin välillä, on pääkaupungin suurempia kaunistuksia. Rakennus tuli valmiiksi w. 1862. Howin otsapuoli on erittäin kaunis ja varustettu kolonneilla. Niinkuin muissakin howeissa on tässäkin koko joukko arvollisia tauluja. Muutoin on howi hyvin somistettu muotima'un mukaisesti.

Suuriruhtinas Mihael Nikolajewitschin palatsi, Howin kaji, Talwi- ja Marmoripalatsin välillä, on samoin kuin kaksi edellistäkin, arkitehti Stakensneider'in tekemä. Rakennus tuli valmiiksi w. 1863. Kokonaisuudessaan on tämä howi tuon komean kajan etewimpiä kaunistuksia.

Pankkeja: **Waltionpankki,** Katarinan kan. 30 ja 32, lähellä Gostinnoi-Dworja, on w. 1860 saanut nykyiset asetuksensa, jonka mukaan pankin perustussumma, joka ei milloinkaan saa vähentyä, on 15 milj. rpl.

Suomen Pankin konttori, Suomen Waltiosihteeristön kart., Zekateringowski-pr. 9, vastapäätä Nikolai Morskoin kirkkoa, on auki joka arkipäivä kl. 11—2 p.

Sen lisäksi mainittakoon: Pietarin yksityinen kauppapankki, Englannin-kaji 18. Pietarin diskonttipankki, Mihailowskaja-k. Pietarin kansallinen pankki, Englannin-kaji 26.

Pankkirejä, Condojanaki, Suomen Yhdyspankin asia-

mies, Engl.-kaji. Bynefen, Engl.-kaji 36. Junfer, S. Konjuschennaja. Sterky, Engl.-kaji, y. m.

Passage, Newskin-pr. 48, wastapäätä Gostinnoi=Dworja. Tämä passage, joka yhdistää Newski- ja Itäljanskaja-kadut, on laitettu pariisilaisen mallin mukaan, waikka se on paljon vähemmän joku passage (läpikulku), kuin warfinainen kauppa- ja kävelypaikka. Passage on kolmekerroksinen rakennus, joka sisästä on yhtä korkea lasikatolla petetty sali. Kahdesja alakerroksessa on owi owelta komeita, suuremaksi osaksi ulkomaisia makasiineja; kolmannessa kerroksessa on asuinhuoneita. Suuren sisustussalin seinät owat peililasia, joissa suuri paljous kaasu- liekkiä kumastumat. Makasiineja on noin 100. Rakennuksen otsapuoleessa, joka on Newskiin päin, on ensi kerroksessa hywin wäkiwilkas kahwila, nimeltä Café de Passage, maan sisään pistäywässä kerroksessa eräs wenäläinen rawintola, ja toisessa kerroksessa franskalainen Café, jossa on 8 biljardia. Siinä rakennuksen puoleessa taas, joka on Itäljanskaja-kadulle päin, on niinkään rawintola ja kahwiloita, sekä pienempi teateri, jossa taiteen ystävät sekä satunnaiset taiturit antawat silloin tällöin näytelmiä. Sateisina kesä-iltoina, mutta olletikin kylmempinä vuoden-aikoina kihisee passage joka ilta kävelijöistä.

Passi-asioita. Passimaksuja: a) Suomen alamaiset, jotka owat Wenäjällä kauppiaita, maksawat woudessa passimaksuna: a) 1:n luokan (gilbin) kauppiaat 30 r., 2:n luokan kauppiaat 15 r., b) kauppiaat, jotka eiwät ole mitäkään luokkaa, 7 r. 50 k., c) käsityöläiset ja työmäki: mestarit 6 r., sällit ja kaikki muut miehet 3 r. d) Suomen alamaisiksi otetut ulkomaalaiset, jotka eiwät ole vielä täyttäneet täydellisen asetuksen ehtoja (6 vuotta), mutta harjoittawat kauppaa Wenäjällä: 1 l:n kauppiaat 45 r., 2 l:n kauppiaat 30 r., kaikki muut tämän määränksen alaiset henget 12 r. Ulkomaalaiset, jotka pyrkivät Suomen alamaisiksi, eiwätkä ole täyttäneet täydellisen asetuksen ehtoja, maksawat terrassaan sisäänkirjoitus-rahaa 1000

rpl., jotka rahat tulevat Suomenmaan waiwais- ja työhuoneitten hymäksi. Tässä maksusta owat wapautetut Wenäjän aateliset y. m.

Ne, jotka määräämättömäksi ajaksi saawat passin Wenäjälle, suorittawat, paitfi yllämainittuja passimaksuja, vuodessa: a) henkilörahaa, miehet 50 f., naiset 25 f., 16:sta 64:ään ikävuoteen asti; b) waiwaisrahoja, mies ja nainen 15:n ja 50:n ikävuoden välillä, 20 f. Nämä rahat menewät vuosittain passin saajien koti-seurakuntiin Suomessa. c) esteettömyyden todistuksesta: — säätyhenget, miehet 1 r. 73 f., naiset 1 r. 49 f.; sällit, miehet 91½ f., naiset 79½ f.; yhteinen kansa ja työväki, miehet 86½ f., naiset 74½ f. Tästä maksusta owat wapautetut 12 vuotta nuoremmat lapset.

Erinäisistä todistuksista maksetaan Suomen passitoimistossa: todistuksista ministeri-waltiosihteerin allekirjoituksella, 2 r. 58 f.; todistuksista ulkomaille matkustamista warten 3 r., Wenäjällä matkustamista warten 50 f.; todistuksista naimisen esteettömyydestä niille, jotka menewät avioliittoon wenäläis-kreekkalais-uskoisten kanssa 25 f.

Suomesta Wenäjään tullut Suomen alama-ainen on welvollinen kolmen päivän kulussa näyttämään passinsa Suomen Passitoimistossa Pietarissa. Sen woimallisuuden todistamisesta ei oteta mitään maksua.

Rufin Pietariin tullut henkilö on welvollinen antamaan sen kartanon hoitajalle, jossa hän asuu, paitfi passinsa, wielä tietoja itsestään ja perheestään, jos hänellä semmoista on. Nämä ilmoitukset kirjoittaa ta-ki kirjoi- tuttaa hän sitä warten määrätuille kaawoille, joita kartanon omistajan ta-ki hoitajan tulee hänelle antaa. Sit- tenkun nämä ilmoitukset owat kirjoitetut kartanon kir- jaan, jätetään ne poliisille.

Jos matkustaja muuttaa toiseen taloon, tulee hänen sen talon hoitajalle, josta muuttaa, antaa kaikki sitä war- ten määrättyä adressi-lippua, sekä kaikki niissä waaditut tiedot. Ohden näistä lipuista saapi muuttaja itsellensä

ja tulee hänen antaa se sen talon omistajalle, jonka taloon hän muuttaa. Rahden viimeksimainitun säännön rikkomista seuraa 10 r:an sakko. Talon isäntä joka ei aikanaan ilmoita poliisille taloonsa tulleesta tahi siitä poismuuttavasta, saapi sakkoa 50 kop. päivältä: yhteensä ei kuitenkaan enempää kuin 15 rpl. Ravintolan isäntä saapi saman määräjsen laiminlyömisestä sakkoa 1 rpl. päivässä, yhteensä ei kuitenkaan 30 rpl. enempää.

Passin sisäänkirjoituksesta maksavat: aateliset, funniaporwarit ja kauppiat 30 kop.; porwarit 15 kop.; eri-säätyläiset 3 kop., toisista kuvernementeistä tulleet säätyhenget 40 f., porwarit 20 kop.

Adressi-piljeteistä. Kaikki Venäjän alamaiset sekä Suomalaiset, Puolalaiset ja Ulkomaalaiset, jotka toimittavat jonkun yksityisen askareita tahi tekewät työtä sowitzuista ehdoista eli palkasta, kaikki käsityöläiset y. m. s. ovat velvolliset kirjoituttamaan itsensä kirjoihin Adressitoimistossa ja lunastamaan n. k. adressipiljetin. Näitä piljettejä saadaan ainoasti passin näyttämällä. Adressipiljetin lunastuksesta maksavat vuodessa: 1:stä luokkaa, miehet 7 rpl. 15 kop., naiset 4 rpl. 29 kop.; 2:sta l., miehet 4 rpl. 29 kop., naiset 2 rpl. 15 kop.; 3:ttä l. miehet 2 r. 86 f., naiset 1 r. 43 f.; 4:ttä l., miehet 1 rpl. 43 kop., naiset 72 kop.; 5:ttä l., n. k. mustat työmiehet 96 kop., naiset 92 f. Paitsi sitä maksavat ne, joilla on 4:nen ja 5:nen luokan adressipiljettejä, 60 kop. hospitaali-rahaa. — Adressipiljetin sisäänkirjoituksesta maksetaan 3 f. — Adressipiljettien lunastuksesta vapautetaan: kättilöimet, joilla on sisäasiain ministeristön lupa harjoittaa ammattiansa, Pyh. Kolminaisuuden diakonisjalaitoksessa palwelewat, sekä miehet että naiset, ja kruununlaitosten palwelusväestö, jos se toimittaa yksityisen työtä.

Passisakkoja. Se, joka elää ilman passitta niissä paikoissa, missä niitä waaditaan, taikka vanhalla eli woi-mattomalla passilla, maksaa sakkoa 15 kop. jokaiselta määrä-ajan yli kuluneelta päivältä, yhteensä ei kuitenkaan 10 rpl. enempää. Saman sakon alaiset owat ne, jotka

pitävät luonaan asukkaita, joilla joko ei ole ollenkaan passia eli joiden passit on määrä-ajan yli kulunut.

Passi-toimisto, Suomalainen, Suomen Waltiosihtheeristön kart., Jekateringowski-pr. 9, on awoinna joka arkipäiwä kl. 11—2 p.

Pietarin esipuooinen kaupunki, katso Kaupungin-osat.

Pietari-Paarwalin linnankirkko, katso Linna.

Poliisi, katso Passiasioita.

Posti-toimisto, Pötschtamski-per., on awoinna kaikenlaisia lähetyksiä, niinkuin wakuutettuja ja wakuuttamattomia kirjeitä, sekä paketti-lähetyksiä warten, joka päiwä kl. 8:sta kl. 2:een p. Sen lisäksi otetaan wakuuttamattomia kirjeitä vastaan myös kl. 2—4 p., 10 k:n lisämaksulla kirjeestä. Päitisi warseinaijessa postitoimistossa, otetaan wakuuttamattomia ja wakuutettuja kirjeitä (ei kuitenkaan enempää kuin 1,450 rpl. sisältämiä) myös joka päiwä, kesällä 6—11 a., talwella 7—11 a. seuraawissa postikonttoreissa: 1) Kirotschnaja-k. 24; 2) Katarinan-kan., Martshin sillan kowalla 161/166; 3) Piet. esip. kaup., Suuri Prosp. 50; 4) W.-Östrow, Akademitscheski-per. 8; 5) 2:n ruotu Smailowskin polkassa 13; 6) Gontscharnaja-k. 27; 7) Gorohowaja-k. 17—19.

Postilaatitot: wiheriät kaupunkia ja ulkomaista kirja-lähetystä warten tyhjennetään 6 kertaa päiwässä; keltaiset ja kaneelinwäriiset sitawastoin ainoastaan 1 kerran päiwässä, vähää ennen junain lähtöä Warsowaan ja Moskowaan.

Maksুমäärä sisämaisesta kirje-lähetyksestä. 1) Talliwallijista kirjeistä, joita ei lähetetä Wenäjän waltakunnan rajojen ulkopuolelle, suoritetaan postirahaa 10 kop. luodilta. Pietarin kaupungin rajojen sisällä s. o. kaupungin postissa, sekä Pietarin, Dranienbaum'in, Pietarhowin, Tsarskoje-Selon, Pawlowskin, Hatsinan ja Strelnan välillä lähettämistä kirjeistä suoritetaan 2:lta ensimmäiseltä luodilta 5 kop., jokaiselta seuraawalta luodilta 5 kop.

2) Awonaijista kirjeistä eli korrespondensi-kor-

teistä maksetaan Venäjän valtakunnan piirissä 5 kop. ja kaupungin postissa 3 kop.

3) Wakuutetuista kirjeistä suoritetaan, paitsi warfinaista postirahaa 10 kop. luodilta, vielä 10 kop. wakuutuksesta ja 5 kop. kuittilipusta.

4) Raha-lähetyksistä (paperi-, kulta- ja hopearahoja), arwopaperien sekä kartta- ja wexeli-paperien lähetyksistä suoritetaan postirahaa 10 kop. luodilta.

5) Ristisiteisistä lähetyksistä (kirja- ja kivi-painon tuotteista) suoritetaan 3:lta ensimmäiseltä luodilta yhteensä 2 kop.; ristisiteisestä lähetyksestä kaupungin postissa 1 kop. Tällaisen lähetksen paino ei saa kuitenkaan kohota 20 luotia suuremmaksi.

6) Paketti-lähetyksistä suoritetaan nauhasta 300 wirstan matkalta 3 kop. ja joka seuraawalta sadalta wirs-talta 1 kop. Kuitenkin on pienin maksu paketti-lähetyksestä 10 kop., olipa matkan pituus ja paino waikka kuinka pieni hywänsä.

7) Wakuutettamista lähetyksistä suoritetaan lähetksen ilmoitetun arwon mukaan: a) 1—100 rpl. summasta eli arwomäärästä 1 kop. ruplalta; b) 100—400 rpl. summasta eli arwomäärästä $\frac{1}{2}$ kop. ruplalta, sekä sen lisäksi 50 kop. itse lähetysmaksua; c) 400—1600 rpl. summasta eli arwomäärästä $\frac{1}{4}$ kop. ruplalta, sekä lähetysmaksua 1 r. 50 kop.; d) summasta eli arwomäärästä, joka on 1600 rpl. suurempi, $\frac{1}{8}$ kop. ruplalta, sekä lähetysmaksua 3 r. 50 kop.

Posti-merkkejä ja niillä warustettuja kumertteja myydään posti-toimistossa ja sen ala-konttoreissa sekä sen lisäksi kaikissa, postilaatikkojen tienoilla olemisssa puodeissa.

Maksumäärä

ulkomaille lähetettävistä kirjeistä, ristilähetyskirjeistä
ja telegrammeista.

	Kirjeet à 1 wen. luoti.		Ristilähe- tyksiä à 3 $\frac{1}{4}$ w. luotia.	Telegram- meista, jossa on 20 sanaa.	
	Wakuu- tetut.	Wakuu- tamatt.		rpł.	fop.
Alankomaihin	fop. 13	fop. 21	fop. 3	rpł. 2	—
Amerikkaan, Pohjois-, via Ham- burg	18	28	5	9—16	38—43
Australiaan, via Englanti	33	44	5	27	13
Belgiaan	14	23	3	2	13
Egyptiin, via Preussi	28	38	4	7	25
Englantiin, via Preussi	16	27	4	3	—
Franskaan, via Preussi	20	30	4	2	63
Italiaan, via Itäwalta	16	21	3	2	75
Itäwaltaan, sekä Unkariin, Ba- deniin, Böhneriin, Luxem- burgiin ja Württembergiin	10	16	2	2	—
Japaniin, via Englanti	53	64	6	27	13
Kiinaan, via Englanti	53	64	6	27	13
Kreikkaan, via Turkki	22	30	5	2	50
Norjaan, via Ruotsi	14	20	5	2	13
Portugaliin	26	36	5	3	50
Ruotsiin, via Suomi	14	20	3	1	88
Ruotsiin, via Preussi	16	26	—	—	—
Saksiaan, siihen luettuna Han- nover, Saksen, Hessen-Darm- stadt, Nassau, Sleswig-Hol- stein, Mecklenburg, Meinin- gen, Oldenburg, Sachsen-Wei- mar, Bremen, Hamburg ja Lybeck	10	16	2	1	88
Schweitsiin	14	23	3	2	25
Turkkiin, via Itäwalta	16	24	4	2	25

Puistoja ja tarhoja. Aleksandrowskin puisto, Piet. esip. kaup., lähellä Pietari=Paawalin linnaa ja Pietarin filtaa. Puisto on parhaasta päästä alhaimman kansaluokan kävelypaikka sunnuntai- ja juhlapäivinä.

Demidowan puisto, Dfitserškaja=k. 50, on avoinna kesällä. Päivällä on pääsy puistoon vapaa, mutta illalla, jolloin siinä on tarjona kansallislauluja, nuoralla tanssimisiä, soittoa y. m. s., on pääsy=hinta 30—50 kop.

Eläintarha, Piet. esip. kaup., Aleksandrowskin puistossa, on avoinna kesällä joka päivä pientä pääsymaksua vastaan. Iltafella soittaa tarhassa musiikkikapelli. Eläimiä syötetään kl. 5 j. p. p.

Jussupowan puisto, S. Sadowaja=k. 50, on avoinna kaiken päivää.

Kaswitarha, Aptekarski saarella. Tarhassa, jossa on suuria ja kauniita kaswihuoneita, käypi ahkerasti wäkeä olletikin kewäällä, jolloin kamelia=kukat ovat täydessä kukoistuksessaan. Mielihyvällä katselee täällä myös tuota komeasti laitettua palmuhuonetta, sekä orchidee= ja lois=kasveja. Mainittu palmuhuone on niin korkea, että korkeammatin puut saawat siinä esteettä kasvaa. Zhana on myös näköala noista, 50—60 jlk. lattiaa korkeammista kallereista, silloilta ja kupukäytäviltä! Niistä näkee noita korkealatwaisten palmujen ja etelämaisten kaswien wälillä lirisewiä suihkukaiwoja ja puotteita, sekä monilukuisia papukaijoja, kafaduja ja muita etelän eläimiä. Näitä nähdessä ja kuullessa luulee Pohjolan asukas todellakin siirtyneensä jään ja lunten waltakunnasta jonnekin Amerikan korkeen eli päiwäntasaajan kuumille maille. Tarha on avoinna joka päivä kl. 7—11 p., kaswihuoneet kl. 10:stä a. hämärään asti, museot ja yrtistö kl. 11—3 p.

Kesäpuisto, Marskentan, S. Newan, Fontankan ja Moikan wälillä, on Pietarin kaupungin „Hydepark“ ja kewäisin, jolloin saaristo ei ole vielä wihერიän wallassa, hienomman wäen kokouspaikka. Warhain kewäällä, noin Maaliskuun alussa, on nykyijellä keisarilla tapana käydä

täällä joka päivä, noin kl. 3—4 välillä, kävelemässä ja kihiseepä silloin allea-käytävillä jos jonkinlaisista wäkeä. Silloinpa nähdään siinä myös koko joukko ulkomaalaisia, jotka tahtowat siten käyttää melkein ainoaa tilaisuutta nähdä keisaria. Puisto perustettiin w. 1711. Allea-käytäviä muodostaa korkeat, warjokkaat ja wanhat lehmukset; käytävillä on useita marmoripatsaita ja kuvia. Puiston koillisessa päässä on Pietari I:sen kesäpalatsi (katso Palatsieja) ja wähän matkaa siitä tarujen-tekijän Rrylowan muistopatsas sekä paviiljoni, jossa on kahwila. Suurempaa huomiota ansaitsee kuitenkin Newalle päin pistäywä rautainen pisteaita, jonka keskikohdalla on tätä nykyä komea marmorikappeli, pystytetty muistoksi murha-yrityksestä keisari Aleksanderi II:sta vastaan, huhtik. 4 p. w. l. 1866. Steläportin wasemmalla puolella on suurempi uurna Elfdalin porfyrikiwestä. Tämä uurna on Ruotsin kuninkaan Karl XIV:n Juhanan lahja keisari Nikolaille.

Pörssin puisto, katso Pörssi.

Laurian puisto, jonka ajoportti on Peobraschenskin torille päin, on wanhojen ja tuuheiden puiden, komeiden patamien, puotteiden, suihkukaiwojen, kaswihuoneiden y. m. tähden kaupungin ehkä kauniin käwelypaikka. Yhtähywin käy siinä täätä nykyä, matkan kaukaisuuteen katsoen, ainoastaan tuiki wähän wäkeä.

Pörssi, W.=D., Homiin sillan luona, on Pietarin kaupungin kauniimpia rakennuksia. Alkuaensa rakennutti sen arkitehti Quarenghi w. 1783, mutta sittemmin tuli se uudestaan rakennetuksi w. 1804—10, arkitehti Thomon'in johdon alla. Pörssin sali on erittäin awara ja saa walonsa katon kautta. Wilkkain liike on siinä kl. 3—5 välillä p. Pörssin edustalla seisoo Merkurius-jumalan kolonnit. Pörssin wieresessä on tullikammari ja kaikki sen laajat wirtahuoneet ja säilytyspaikat. Tullitoimisto on hemos-rautatien kautta yhteydessä höyrylaiva-sataman kanssa. Pörssin takalikolla on n. k. Pörssin puisto, jossa kewaäsin on kaupan ulkomaaisia laululintuja, papu-

kaijoja, kanoja ja erittäinkin paljon koiria, jos jollaista-
kin lajia.

R.

Raastupa eli Raatihuone, katso Duuma.

Rahapaja eli Myyntihuone, katso Sinna.

Rahasaleja, katso Tiede=Akatemia ja Eremitage.

Ravintoloita, katso Hotelleja ja Rahwiloita.

Rautatiet ja niiden asemapaikat: **Suomen r. a.**, Wiip. puol. esikaup. Simbirskaja-k. Junat lähtewät: Helsinkiin kl. 9 a., Wiipuriin kl. 9 a. ja kl. 6 ilt.; tulewat Helsinkiin kl. 11,5' ilt., Wiipuriin kl. 1,10' p. ja 10,6, ilt., Pietariin kl. 11 a. ja 9,15' ilt. Kulkuhinta: Helsinkiin I:n l. 12 rpl. 39 kop., II:n l. 8 rpl. 26 kop., III:s l. 3 rpl. 23 kop.

Moskowan r. a., Snamenskaja tori. Junat lähtewät kl. 8 30' a. ja kl. 2 p.; tulewat Moskowaan kl. 8 ja 9 a. Kulkuhinta: I:n l. 19 rpl. II:n l. 13 rpl. eli 10 rpl., III:s l. 7 rpl.

Warsowan r. a., Obwodni kanawan warrella. Junat lähtewät ulkomaille kl. 9 p. ja kl. 5 ilt. Kulkuhinta: Sydtkuhnen'iin: I:n l. 25 rpl. 20 kop., II:n l. 18 rpl. 90 kop.; Sydtkuhnenistä Berliiniin I:n l. 25 thr. 5 sgr., II:n l. 17 thr. 25 sgr.

Pietarhowin r. a., Obwodni-kanawalla. Junat kulke-
wat Krasnoje-Seloon, Strelnaan, Pietarhowiin ja Dra-
nienbaumiin useamman kerran päivässä.

Tsarskoje-Selon r. a., Sagorodni-pr. 44. Junat kul-
kewat Tsarskoje-Seloon (Pulkowaan) ja Pawlowskiin
useamman kerran päivässä.

Ratu= eli **hewosrautatiet** välittämät säännöllistä yh-
distystä Snamenskaja ja Amiraliteetin torin, Gostinnoi-
Dworin ja Nikolskaja torin sekä Amiraliteetin torin ja
Wasili-Dstrowan välillä. Matkasta kullakin linjalla päästä
päähän maksetaan sijäpaikasta 5 kop., kattopaikasta 3 kop.

Riemuportit. Riikan riemuportti, kaupungin Narwa-por-
tin luona, on 18 fnr. korkea holwinlainen rakennus, jonka

kummallakin puolella on kaksi pilaria. Näiden pilarien kannattama kapiteeli kuvaa „Voittoa,” ajavana kuusiwajakkoisessa voittowaunussa. Päitsi sitä on siinä vielä laakeriseppeleillä ja voittomerkeillä koristettuja haltijoiden kuvia. Alhaalla, kummallakin puolella olewan kahden pilarin välillä, on soturin kuva, slaawilaisessa sotapuvussa, voittoseppeleet kädessä. Otsapuolella on wenäjän- ja latinan-kielinen kirjoitus: „Wenäjän keisarilliselle kaartillemme kiitollinen isänmaa, w. 1834.”

Moskowan riemuportti, kreikkalaisista mallia, rakennettiin w. 1838. Kaksitoista malmipilaria, kukin $3\frac{1}{2}$ knr. läpimitaten ja noin 36 knr. korkea, kannattawat holwitzin, joka on koristettu kahdellatoista, enkeliä kuvawalla koroste-kuvalla. Tämän attikan otsapuolella on wenäjän- ja latinan-kielinen kirjoitus: „Wenäjän voittoa torikkaille sotajoukoille, muistoksi heidän urho-töistään Persiassa, Turkin maassa ja Puolassa, w. 1826—31. Portin keskimmäinen käytävä on ajokaluja, kumpikin sivukäytävä jalkamiehiä warten.

S.

Saaristo. Pietarin kaupunki on erittäin merkillinen deltamoisen asemansa kautta. Luulisipa ensi silmäykseltä kaupungin tahallaan jaetuksi, oikeinpa matemaattisella tarkkuudella, suurempiin ja pienempiin saarekkeihin, joita Newan eri haarat eroittawat. Jos lukee kunkin wesian ympäröimän maapalasan, niin on Newan deltaassa kokonaiستا 40 eri saarta. Suurimmat ja merkillisimmät niistä owat itse kaupungin aloina, nimittäin nuo jo monesti mainitut Wasili-Ostrow, Pietarin saari sekä Moikan, Fontankan y. m. rajoittamat saaret. Mutta luotteen päin kaupungista on sen lisäksi vielä wiisi jotenkin suurta saarta, joita ympäröipi Pieni ja Suuri Newa sekä Newa. Nämät, Aptekarski-, Selagin-, Kamenni-, Krestowski- ja Petrowski-saaret, owatkin Pietarin kau-

pungin „puistosaarekset“ elikkä niinkuin niitä tavallisesti ja lyhyesti sanotaan „saaret.“

Zelagin, 2 wirstaa pitkä ja $1\frac{1}{2}$ w. leweä, on niistä pienin. Se on melkein kokonaan howin oma ja siinä onkin pelkkiä howeja ja niiden puistoja. Zelaginan saarella ei ole yhtäkään ykityisten maahowia eli datschaa. Yhtähywin on tämä saari Pietarilaisten mieluisempia kävelypaikkoja ja syystäkin. Niinpä on esim. saaren läntisimmästä niemekkeestä, tuosta n. k. la pointe'sta mitä laajin näkö-ala Suomen lahdelta. Tännepä keräytyykin kewät- ja kesä-iltoina aristokraatillinen ja „hieno maailma“ katselemaan auringon maille menemistä ja aaltoihin wai-pumista. Siltojen kautta on Zelagin yhteydessä Kamenni- ja Krestowski saarten, sekä mantereenkin kanssa.

Kamenni-Ostrow, on $1\frac{1}{3}$ w. pitkä ja $1\frac{1}{2}$ w. leweä. Tällä saarella on Pietarin warakkaimpien asujainten sekä miljonäärien, ministerien ja waltamiesten, kesäpalatseja ja maahoweja. Arwattawasti ovat nämä mitä mukawimpia, somimpia ja kauniimpiakin. Kesäkuukausina tyhjennetään orangeriat ja kaswinhuoneet, — joista erittäinkin tulee mainita hra Golowatschowan sekä miljonäärien Gromowan ja Utinan kaswinhuoneet ja maahowien balkonit, werandat, ikkunat ja kuffalawat ovat silloin mitä kauniimmin somistetut etelämaisilla kasweilla. Tällä saarella on myös keisarillinen linna, invaliidihuone, gothilais-mallinen kirkko, sekä soma kesäteateri. Saaren kauniiden filtojen kautta päästään Aptekarski-Ostrowalle, Krestowskiin, Zelaginaan ja Wiipurin puoliseen esikaupunkiin.

Krestowski-Ostrow on 4 w. pitkä ja 1 w. leweä. Saari oli muinoin Elisabeth keisarinnan oma, joka lahjoitti sen lemmikkilensä kreivi Rasumow'skille; tätä nykyä on Krestowski ruhtinatar Bjeloselski-Bjeloferskin oma. Saarella on suuria lehtokujia; metsässä kasvaa kuusia ja koivuja. Tämä saari on erittäinkin keskiäätyisten mielipaikka ja wenäläinen kupetsa sekä hänen „rifassikkansa (prikaschtschik) rientävät tänne höyrylaiwoilla eli kirjawiksi maalatuilla

weneillä joko kämelläksensä metsässä eli humitellaksensa itseänsä tuossa kuuluisassa Russki Traktir-humipai-
kassa, jossa, paitsi wirmokkeita, tarjotaan myös konsert-
teja, näytelmiä ja nuoralla tanssimisia. Krestowski on
filtojen kautta yhdistetty kaikkien muiden saarten kanssa.

Petrowski-Ostrow on 3 w. pitkä. Tällä saarella on
kauniita ja tuuheita puistoja, sekä joitakuita maahomeja-
kin. Merkittävä on täällä humipaiikka Bawaria, jossa
on puisto sekä samannimiset olut- ja sima-tehtaat. Tämä
Bawaria on olletikin Saksalaisten mielipaikka. Muutoin
on Petrowskilla vielä nähtävänä. puinen huone, joka
muinoin on ollut Pietari I:sen oma, waikka tätä nykyä
ei tainne siinä olla puun-sipalettakaan hänen ajoiltaan;
mutta tätä huonetta korjattaessa pidetään aina tarkka
huoli sen entisestä rakennusmuodosta. Huoneessa on Pie-
tarin huonekaluja ja talonkapineita, joita hänen jälkeläi-
sensä hywin huolellaasti säilyttävät.

Aptekarski-Ostrow on saanut nimensä siitä, että Pie-
tari I:n perusti tähän puiston apteekfikaswia warten.
Saarella käypi paljon kaupunkilaisia, erittäinkin katsele-
massa jo ennen mainittua puistoa ja ansareita. Pääsy
niihin on vapaa kaiken vuotta. Tämän saaren poikki
fulkewalla Kamenni-Ostrowan prospektilla on maahomeja
maahomien wieresessä; samoin on laita saaren pohjoisran-
teellakin.

Raupungin ja „saarien“ välillä pitävät säännöllistä
yhdistystä omnibus-waunut ja höyrylaidat, joista on jo
ennen mainittu.

Sairashuoneita, katso Hospitaaleja.

Sanomalehtiä ja aikauskirjoja ilmestyi Pietarissa w.
1872 kokonaista 86. Näistä oli 16 päivälehteä, 19
wiikkolehteä ja 49 kuukauskirjaa. Etewimpää päivälehtiä
ovat: wirallisia ja puoliwirallisia: Hallituksen
Sanansaattaja, Inwaliidi, Journal de St.
Pétersbourg; yksituisia: Pietarin Sanomat (Pe-
terburgskia Wedomosti), Börsi-Sanommat (Birschewia
Wedomosti), Ääni (Golos), Nordische Presse, St.

Petersburger Zeitung, Utiset (Nowosti), ja Wenäläinen Maailma (Russti Mir). Aikakauskirjoista ilmestyi 5 kapp. aina 30:en arkin suuruisina kuukaudessa.

Saunoja, katso Kylvylöitä.

Senaatti, Pietarin torin ja Neman kajin kulmassa, on Galernaja kadun poikki kulkemalla holwikäytäväällä yhteydessä Pyhän Synoodin kanssa.

Seuroja, Oppineiden. Keis. Vapaa Talouden Seura, Keis. Maanviljelysseura, Wenäläinen Maatieteellinen Seura, Mineraloginen Seura, Wenäläinen Entomologinen Seura y. m.

Signaaleja. Tulipalosignaaleja annetaan kussakin kaupungin-osassa olewasta palotornista. Päivällä ovat nämä merkit mustia kuulia ja ristiin pantuja lautoja, pimeällä taas valokuulia ja punahohtoisia lyhtyjä.

Walkean päästyä irti, laivoilla eli Neman rannalla asetetaan palatorneista, paitsi tavallisia signaaleja, jotka merkitsevät eri kaupunginosia, myös: päivällä musta kuula ja punainen lauku, pimeällä yksi valo- ja yksi punahohtoinen lyhty.

Varoitussignaaleja Nema-joen paisuessa tavallista korkeammalle: 1) Weden noustessa 3 jlk. korkeammalle, ammutaan 3 kanunan laukausta Galernaja-haminassa. Sen lisäksi wedetään Amiraliteetin tornin kulmiin päivällä neljä punaista lakua ja yöllä yhtä monta punahohtoista lyhtyä. 2) Weden kohotessa 4 jlk. korkealle, wedetään edellisten lakujen lisäksi päivällä vielä neljä walkeista lakua ja yöllä neljä lyhtyä. 3) Weden noustessa 5 jlk. korkealle, lauaistaan Amiraliteetissä yksi laukausta joka puolen tunnin kuluttua. Lakut tahti lyhdyt pysyvät edelleen ylhäällä. 4) Weden noustessa 6 jlk. korkealle, lauaistaan kanunanlaukaus joka neljännes tunnin kuluttua. 5) Weden kohotessa 7 jlk. korkealle, lauaistaan sekä Amiraliteetistä että Linnasta kaksi kanunan-laukausta joka neljännes tunnin kuluttua. Niiden kaupungin asujainten, jotka asuvat kellarikerroksissa, tulee, kuultuansa joka neljännes tunnin kuluttua kanunan laukausten jättää asun-

tonsa, sillä silloin on vaara käsissä ja mesi saattaa tunkeutua joka hetki heidän asumaansa. Tällöin tulee myös pelastus-wenewäestön olla valmiina auttamaan vaarassa olevia.

Silltoja: Newan poikki: Nikolain silta; Howin eli Linnan silta (Dwortsowi most) yhdistää Talwipalatsin eteisen torin ja Börssin; Troitskin silta yhdistää Marskentän ja Piet. esip. kaupungin; Liteinin silta yhdistää Liteinin prospektin ja Wiip. puol. esikaupungin. Kolme viime mainittua siltaa lepäävät pontooneilla (sil-taweneillä) ja irroitetaan syksyllä ja talwella, jäiden kulkiesä kokonaan, waan purjehdus-ajalla sitä vastoin määrättyinä aikoina aamulla. Etewimmät niistä silloista, jotka kulkewat kanawien poikki ja joita lienee noin 90, owat: Anitschkowan silta, Fontankan poikki, kuuluisine hewoskesyttäjain kumineen, sekä nuo kaksi kahleiden kannattamaa siltaa: Panteleimonin silta, Kesäpuiston luona ja Egyptin silta, lähellä Fontankan suuta.

Pyhä Synoodi, Pietarin torin ja Hewoskaartin bulewardin kulmassa.

Sähkölennätin. Päästationa ja telegraffitoimisto, Potschtamskaja-k. 15. Sähkösanomista, joissa on korkeintaan 20 sanaa, maksetaan Pietarista wenäjän suurempiin kaupunkiin: Nowgorod'iin, Riikaan, Nääweliin ja Tweriin 1 rpl.; Arhangelskiin, Harjkowaan, Jaroslamiin, Kersoniin, Rijewaan, Minskiin, Moskowaan, Nischni-Nowgorod'iin, Odessaan, Dreliin, Saratowaan, Tuulaan, Warsowaan ja Wladimir'iin 2 pl.; Astrahan'iin, Bakuun, Drenburg'iin, Simferopoliin, Tiflis'iin 3 rpl.; Tobolsk'iin y. m. 4 rpl.; Suomen kaupunkiin 1 rpl., paitti Kofkolaan, Duluun, Pietarsaareen, Raahen, Tornioon, Uuteen-Kaarlepyyhyn ja Waasaan, joihin lähetettävistä sähkösanomista maksetaan 2 rpl.; ulkomaille katso Postitoimisto: Maksুমäärä kirjeistä, ristilähetyksistä ja telegrammeista.

Kaupungin sähkölennättimellä laitetaan sähkösanomia

joko kaupungin piiressä, tahti päästationan kautta maaseuduille ja ulkomaille. Raupungin piirin sisästä menevästä sähkösanomasta, jossa on 20 sanaa, maksetaan 20 kop.; muihin paikkoihin, maksumäärän mukaisella lisäyksellä. Raupungin telegrafi-stationia on 22, jotka ovat avoinna kesällä kl. 9:tä a. kl. 11:ta ilt., talwella kl. 9:tä a. kl. 9:ään ilt.

Säästökassa, katso Baltiopanffi.

T.

Taulusaleja ja kallereita, Yhteisiä: Eremitage'ssa ja Taide-Akademiasa.

Teaterit. Pietarissa on neljä warsinaista teateria, jotka kaikki owat waltion omia ja nimitetään keisarillisiksi. Yksityisillä hengillä ei ole lupa pitää teateria eikä teateriseuroja Pietarissa ja Moskowassa. Yhtähywin saa keisarillinen yksinoikeus vuosittain noin 2 milj. Suomen markkaa tappiota, johon syynä on komeat dekoratiorit ja kostonmyit sekä erittäin korkeat palkat muutamille italialaisen operan, baletin ja franskalaisen teaterin näyttelijöille. Näyttely-jakso kestää tavallisesti syyskuusta suureen paastron, Helmi- tahti Maaliskuussa, ja sitten, 7 wiikon wäliajan perästä, pääsiäisestä kesäkuuhun. Italialainen opera loppuu kuitenkin jo paastron tullessa, ja franskalaiset sekä saksalaiset näytelmät noin pari wiikkoa pääsiäisen jälkeen. Joulu-, laskeaiais- ja pääsiäis-wiikolla pidetään joka teaterissa kaksi näytäntöä päiwässä, joista toinen alkaa kl. 12 p., toinen kl. 7 ilt.

Suuri teateri, n. k. Teaterin torilla, rakennettiin jo w. 1784, arkitehti Tischbein'in johdolla; uudistettiin sittemmin w. 1802. W. 1810 joutui se tulen uhriksi, mutta rakennettiin pian sen jälkeen uudestaan, Modui'n johdolla. W. 1836 uudisti sen arkitehti Cavoš. Otsapuolta koristaa soma kattokäytäwä, jossa on kahdeksan dorilaista pilaria ja Minerwan kuwapatsas Carrara-marmorista. Näyttämö

on laajan laaja ja mitä suuremmillekin näytännöille sopiva. Kalliisti koristettu, laaja sisusta sisältää 6 eri kerrosta logeja ja 17 riviä nojatuoleja; teateriin mahtuu noin 3000 henkeä. Logekerrokseen viepi 8 kiviporrasta; paitsi sitä on 16 kätämää ja ullakolla 4 wesisäilöä, tulen vaarasfa käytettäväksi. Tässä teaterissa annetaan ai-noastaan italialaisia operoita ja baletteja.

Talwi-jakson aikana pidetään täällä myös hyvin wä-kivillkaita maskeraadeja, jolloin teaterin kaikki huoneet ovat avoinna ja myydään aina 12,000:een piljettiin.

Marian teateri, edellisen wastapäätä, samalla torilla, oli ennen muinoin feisarillisenä circus'ena, mutta rakennettiin w. 1859 olleen tulipalon perästä uudestaan, arkitehti Savos'in johdon alla. Teateri on hyvin mukavasti ja sopivasti järjestetty. Näyttämö on hiukan pienempi Suuren teaterin näyttämöä, salissa on 4 kerrosta logeja, paitsi kalteria sekä 18 riviä nojatuoleja. Logit ovat osaksi varustetut somilla n. k. awant-logeilla. Teaterin näyttämöllä annetaan parhaasta päästä wenäläisiä operoita, mutta pari kertaa myös wenäläisiä draamojakin ja lauantaisin saksalaisia näytelmiä.

Aleksandran teateri, Newskille pistäwän torin perällä, feisarillisen kirjaston ja erään Anitschkowan palatsin si-murakennuksen välillä, rakennettiin w. 1828, arkitehti Rossin johdon alla. Otsapuoli on erittäin komea; sitä kaunistaa pylwäskätämä ja päälliskoristeena pronssiista walettu Victorian kuwa. Teaterissa on 6 kerrosta logeja, ja saliin mahtuu 2000 henkeä. Näyttämöllä annetaan suuremmaksi osaksi wenäläisiä draamoja ja komebioita; mutta lauantaisin pidetään siinä kuitenkin saksalaisia näytelmiä.

Mihaelin teateri, Mihaelin torilla, lähellä uutta Mihaelin palatsia, on paljon pienempi edellisiä, eikä ulkomuodoltaan eroa sanottawaksi sen ympäristöllä olewista kartanoista. Somasti ja sopivasti järjestettyyn saliin mahtunee 1000 henkeä. Näyttämöllä annetaan sekä fin franskalaisia ja saksalaisia näytelmiä; edellisiä pide-

tään tiistaina, tuorstaina, lauantaina ja sunnuntaina, jälkimäisiä maanantaina, keskiviikkona ja perjantaina. Franskalainen teaterijoukko on kaupungin ehkä paras näyttelijäkunta ja saksalaisillakin on muutamia tunnettuja näyttelijöitä.

Paitfi näitä neljää varsinaista teateria, on vielä muutamia wäliaikaisia, jotka ovat yksityisten omia. Niissä annetaan parhaasta päästä pienempiä operettejä, sekä pidetään tanssia y. m. Nämä ovat:

Théâtre Bouffe, Aleksandran teaterin wieresssä.

Berg'in teateri, Zekateringowski pr., lähellä Kaschin filtaa.

Ramenni-Ostrowan teateri, saman nimisellä saarella. Tässä teaterissa antawat Aleksandran teaterin ja baletin näyttelijät näytelmiä kesällä.

Passage'n teateri, katso Passage.

Tehtaita, Keisarillisia. Keisarillisten tehtaiden entinen merkitys on viime aikoina vähentynyt vähentymistään, kun ne toivat howille paljon enemmän tappiota, kuin tuloja; jotkut niistä ovat tätä nykyä jo yksityisten hallussa. Howin omina ovat tätä nykyä ainoastaan: Keis. Posliini-tehdas, Wiip. puol. esikaup., Aleksandrowskaja-f., perustettu w. 1756 ja nykyäänkin vielä kuuluisa niistä monenlaisista ylellisyyskaluista, posliinista ja bisquitista, joita siinä valmistetaan yhtä hyvin kuin ulkomaillakin; ja Keis. Lasi-tehdas, lähellä Newskin luostaria, jossa niinkään valmistetaan mitä parhaimpia lasi-teoksia.

Telegrafi, katso Sähkölennätin.

Toreja. Suuremmat ja merkisimmät torit ovat: Marskenttä, Howin tori, Pietarin tori, Zisakin tori, Teateri-tori, Heinätori j. n. e.

Heinätorilla saa waraton kansa ostaa ensikäisistä tarpeellisimpia elantotarpeita. Siitäpä syystä on ihmisliike täällä niin suuri, että poliisi ainoastaan wainwoin saa ihmisjoukkojen wälillä pidetyksi pientä uraa ajokaluja warten. Torin toisella puolella aseutuwat tavallisesti heinän, köysien ja kaswikauppiaat; toisella puolella on ko-

juja, joissa myydään lihaa, kalaa, voita ja kaalikfia. Näiden ympärillä, lähempänä kartanoita, on kvaasu- ja piirakka-kojuja sekä tee-, olut- ja wiina-puoteja.

Tulipalomerkkejä, katso Signaaleja.

Tullikammareja. Pietarin tullikammari, W.=D., Börsfin wieresjä, katso Börsfi.

Suomen tullikammarit, Suomen rautatien asemapaikka ja Gontscharnaja-k. 21.

U.

Uimahuoneita, katso Saunoja.

W.

Waapriikkejä, katso Tehaita.

Wakuutus-yhtiötä. Merkkillisimmät wakuutusyhtiöt ovat: Wenäläinen Palowakuutus-seura, per. w. 1827, 5,500,000 rpl. suuruisella pää-omalla ja wara-rahastolla, Sinisen sillan kormalla, 2. Toinen Wenäl. Palowakuutus-seura, Gorohowaja-k., lähellä Amiraliteettia, Seuran kart. Moskowalainen Palowakuutus-seura, 2 milj. rpl. pää-omalla, Gorohowaja-kadun ja Amiraliteetin torin kulmassa 8.

Waltiopankki, katso Pankkeja.

Waltioshteeristö, Suomen, Jegateringowskin pr. 9, vastaanottaa Nikola-Morskoin kirkkoa.

Wassili-Ostrow, katso Kaupungin-osat.

Waunuja, Yhteisiä, katso Omnibus-waunuja.

Wiipurin puol. eskapunkki, katso Kaupungin-osat.

Woimistelu-laitoksia: Woimistelu-Seura, t:ri Berglind'in johdolla, Newskin pr. ja S. Sadowaja-kadun kulmassa — sekä Wassili-Ostrowalla, Mliopiston kart. Elevesal, Sinisen sillan kormalla 66. Wahlfelt, W. Mihaelin palatsin pawiljonissa. Schultz, S. Mestschanfskaja-k. 29.

Duori-Insinööripisto, W.=D., 21:n ja 22:n linjain kulkussa, on jo Pietari I:sen perustama, mutta vasta w. 1834 sai se suuremman merkityksen, ja vasta ihan viimeisinä aikoina on se järjestetty sopivaksi ja tarkoituksen mukaiseksi oppilaitokseksi. Oppilaita on noin 240—300. Merkittävään tässä opistossa lienee kiwennäismuseo, joka wetää wertoja maailman parhaimmille kokoelmille. Kalliimmat ja merkisimmät kappaleet siinä owat: 1) Katarina II:sen lahjoittama suuri malakiitti-järkäle, joka on löydetty Uralissa ja painaa 3648 naulaa; 2) smaragdi-druusi, jossa on 24 kristallia, kufin yhden tuuman pituinen, löydetty Santa Fé-de-Bogota'ssa ja arvoltaan melkein werrattoman kallis. 3) akwamarini-kristalli, erittäin puhdas, 11 tuum. pitkä ja 13 t. läpimitaten, joka painaa $6\frac{1}{4}$ naulaa; 4) kiwettynyt puunrunko, jonka sisäissä on ametisti-kristalleja; 5) Siperian kultakainannoista saatua kultaa jos jossakin muodossa, niinkuin kultaainetta, kultahiekkaa, kultarafeita, kultateriä ja päälle päätteeksi möhkäle puhdasta kultaa, joka painaa melkein 3 naulaa ja on keisari Aleksanderi I:sen lahjoittama; 7) suuria hopea-möhkäleitä ja muutamia muita näytteitä puhtaasta hopeasta, nimittäin noita n. k. hopeapuita, joista hopea riippuu willa- ja pörhämäisesti, sekä oksain muotoisena; 8) suuren suuri magneetti, joka woi pitää melkein sentnerin rautaa, y. m. m. Sen lisäksi on museossa mallikokoelma kaikista Wenäjän suuremmista kainannoista, ynnä täydellinen kokoelma kaikista wuorityökaluista. Laitoksen sopiwaa ja suurenmoista järjestystä-paa osoittaa jo sekin seikka, että opetuksen kewentämiseksi on kaimettu suoperäiseen maahan oma kaimanto, jossa kaimenlaisilla taiteellisilla yhdistämisillä on silminnähtäväksi esitetty kaikki wuorikainannon eri laitokset. — Pääsy laitokseen on awoinna joka arkipäiwä kl. 11—2 p.

Woittoportit, katso Niemuportit.

Y.

Yliopisto, W.=D., entisten 12:kollegiain kartanossa, vasta-päätä pörssipuistoa, perustettiin w. 1818. Siinä on neljä tiedekuntaa: historiallis-kielitieteellinen, fyysillis-matemaattinen, lainopillinen ja itämainen. Profesoreja on 47, joka luku on kyllä suuri, olletikin kun yliopistossa ei ole lääketieteellistä, eikä jumaluusopillista tiedekuntaa. Kri tiedekuntiin katsoen, on historiallis-kielitieteellisessä tiedekunnassa 11 professoria, fyysillis-matemaattisessa 14, lainopillisessa 13 ja itämaisessä 9. Ylioppilaita lie 1000. Yliopistolla on oma kirjastonsa, jossa on noin 40,000 nidettä; muinaiskalusto, sisältävä 150 eri kappaletta; numismaattinen kabinetti, sisältävä 7000 mitalia ja rahaa; kasvitieteellinen kabinetti, jossa on 20,000 kuivatua ja kasvavaa kasvia; kivennäis-kabinetti, sisältävä 7,700 eri kappaletta, sekä sen lisäksi fyysillis-matemaattinen, agronomillinen ja eläintieteellinen kabinetti ynnä laboratorio.

II. Sikiseudut.

Pietarhowi. Raikista niistä loistavista ja suuren laajuutensa tähden muukalaisissa kummastusta ja ihästusta herättävistä huvilinnoista, puistoista ja kuffatarhoista, joita löytyy melkoinen määrä Pietarin likitienoilla, osittain Suomen Lahden sisimmän pohjukan etelä-rannoilla, osittain vähän etelämpänäkin sijämaassa, on Pietarhowi epäilemättä pidettävä etewimpänä. Tällä on, näet, paitsi kaikkea mitä taide ja komeutta rakastawat ruhtinaat anteliaalla kädellä owat menettäneet sen hyödyksi, luonnolta erinomaisesti suositeltu asema. Pietarhowin keisarillinen huvilinna, ynnä myös vähäinen siihen kuuluwa kaupunki, jonka wäkiluku nousee noin 7,000 hengen paikoille, on 28 wirstan päässä pääkaupungista, ja tähän muinoin matkusteltiin oivallista wierto-tieto myöten, jonka warrelle Wenäjän suurisukuinen ja rikas aatelisto oli itselleen rakennuttanut pöyhkeitä huwiloita ja maahoweja. Tätä nykyä sitä wastoin tuontinen kulkuneumo hewosella on jättänyt sijansa rautatielle ja höyrylaimoille.

Pietarhowin alkuperäisestä synnystä kerrotaan seuraavaa: Pietari Suuri kun oli päättänyt Strelna-nimiseen kylään, 6 wirstaa itäänpäin nykyisestä Pietarhowista, asettuttaa samanlaatuisia suihku-lähteitä, kuin ne, jotka jo olivat olemassa Versailles'n kuninkaallisissa huwipuistoissa Franskan maalla, alkoi siinä w. 1711 rakentaja Leblond'in piirrosten mukaan perustaa uutta linnaa yhteen laatuun, kuin jo nimitetyssä paikkakunnassa löytywä ja määräsi, että wettä tähän johdatettaisiin muutamista 30 wirstau päässä.

olevista pienoisista lammista, aiettuin suihkulähdetten tarpeeksi. Tsaarin käsky pantiin wiipymättä toimeen, waan jo pirustustöiden kestäessä hän löysi seudun, joka tasapinnaltaan oli Strelnaa 20:ta jalkaa korkeammalla tahti kaiffiaan 60 jalkaa meren pinnan yli, ja tälle paikalle nyt perustettiin tuo sittemmin kuuluisa Pietarhowi, jonka wuoksi tästä lähtien ruwettiin tännepäin suunnittamaan wedenjohdajia, jotka myö lufuisan, 2,000 henkeen nousewan, työwäen avulla walmistuiwat kahden kuukauden kulussa. Samana wuotena rakennettiin Pietarhowiin huwilinna ja pian sen jälkeen Monplaisir-, Eremitage- ja Monbijou-nimiset pawiljonit, istuteltiin puistoja, perustettiin suihkulähteitä ja raiwattiin tietä täältä Pietariin. Kaikki nämät työt toimitettiin itse Pietari suuren tarkastamien ja parantamien perustuspiirrosten mukaan ja hänen oman johdonsa alla. Usein hän itsekin omin käsinsä tarttui töihin kiinni, esimerkilläään kiihoitellen wäkeänsä ahkeruuteen. Niin hän muun muassa kerran huwilinnassaan wieraina olewain ulkomaalaisten lähettilästen kanssa raiwasi 100 kynnärän pituisen aleijan, firwes kädesä astuen tämmöisiin toimituksiin äkkinäisten työmiestensä etunenässä.

Keisari Pietarin kuoltua, Pietarhowi ajaksi joutui unhotukseen, waan keisaritar Elisabeth mielisuoosiolla kohdellen isänsä lemmittyä humipaiikkaa, edistytti tämän aikaan paneimia, waan keskenjääneitä hankkeita niin nerokkaasti ja sillä menestyksellä, että suihkulähteet jo hänen hallitusaikanaan saattoiwat kilwoitella Versailles'n suihkulähdetten kanssa, ja weden paljouden suhteen wieläpä oliwat voitollakin. Keisaritar Katharina II myös piti suurta huolta Pietarhowista. Hän rakennutti niin kutsutun englantilaisen linnan ja alkoi sen ympärille istuttaa suurta puistoa englannin laatuun. Paawali I:n taasen teetti suuria parannuksia etenkin alapuistossa, johonka nyt rakennettiin pawiljoneja, asetettiin wesiputouksia, muutamia uusia suihkulähteitä ja entisten kullattuun puukoristusten sijaan toisia walowaskesta tahti marmorikiwestä, ja lisäksi wieläpä koristi puiston monilla waskifilla weistokuwillakin. Waan suurimmassa kiitollisuu-

den melassa kaikesta siitä, joka nykyään nostattaa ihastusta kävijöissä, onpi Pietarhovi sittekin keisari Nikolai I:lle, joka tähän rakennutti kaksi isoa kirkkoa, suuren joukon somia, sekä yleisiä että yksittäisiä huoneita, ynnä myös puistoja ja useampia tekojärviä ja saaria, jotka siihen aikaan saakka olivat olleet läpipääsemättömiä korpia, waan tätä nykyä ovat muuttuneet koko seudun milt'ei miehättävimmiksi paikoiksi.

Pietarhovin iso Linna on Pietari I:sen rakentama, waan oli alkuperäisesti ainoasti 78 kynnärän pituinen. Keisarin Elisabeth lisäsi sen itäpään viisikupuisen kirkon; Katharina II taas piteni linnaa molemmista päistä, ja asetettuaan sen länsipuolelle kirkon vastineeksi yksikupuisen rakennuksen, jonka huippuun pantiin heilumaan iso kullattu kolmepäinen kotka, liitti nämät kumpaiset kuverakennukset umpikalttereilla linnaan. Tämä linna on ikäänkuin Pietarhovin keskikohtana ja onpi rakennuslaadultaan aivan yhtä näköä, kuin kaikki muut Pietari Suuren rakentamat linnat; wieläpä sen alkuperäistä keltaista ulkomaalasta nykyäänkin yhä uudistetaan suurella tarkkuudella. Sen ikkunoista lewiää ihana ja laaja katsanto meren lahden ja sen pinnalla yhtenäin edestakasin rientävien, monilukuisien sotaja kauppa-alusten ylitse. Linnan juhlasalit ja muut huoneet ovat suureksi osaksi sijustetut vanhempaan, niin kutsuttuun rokokolaatuun ja siis milt'ei liiallisesti varustetut kulta- ja hopeakoristuksilla. Gräs saleista sijältää 368 wenälaisen kaunottaren muotokuvaa, laatuunsa todella merkittävä kokoelma, jonka eräs siihen aikaan kuuluisa maalari, kreivi Rotali, matkoillaan Wenäjällä maalasi ja keräsi Katharina II:lle. Keisarillinen perhe ei milloinkaan asuskele suuressa linnassa, jota siis käytetään ainoastaan isompia homi-juhla ja ulkomaalaisia ruhtinaallisia vieraita warten. Linnaa ympäröittää kaksi laajaa puistoa, nimittäin: ylä- ja ala-puisto.

Ylä-puisto, muodoltaan nelikulmainen, on 800 kynnärän pituinen ja 544 kynnärää leveä. Puolentoista vuosikaudan wanhuiset jättiläislehmuksset kaikilla yhdistywät mah-

taviksi ja tuuheiksi aleijoiksi, waan liki linnaa lewiää laaja, tasainen nurmikko, kaunistettuna huolellisesti hoidetuilla, lukemattomilla kukka-sarvilla ja taaempaa wilahtaa silmiin useampia wesisäiliöitä suihkulähteineen ja kuwaryhmineen.

Maapuiisto, jonka rajana pohjassa on meren lahti ja etelässä tuo harjanne, jolla suuri linnakin seisoo, on kolmatta wirstaa pitkä ja 1,100 kynnärää leveä. Tässä franskan laatuun laitetusssa puistossa nähdään suuri määrä huomiota ansaitsewia esineitä, joista etenkin suihkulähdetten rikkaus on hymin hämmästyttävä. Tavataan täällä myös useampia muistomerkkejä Suuren Pietarinkin ajoilta. Kaikki tämän jalon miehen huwilat pääkaupungin likiseuduilla ovat perustetut meren rannikolle. Hänen olikin tapa sanoa, meri ilman lääkkeitä paremmin parantawan hänet kaikista kiwuisista. Suuren linnan juhlallisissa saleissa oleminen oli hänen mielestään milt'ei tutehduttawaa, joten hän siis mieluisammin asuskeli yksinkertaisissa, pienoisissa huwimajoissaan. — Maapuiiston länsi-pohjukassa parikymmentuntaa askelta ijosta ajoportista seisoo wasemmalla kädellä hollannin laatuun rakettu Marly-niminen huwimaja, jonka keisaritar Elisabeth perustutti Pietari I:n muistoksi, tämän meren ranteella muinoin seisowan Monbijou-nimisen pawiljonin sijaan. Molemmalla puolella Marly'ta lewitteleksen kaksi suurempaa kairwulampea, joista toinen on puolilympyräinen, toinen nelikulmainen. Nämät lammet tsaari Pietarin aikoina oliwat täynnä Saksanmaalta tuotuja erityisiä oiwallisempia kalanlajia, esimerkiksi: sorwia, toutaimia, kuhia y. m., joita vielä tätä nykyäkin niissä löytyy melkoinen joukko, joka kuullen kellon ääntä Marly'sta sakein parwin rientää saapuwille, nauttiakseen tawaksi tulleteita atrioitaan pieneksi leikellyistä leipäkappaleista. Talwella taasen kalat saawat jokapäiwäisen eineensä jäähän aukaisuista awannoista. — Wasemmalla puolen Marly'ta wilahtaa meren rannikolla kaksikertainen tiilihuone, sekin hollannin laatuun, nimeltä Ermitage (Eräkämaja) ja oikealta muutamia merkittäviä suihkulähteitä ja wesiputouksia.

Monplaisir-niminen huwimaja aiwan meren ran-

teella, koristettuna lufemattamilla kuffasilla, waan ainoastaan niitä lajia, mitkä Pietari I itse aikoinaan kaswatutti fiellä, ja monilla somilla suihtulähteillä, onpi myös sängen ihastuttawa paikka. Tässä matalassa pawiljonissa on 9 huonetta, joista yksi sisältää Pietari Suuren mainion hollannin taulukokoelman. Sen lisäksi molemmin puolin puistoa seisoo nykyisempään aikaan rakettua kuwefartanoa, joista toinen sisältää arapialaisen kalterin, toinen tanssijalin. Päärakennuksen edessä meren puolella lewentyy fileillä marmorijätkäleillä peitetty pengeri, ympäröity mukawilla leposijoilla. Tätä pengertä ja pienoista puutarhaa warjostelee tuuheat ja mahtawat Pietari Suurelta omin käsin istuttamat ketrija tammi-puut, jotka, suojellen paikkaa tuulilta ja keskikäiwän helteältä, antawat koko seudulle wiehättämää suloisuutta.

Englannin puisto, melkoisen laaja puisto etelään päin yllämainituista puistoista, ynnä englannin linna ja koiwupawiljoni ovat Katharina II:sen perustamat, waan joutuivat hänen hallituksensa loppuwuosina wähen rappiolle. Aleksanteri I:sen aikaan puisto sitä wastoin taas laajennettiin englannin laatuun ja on nykyään laajoilla ja aukeilla nurmikoillaan, ihantawilla järwillään ja saarillaan, metsistön läpitse suikertelewilla teillään ja poluillaan, wesiuurrosten poikki rakennetuilla silloillaan ja keinotekoisilla wedestä rikkailta koskillaan, sekä putouksillaan sängen waihettelewa lystäilypaikka. Sihan järwen rannalla seisowa englannin linnan rakenti vuosina 1781—1789 eräs mainio arkitehti Duarenghi tarkkaan rakennustaiteelliseen muotoon. Linnan etupuolta koristaa jalo pylwäskäytäwä isoista harmaakiwisistä patjaista, ynnä laajat portaat samasta kivenlajesta. Sisus wastaapi täydelleen ulkonäkönsä. Linnan saleja tuon tuosta käytetään asunnoksi howiin kutsuville ulkomaan lähettiläille, keisarillisen perheen kesällä Pietarhowsissa ollessa.

Satkaen matkaamme etelään päin englannin puistosta, näemme ensin wasemmalla puolella komean lutherilaisen kirkon gootilais-laatuun, sen perästä rautatien toisella puolella wedekkään kosken rannalla wenäläiseen laatuun raketun Ni-

Kolfskan=maatalon ja wähän matkaa taaempänä Simsonin=kanavan eli ison wedenjohdon reunalla kuuluisan arki-
tehti Stakenschneider'in rakentaman pawiljonin Dserki. —
Täältä pitkittäen matkaa Simsonin kanavaa myöten, pian
tulee näkywiin mylly sveitsiläiseen rakennuslaatuun; siihen
myös kuuluu muutamia huoneita ja kuffatarha, johonka kei-
sarillinen perhe usein matkustelee teetä juomaan. Koko tämä
maisema aina Nikolskan maatalosta jokseenkin kaukaiselle
Babigoni-wuorelle saakka on peitetty lawealla ja ihanalla
metfistöllä, jonka järwiltä ja saarilta wilkahtaa, milloin
kreikkalaisen marmoritemppelin jäänösket, milloin tuuheat
ryhmät jaloja puunlajia. Tien oikealla poskella wuoren rin-
teesen keisari Nikolai I on kalliolle panettanut suuren kaffi-
päisen pronssikotkan, ja itse Babigoni-wuorella loistelee ki-
winen ihantola (belwebeeri), jonka perustus laskettiin w.
1854 ja jonka rakentaminen lopetettiin w. 1858. Tätä
linnaa ympäröipi ihana puisto, jossa nähdään muutamia
sangen merkillisiä weistokwä-ryhmiä, joista kaffi isojen por-
taiden molemmalla puolella seisowaa ylensuurta, mainion
weistäjän, parooni Klodt'in weistämää, hewoiskwäwä kohdal-
lisesti täydentävät rakennuksen muut koristukset. Huwilin-
nan asema on wähintäkin 200 jalkaa yli Suomen Lahden
pintaa ja tarjoo siis wiehättävän nä'ön Pietarhowin ympä-
ristöihin, Pietariin, Kronstadt'iin ja wieläpä Suomenmaan
etelä-rantoihinkin. — Paluumatkalla Babigoni-wuorelta wi-
lahtelee koillisesta päin Tšaritsin= ja Dlgin=nimiset saa-
ret, joilla kohottaksen italian laatuun raketut somat, korkeilla
torneilla warustetut, huwilinnat, joihin on koottuna kaikki
mitä löytyy ihaninta ja sominta taideaarteista.

Huomiota ansaitsewista esineistä olkoon w viimein lyhy-
käisesti lueteltu: Tehdas jalojen kiwien hiomista war-
ten, kilwoittelewa samanlaatuisien florensiläisten tehtaiden
kanssa, keisarillinen teateri, keisarilliset tallit,
ynnä myös niihin kuuluwa howi=karuselli, linnan näköinen
huone gootilais=laatuun, jonka ylensuuri laajuus, sekä soma
että puhdas muoto wetää ansaitun huomion itseensä, Ol-
denburg'in prinssin linna y. m.

Katki keisarilliset linnat, puistot ja puutarhat, ynnä myös kasvihuoneet ovat joka päivä kesällä aamusta iltaan saakka avoinna vieraille, niiden säätyyn katsomatta. Katki jota soitto-kuntaa soittaa iltaisin ala-puistossa liellä Mon-plaisir'ia; suihkulähteitä ja muita vesilaitoksia pannaan juotsemaan monjaitsi tunniksi aamu- ja ilta-päivällä. — Matkustawain, tulkootpa sitten maitse tai meritse Pietarhoviin, on paras wourata itselleen ajoneuvoja, sillä wälit täällä ovat hywin pitkät, ja jalan matkustawa siis tuskin yhdesä päivässä ennättänee nähdä edes puolen paikkakunnan etewimmistä merkillisyyksistä. Rautatiellä matkustawa ostakoon piletin Uuteen Pietarhoviin, sillä asian laita on se, että täällä löytyy katki rautatien pysäyspaikkaa, yksi kaupungin kumpaisessakin päässä, noin katki wirstaa keskikilalta eli suurelta linnalta.

Aleksandria, Snamenka, Mihailowka, Sänen Majesteetinisa oma huwila ja Sergiewka.

Aleksandria-niminen keisarillinen huwipaikka syntyi w. 1826, jolloin keisari Nikolai I, määrättyään Pietarhovin kesäasunnoksensa, sen liksieutuun merenrannikolle puolisolleen rakennutti kesälinnan, joka tuottaisi enemmän mukawuutta ja rauhallsuutta, kuin Pietarhovin pöyhkeät linnat, joiden puistoihin ja kulkatarhoihin vielä sen lisäksi yhtenäen tulwasi lukemattomia, utelioita käwijöitä. Tämä huwilinna tai huwila, joka sai nimityksen Cottage, seisoo ~~luterilla~~ merelle päin wiertäwällä tasangolla, 60 jalkaa yli meren pintaa, tarjoawa miellyttävän alanteen näköä, jolle walkeawesinen lampi ja laaja puisto kulkasaroineen ja nurmikkoineen suopi vielä suuremman sulon. — Wähän ajan kuluttua tämä kesälinna kuitenkin nähtin ~~whaaksi~~ ~~yhä~~ ~~karttuwalle~~ keisarilliselte perheelle, joten siis suuriruhtinas Konstantin'ille merenrannalle rakettiin vähäinen kartano gootilaislaatuun, joka nykyiseen aikaan saakka on säilyttänyt nimityksen: amiraalin pawiljoni. Yhdenaikainen on myös perintö-

ruhtinaalle rakennettu komea maantapainen huvi-linna kuverakennuksilla ja karjahuoneilla, jonka nimi on farm. Tämä viimeinen linna uudestettiin ja laajennettiin w. 1841, ja nykyinen keisari määräsi sen myöhemmin kesäasunokseksi. Wähän matkaa loitompaa Pietarhowin rajalle rakettiin viimein w. 1858, arkitehti Stakensneider'in piirroksia mukaan, maatalo nykyistä perintöruhtinasta warten. Tämä puinen kartano wenäläiseen talonpoikaislaatuun valmistettiin hywin huolellisesti; sisusseinänsa peitettiin eri puulajista valmistetulla poleeraamattomalla mosaikillä. Huonetten sisuslaitos on soma, jospa yksinkertainenki. Aleksandrian kiwinen kirkko on mitä merkillisimpiä. — Aleksandriaan kuuluu awara ja huolellisesti hoideltu puisto, laadultaan tykkänään eroawa Pietarhowin puistoista. Taidetta siinä on lähtetty hywin vähän, joten siis synkkä ja mahtawa metsä tuuheista petäjä-, kuusi- ja tammi-puista astuu esiin alkuperäisessä ylevyydessään. Pääsö Aleksandriaan on kielletty syrjäläisille niinä aikoina, jolloin howi asustelee täällä, paitsi 14 p. heinäkuuta, waan myös howin poisja ollessa pääsölippu on pyydettäwä Pietarhowin ylijohdattajalta.

Rohdastaan Aleksandrian itäiseltä rajalta alkaa suuriruhtinas Nikolaille kuuluwa maakartano Snamenka, jossa on linna ja malli-karjapiha. Linna seisoo korkealla kummalla, josta on esteetöin näky merenlahden ylitse. Suurimman huomion tässä kumminkin ansaitsee karjapiha, jossa yhtenästä tehdään kaisenlaisia karjanhoidon ja maawiljelyksen kokeita.

Snamenka'sta tullaan paikalla suuriruhtinas Mihaelin Mihailowka-nimisen maatalon omaisuuksille. Tästä löytywä, italian luontoon rakettu, linna penkereineen, kaltereineen ja werandoineen on kyllä merkillinen waihettelewan rakennusmuotonsa suhteen, waan on sittenkin ainoasti pawiljonin näköinen.

Hänen Majesteettinsa onna humila on saanut asemansa noin kolme wirstaa länteen päin Pietarhowin suurelta linnalta meren rannatse juoksewalle, 60 jalan korkeiselle, harjanteelle, Rampowaan wiewän tien postelle. Alkuperäinen linna rakennettiin tähän jo menneellä vuosifadalla, waan

uudistettiin perinpohjin, tultuansa vuonna 1850 nykyisen keisarin haltuun, ja tarjoo täänaikuudessa kunnossaan sängen soman nä'ön. Linnan huoneet ovat kyllä pienoiset, waan sisus-laitoksensa, Ludwiikki XIV:nen aikuisen luontoon, on rikas ja soma. Leweät marmori-portaat wiewät linnalta harjanteen rinteesen perustettuun kuffatarhaan, jossa nähdään suuri kaimulampi ja kaffi somaa suihkulähdettä.

Tähän huwilaan koskee viimein suurruhtinatar Marja Nikolajewnan huwilinna **Sergiewka**, joka samoin kuin muutkin keisariillisen perheen huwilat, wetää itseensä huomion somilla rakennuksillaan ja awaroilla puistoillaan, täynnä kaikenlaisia taideaarteita.

Oranienbaumin (Rampowan)

linna on asetettu Suomen Lahden etelärannalle Kronstadt'in kohdalle, 7 wirstan päässä tästä kaupungista ja 38 wirstaa Pietarista. Ihana, korkea asemansa, myönnytävä esteettömän nä'ön meren ja Kronstadtin monilukuisien linnoitusten, sekä jota-aluksilla alituisen täytetyn sataman yli, wiettelee luoksensa suuria kawiijöiden joukkoja. Linnaa ympäröipi kahteen lahkoon jaettu lawea puisto. Näistä puolentoista neliöwirstan laajuinen yläpuisto on koristettu kiinalaisilla pawiljoneilla, marmorisilla ja puilla huwimajoilla, kaimulammilla ja monilukuisilla ristin rastin suikertelewilla teillä ja poluilla. Paljoa pienemmässä alapuistossa sitä wastoin nähdään aiwan linnan edessä suuri nelikulmainen kaimulampi, joka kahden wirstan pituisen kanawan kautta yhdistyy mereen. Sillä paikalla, jossa Rampowan kaupunki nyt on saanut sijansa, löytyi siihen aikaan, jolloin Wenäläiset walloittivat Inferinmaan eräs kurja suomalaisen kylä, jonka Pietari I. ynnä muita lahjoitti ruhtinas Menschikow'ille; ja siinä, jossa linna nykyjään seisoo, monjaita vuosia myöhemmin nähtiin tämän w. 1714 rakentama maatalo, ympäröitynä puistolla, suihkulähteillä ja kaswuhuoneilla. Rampowa, näet, oli tämän pohatan

rakkahin kesähuwila. Täällä hän kerran suurilla juhlallisuuksilla tervehti Pietari I:sen, hänen paluumatkallaan Kronstadtista pääkaupunkiin, ja siksi tilaisuudeksi sanotaan mahdolloman vähässä ajassa kaimattaneen yllämainitun kanawan, siten tahtoen tuottaa tsaarille huwituksen purjehtia wenheessä aina talolle saakka. Täälläkin hän joitakuita vuosia myöhemmin tuon tuosta valmisteli loistawia ja uhkeita pitoja keisari Pietari II:n ja hovinensa huwiksi, ja täällä hänet viimein saavutti se ~~wangitt~~semisen käsky, josta häntä lähetettiin Siperiaan. Rampowa samoin kuin kaikki muutkin juuret läänityksensä otettiin nyt häneltä pois ruunulle, joka pöyhkeästä huwilasta ajaksi teki sairashuoneen, waan lahjoitettiin kohta uudestaan keisaritar Elisabeth'ilta suuriruhtinas Pietarille, joka puolisonsa Katharinan kanssa ajoittain asusteli täällä kesällä. Siihen aikaan eli w. 1745 Menschikowin talon sijaan rakettiin kiwilinna ja perustettiin kaksi puistoa, ynnä myös Peterstad-niminen linnoitus pastioineilla, walleilla, kaimanteilla, käännesilloilla ja kasarmeilla, joihin koko holsteinilainen linnawäki myöhemmin asetettiin asumaan. Tämä linnoitus, josta ei enää löydy mitään jälkeä, seisoi likellä linnanpuistoa ja kaimulampea, joka siihen aikaan oli refatteja ja toisia pienempiä aluksia täynnä. Katharina II:n hallituksen aikana Wenäelle muuttaneille saksalaisille siirtolaisille myönnettiin asettuminen Rampowan kauppalaan ja sen likitienoille; siis täällä vielä nykyjäänkin löytyy kaksi siirtokuntaa, nimittäin Rampowan ja Kronstadtin koloniat. Vuonna 1776 Rampowan kaupunki kaikkine maineen, orjineen, sekä linnoineen tuli ruhtinas Aleksanteri Paulowitschin haltuun ja viimein hänen nuorimmalle wellejelleen suuriruhtinas Mihail'ille, jonka leski, Helena Paulowna, kesällä asusteli täällä aina kuuloonsa saakka.

Kronstadt.

Pietarin kaupungin perustettua Pietari Suuri, suojeleakseen Newajoen suuta ruotsalaisten ryntäyksiltä, päätti johonkubun likitienoille olemaan saareen perustaa wahan

linnoituksen ja tähän tarpeeseen valitsi hän erään aution saaren, 41 wirstaa Pietarista, jonka Suomalaiset nimittivät Retusaareksi, Wenäläiset taas Kotlin'iksi. Tähän siis asetettiin kauppa- ja sotasatama, ja jo vuonna 1710 kaupunki ja linnoitus, jolle nimeksi pantiin Kronstadt. Pietari I:sen seuraajat valta-istuimella, pitkittäen hänen alkamia töitään, wahwistelivät jo löytyviä linnoituksia ja myös alusten upottamisella ja patterien rakentamisella waikeuttivat wihollisten lähestymistä meren puolelta. Näihin wiimemainittuihin warokeinoihin ryhdyttiin etenkin vuonna 1853.

Kronstadt on aina synnystään asti ollut keski-asemapaikka wenäläisen Itämeren laiwastolle, joka sen kanunain suojaussa on löytänyt itselleen warjoa. Sataman länsipää on parhaiten luomutettu kauppalaimoille, joita tänne wuositain pyrkii noin 1500 kappaletta. Weden sywyys Newajoen suussa kaikkiaan on 8 ja 10 jalkaa ja kulkuwäylässä niin kaita, että ainoastaan pienemmillä aluksilla pääsee perille saakka. Suurempien laivojen sitä wastoin täytyy purata lastejaan jo Kronstadtissa ja Pietariin määrättyjä tarwaroitaan lastata pienempiin aluksiin. Tästä syntywä kaupaliike kewät-, kesä-, sekä syksy aikoina antaa Kronstadtille kummastuttawan wilkkaan näön; talwella sitä wastoin kaikki näyttää tykkänään uppoowan sywään uneen. Efineistä, jotka täällä wetävät luokseensa muukalaisten suurinta huomiota lienewät etupäässä Pietari Suuren weistökuwa, tokat (laiwatelakat), sota-asetten huoneet, granniitiset muurit, summattoman suuret kasarmit, werstat, kassi-kertainen satama ja päiwä päiwältä karttuwa sotalaiwasto, tullihuone, tawarawarastot ja linnoitukset. Kaikki nämät ison isot laitokset owat saatu toimeen yhden ainoan miehen nerosta. Muutamat niistä löytyiwät jo kyllä keisari Nikolain hallitukseen tullessa, waan siihen aikaan saakka Kronstadt oli sangen wäihänpätöinen linnoitus. Hywin hauska on käwellä pitkin alusten rantasiltaa. Tässä läpikulkewaa harmaakiwellä wuorattua ja komeilla rautaisilla pisteaidoilla warustettua kanawaa aljettiin kaimaa jo Pietari I:sen elinaikana ja pää-

tettiin keisaritar Esiabethin hallitusaikana. Toinen kanava yhdistää italian kairulammen kauppatataman kanssa. Laitatelakoihin mahtuu myös suurempiakin sota-aluksia, ja höyrymasinoiden tehdas ilmoittelee muiden Europan etewimpienkin maiden parhaimpien samanlaatuisten tehtaiden kanssa. Joka haluaa katsella näitä laitoksia pyytäköön siihen lupaa kaupungin sota-wirkakunnalta. — Kronstadt'issa on noin 48,000 asukasta, 25,000 miehinen linnamäki siihen yhteen luettuna. Kronstadt'iin matkustetaan Pietarista, kesällä mitä parhaiten suoraan höyrylaimoissa, jotka monesti päiwässä lähtewät Basili-Ostrowalta, waan myös rautatiellä Rempowaan ja sieltä 7 wirstaa leweän salmen poikki höyrylaimoissa; talwella rautatiellä tahi suoraan jäätä myöten.

Strelna, Sergiewskin luostari ja Krasnoje-Selo.

Strelnan huwilinna ja siihen kuuluwa samanniminen kaupala on 17 wirstaa Pietarista lounaasen päin Suomen lahden rannikolla. Sinne matkustellaan Pietarhowin rautatiellä, tahi myös höyrylaimoissa, joiden pysäyspaikkana on Englannin kaji. — Meren rannikolle, melkoiselle harjanteelle Strelka-joen suulle Pietari I:n vuonna 1711 perustutti huwilinnaa, jonka kaksin puolin oli tulewa Bersailles'n kuninkaallisen linnan näköiseksi. Mainio franskalainen rakentaja Leblond teki sen piirrostuksen; työnjohtajana oli saksalainen Brandt. Alkuperäinen linna oli 308 j. pitkä, 42 j. leweä ja 61 j. korkea ja sisälsi neljä kerrosta. Tämä ensimmäinen linna paloi tykkänään vuonna 1803, waan jo seuraavana vuonna vielä kauniimpana nousi tuhkastaan. Linnan toisesta kerroksesta on owi, wiewä muhkealle Pudosch-kiviselle penkereelle ja siitä juoksee suoraan pohjoiselle päin 942 kynnärää pitkä ja 54 f. leweä kanawa, jonka keskipaikalla leikkaa kaksi pienempää kanawaa, wuorostaan yhdistyen puistoa ympäröitsewän kanawan kanssa. Keskimmäisen suuren kanawan suulla on kaunis saari, jossa löytyy mel-

koinen joukko suuria Pietari Suuren omin käsin istuttamia petäjiä. Tämä huvilinna kuuluu suuriruhtinas Konstantin Nikolajewitsch'ille, joka melkoisesti on kaunistanut paikan ja koristanut sen kaikilaisilla korkearvoisilla taideteoksilla. Jo monta vuotta linna on seisonut autiona, sillä suuriruhtinaallinen perhe aina kesällä asuu Pawlowskin huvilinnaissa.

Rahden wirstan päässä itäpuolella Strelnaa ja noin 15 wirstaa pääkaupungista, Pietarhowin rautatien wiereessä, on **Sergiewin luostari**. Luostari, joka tuli valmiiksi vuonna 1758, on nelikulmaisien linnan näköinen, kolmelta suunnalta ympäröity kauneilla aleijoilla. Luostarin muurien sisällä löytyy neljä kirkkoa, useampia rakennuksia munkki-kammioineen, invalidihuone ja kirkkomaa, jossa on joukko pulsteita hautapatsaita marmorista ja pronssiista.

Tällä feudulla on myöskin, 19 wirstan päässä pääkaupungista ja 7 wirstan pituisella syrjäradalla yhdistetty Pietarhowin rautatiehen, kylä **Krasnoje-Selo**, tunnettu suuresta sotaleiristään. Itse kylä eli kauppala ei juuri tarjoo mitään wihättävää. Suhteisuutensa puolesta vähäpätöinen huvilinna on muodoltaan kuin suuri isä (wenäläinen tupa). Sotaisien näytelmien ystäwät älköön kuitenkaan laiminlyökö käydä leirissä, joka teltti-kaupunkinensa ja pulsteine upseeribaraakkineensa, ympäröidyt somilla puutarhoilla, tarjoo erinomaisen ja miellyttävän näön, joka tietysti nousee korkeimmalleen upiuljaisissa keisarillisissa paraateissa. Lähellä leiriä on hyvin kaunis sumiteateri wenäläistä mallia, jossa näytellään leirissä-olon aikana.

Tsarskoje-Selo sekä Pää-observatorio Pulkowassa.

Suurin ja etewin kaikista keisarillisista huvilinnoista on Tsarskoje-Selo, jossa keisarillinen perhefunta kewäisin ja syksyisin aina asuu. Se on 25 wirstaa pääkaupungista wäijällä mäellä, ympäröitynä monta peninfulmaa alanko-

maalla eli arolla, ja siitä myöskin alkuperäinen suomalainen nimensä **Saari**, joka paitse luotoa myöskin merkitsee ylempää, kiinteämpää paikkaa suossa. Pietari suuri rakensi täällä ensimmäisen huoneen ja istutti omin käsin ihanat platani-aleijat, joiden warjoa siellä vielä nautitaan. Hänen tyttärensä keisarinna Elisabeth valitsi jo Tsarskoje-Selon pysyväiseksi suviasunnoksensa ja antoi sentähden kreivi Rastrell'in rakennuttaa melkoisia uudisrakennuksia. Myöskin Katharina II asui täällä suwisin, ja häntä on ympäröiwän kaupungin kiittäminen monesta kaunistuksesta. Keisari Paawali kävi harwoin linnassa, mutta keisari Aleksanderi I otti sen taasen alinomaiseksi suviasunnoksensa ja asui silloin uudemmassa n. k. Aleksanderi-palatsissa, jonka hänen isoitinsä oli hänelle rakennuttanut.

Kummallakin puolella puutarhojen isoa porttia on kaffi vähempää tornia, koristetut hieroglyfeillä ja useammilla weistetyillä egyptiläisillä kuvilla. Palatsi, rakennettu vuonna 1744, mutta kaunistettu keisarinna Katharina II:lta on 507 kynnärän pituinen ja 33 kynnärän korkuinen. Kaikki linnan pitkäpuolelle sovitettut muotokuvat, kanta-kiwet ja monilukuisien patfasten päät, waasit, weistokuvat ja muut koristeet sanotaan alkuaan olleen silatut puhtaalla kullalla. Tämä kuitenkin vuosien kuluessa kului pois ja nyt ovat ainoastaan kirjon torni ja kumut kullatut. Linnan puistoa päin olewa pitkäpuoli on wiheriä, walkea ja feltainen. Ensimmäinen huone, jota muukalaisille tavallisesti näytetään, on kappeli. Se on awara huone, jonka seinät kokonaan ovat peitetyt mustalla puunlajilla, ja runsaasti koristetut kullalla, niin myös lafi; seinillä riippuu joukko kauniita, wanhoja maalauksia. Jonkunlainen kalteri yhdistää kappelin useampain linnanhuoneitten kanssa. Seinät ja lattiat näissä ovat koristetut suurella komeudella; edelliset ovat maalatut walkeiksi ja kultaisiksi tahi peitetyt kalleilla silkkikankailla; jälkimmäiset warustetut parketteilla kalleista kivi- ja puulajeista.

Merkillisimmät huoneet isossa linnassa ovat: Merikivisaali, jossa seinät ovat kokonaan peitetyt merikivi lius-

koilla, jotka Preussin kuningas Fredrik Wilhelm lahjoitti keisarinna Annalle; ja Lionihuone, verhottu Lionissa kudotuilla gobelineilla; karniisi, paneelinki ja plintti ovat piirrotetut lapis-lazulilla, ja lattia varustettu mosaikeilla, johon on perlemokkaija kiinnitetty.

Aleksanderi-palatsi, uudessa puutarhasa, rakennettiin vuonna 1792 keisarinna Katharinaalta hänen wanhimmalle pojallensa Aleksanderille, arkitehti Dwarengin johdannon alla. Linna seisoo korkealla paikalla ja wiehätää niin ulkonaisen kuin sisällisen yksinkertaisuutensa tähden. Erinomaisen kaunis on erittäinkin pääkaupungin puolella olewa ja kaffi kylkirakennusta yhdistävä korinttilainen kolonnisto. Kummallakin puolella paraadirappua on kaffi pronssista muotokuvaa, jotka kuvaawat kahta wenäläistä kansanpelia: baski ja swajka.

Raitenlaisten rakennusten joukossa, jotka löytyvät itse puistossa ja yltymäri sitä ovat seuraawat etewimmät:

Cameron-kalteri rakennettu vuonna 1783 mainion arkitehti Cameron'in piirustuksen mukaan, seisoo eräällä ylängöllä ja on pituudeltaan 142 ja lewendeltään 25 kynnärää, sekä mainio somasta rakennuslaadustaan. Alakerrassa on asuinhuoneita; ylikerrassa on kolonnirivi, joka käypi koko rakennuksen ympäri, ja näiden välipaikkoihin on sovitettu affunanlajia, jonkatähden kalteri näyttää kuultawalta.

Arşfenaali on gothilais-rakennustawan mukaan tehty huone neljällä tornilla, johon Wenäjän hallitsijat puolestoista vuosisadan kuluesä ovat koonneet runsaan määrän sota-asuja ja muita semmoisia esineitä. Keisari Nikolai erittäinkin oli halullinen lisäämään niiden lukua ja antoi järjestää arşfenaalin nykyiseen kuntoonsa. Turkkilaiset tahi persialaiset satulawaatteet, joista moni on kullasta, koristatut jalokiveillä; itämaalaiset tikarit, kaunistetut kullalla, kalleilla kiweillä ja helmillä, ovat Katharina II:sen jopa Pietari I:senkin ajoista. Arşfenaalin kaunistukseksi ostettiin Pietarisä maalari Orlowskin kokeelma, jossa oli kauniita wenäläisiä ja puolalaisia waakunoita 16:ltä ja 17:ltä vuosisadalta. Joukko aseita tuotiin tänne myöskin Puo-

lasta vuonna 1831, niin myös useampia ruotfin rautapaitoja ja kypäriä 16:ltä ja 17:ltä vuosijadalta. Museon kokuusten lukumäärä on nyt 5,000 n:oa. Etupäässä täällä wetävät huomion puoleensa 8 ratsastajaa luonnon-suuruksina ja puettuina täydellisiin asevarustuksiin, niin myös kaikki satulawaatetta, koristetut erinomaisen suurilla timanteilla ja lahjoitetut keisari Nikolai'lle Turkin sultanilta.

Puutarhat ja puistot Tsarskoje-Selossa, jotka ympäri mitäten ovat yhteensä 27 wirstaa, pidetään erinomaisella huolella kunnossa. Waikeivät wesi-laitokset ja suihkulähteet täällä olekaan niin suurelaiset ja loistawat kuin Pietar-howissa, niin löytyy kuitenkin joukko esineitä, jotka yhä suuressa määrässä herättävät muukalaisen kummastusta ja ihmettelemistä. Eräässä puutarhan kulmauksessa on tornimonine kerroksineen, jossa keisari Aleksanderi II nuoruudessaan asui, sekä suuriruhtinattarien pienet huoneet. Suuren lammikon rannassa on koko laivasto soutoweneitä kiinitetty, ja ulkona kauempana samassa lammikossa suurempia pursiweneitä. Vielä löytyy teateri, rakennettu fiinalaisella tavalla, fiinalainen kylä, hollanti- ja sveitsiläinen maatalo, turkkilainen kioski, komeita itämaalaisia kylpyhuoneita, jonilaisen kolonniston tavalla rakettu lystihuone, joka kannattaa ilmassa olewaa kukkaistarhaa, gothilaisitapaan rakennettu huone, joka nimitetään Amiraliteetiksi, marmorisilta korintilaisine marmoripatsaineen, rostrali-kolonneita ja pronssi-muotokuvia, jotka keisarinna Katharina II on pystyttännyt Orlow'ille ja Potemkin'ille, ja muistopatsaita, jotka Aleksanderi I on pystyttännyt sotakumppaneillensä. Tämä kaikki ympäröittynä warjoisilla aleijoilla ja kukkaisuheidoilla lammikkoineen ja putouksineen sekä rotkot, erakkolat, fiinalaiset sillat, konstitekoiset linnan rauniot, sveitsiläis-majat y. m. tarjowat hyvin komean näköalan. Weistokuvien joukossa ansaitsewat Dannecker'in mainio Kristuksen kuva ja putous Maitotyttö enimpätä huomiota.

Puutarhat ja puisto ovat aina vieraille awoinna; jätinä niinä aikoina, jolloin keisarillinen perhekunta ei oles-

kele siellä. Suwilinnan wieresssä olewa kaupunki on kauniisti rakennettu ja on sillä noin 10,000 asukasta.

Pää-observatorion Pulkowassa, joka on noin neljä wirstaa Tšarskoje-Selosta, perusti keisari Nikolai vuonna 1838. Komeat kalut ostettiin etewimmiltä European koniekoilta noin 900,000 markasta ja rakennusten kustannukset nousivat 7 miljonaan markkaan. Se on melkoisella ylängöllä, eroitettuna toisista huoneista noin wirstan matkaa. Wina perustuksestaan sa asti on observatorio melkoisesti edistänyt tähtitiedettä. Wiime kuluneina 25 wuotina owat observatorion oppineet johtajat ja heidän apulaisensa ulosantaneet lähes 200 teosta tähtitieteessä ja maanmittausopissa. Observatorion wuotuinen palkkasääntö on 120,000 m.

Paulowsk.

Noin 4 wirstaa Tšarskoje-Selosta etelään, Gatschinan tien warrella, antoi suuriruhtinas Paul Petrowitsch, sittemmin keisari Paawali, vuonna 1777, itsellensä rakentaa suwilinnan ja ympyryitä sen awaroilla puistoilla, sekä nimitti tämän paikan Paulowsk. Tulipalo häwitti linnan vuonna 1803, mutta se rakennettiin pian uudestaan uuden perustuspäärteen mukaan. Nykyinen linna on kaunis rakennus, jossa niinhyyin ulkomuodon puolesta, kuin huoneitten sisuslaitoksen suhteen on sekä kauneuden tuntoa että yksinkertaisuutta. Lähellä linnaa on vähäinen linnoitus, nimeltä Bib, samassa paikassa jossa ennen muinoin oli ruotsin linnoituksia, jotka Pietari I sittemmin häwitti. Englantilaiseen tapaan tehdyt puutarhat ja puisto owat hyyin awarat, sisältäen laaksoja, korkeita terasseja, tempeleitä, obeliskeijä, muotokuwia y. m. Vielä on täällä hautakammio vähäisessä synkässä metsässä yksi huone sveitsiläis- ja yksi torni gothilaisitapaan rakennetut. Linnan lähellä on pieni soma kylpyhuone ja kaunis koski; eräällä wuorenkukkulalla on ympyriäinen kolonnisto, jossa on summattoman iso Apollon muotokuva, sekä vähän kauempana pieni Paulowskin kaupunki kauniine hu-

wiloineen. — Suwella käydään paljon Paulowskisja niiden konserttien wuoksi, joita siellä joka päivä annetaan rautatien asemapaikan lähellä olewassa rawintolasja, jossa on konserttisali 2,000 hengelle ja oivallinen soittofunta.

Gatschina (Satsina).

Gatschina on noin 42 wirstaa pääkaupungista, Warsowan rautatien wieresessä. Siihen aikaan, jolloin Ruotsi vielä wallitsi Inferinmaalla oli Gatschina pieni arentitila, jonka Pietari I läheisien kylien kansja lahjoitti sijarellensa Natalialle. Hänen kuoltuansa tuli paikka takaisin kruunulle. Katharina II lahjoitti sen lemmityllensä ruhtinas Drlow'ille, joka komealla tavalla kaunistutti linnaa, mutta osti tämän kuoltua sen takaisin ja lahjoitti sen nyt pojallensa. Tästä ajasta lukien ruwettiin erittäinkin kaunistamaan linnaa. Kaunis puisto laitettiin sen ympärille, ja monta pulstaa huonetta rakennettiin howikunnalle, sillä suuriruhtinas Paul oli walinnut Gatschinan alituiseksi suwiasunnoksensa. Gatschinan linnan rakennutti vuonna 1770 ruhtinas Drlow, italialaisen arkitehti Rinaldi'in suunnituksen mukaan. Se on samannimisen kaupungin itäpuolella, ihan lakealla maalla. Se on suorakulmainen rakennus kolmessa kerrassa, pienellä tornilla joka kulmassa. Nelikulmainen kylkirakennus yhdessä kerrassa on marmorikolonnistolla yhdistetty jolaiseen linnan siwusfasadeihin. Tämä kolonnisto muodostaa suuren nelikulmaisen pihan, jonka edessä on suuri, huolellisesti hoidettu metsä. Linnan sisuslaitus on hywin yksinkertainen; muutamat salit owat koristetut tauluilla ja muotokuwilla. Puutarhan puolisista affunoista on kaunis näköala wähemmän järwen ylitse, josta moni puro ja putous saa alkunsa, ja useampien somien saarien, jotka keskenänsä owat yhdistetyt pienillä komeilla silloilla.

Gatschinassa on lapsihuone, yhdistetty orpolasten laitokseen, jonka keisarinna Maria, keisari Paawalin puoliso, on laittanut ja keisari Nikolai laajentanut. Tämä laitos vastaanottaa noin 600 lasta. Toiseen, keisari Paawalin

perustamaan sairashuoneesen mahtuu 1,500 henkilöä kumpain sukupuolta. Keisarillinen perhekunta ei nyt enää milloinkaan asuu Gatschinassa, mutta keisari pitää täällä kunnossa suuren koiratarhan ja käy usein paikalla talvisin karhun ajoissa ollessaan.

Ropsa.

Tämä maanpaikka, joka on 36 wirstan päässä pääkaupungista, lounaasen päin Pietarhowista, oli ennen muinoin Ruotsin kenraali Hastfer'in oma, mutta tuli Inferimaan yhdistettyä Wenäjään ruhtinas Komodanowski'lle. Pietari I rakennutti täällä linnan hollantilaiseen tapaan, joka pysyi paikallaan aina vuoteen 1780. Ruhtinas lahjoitti paikan wävyllensä kreivi Golowkin'ille, mutta kun tämä ajettiin maanpakoon Siperiaan, keisarinna Elisabethin tullessa hallitukseen, joutui se ynnä muut hänen kartanonsa krunulle. Elisabeth määräsi Ropsan lepopaikaksi Pietarhowin ja Tšarskoje-Selon välillä ja antoi laajentaa ja kaunistaa linnaa. Muutaman askelen päässä siitä on ristinmuotoinen kirkko ja wastapäätä, sopusuhtaisuudessa sen kanssa, lystihuone jossa keisarinnan oli tapa atrioita, ja jossa hän, niin kuin Pietarhowisjakin, oli laitattanut ruokapöydät niin, ettei ruokalajia tarjotessa palvelijoiden tarwinnut tulla näkyville. Rakennustyöt jäiwät seitsemänwuotisen sodan tähden kesken. Täällä tapasi Pietari III:nen hänen surkea kohtalonsa heinäkuun 6 p. 1762, ja keisarinna lahjoitti nyt Ropsan sekä Gatschinan ruhtinas Orlowille; tämä kuitenkin harvoin kävi linnassa, joka sentähden sai kokonaan häwitä. Gräs pohatta nimeltä Lasarew osti sittemmin paikan wähäisellä summalla ruhtinaan perillisiltä ja asetutti linnan entiselleen, sekä kaunisti sen ulkopuolen jonialaisilla patšaskäytäwillä ja kolonneilla. Näköala linnan belwederesta on suurenmoinen. Toiselta puolen näkee loittona kaupungin kiiltäviä kirkonkupuja, toisella mastometsän, joka täyttää Kronstadt'in sataman. Puutarha kaunistettiin järwillä, täynnä sterlettejä, mulloja ja toutaimia, lähteitä ja sulisewia putouksia. Joka askelella

ihästuttawat ihantawat, odottamattomat näkhyalat waeltajata. Tuskin oli kuitenkin Nopsa saatu oivallisempaan kuntoon, kun keisari Paawali osti sen takaisin. Wiimeiseksi kuului se keisarinna Alexandra wainajalle. Nopsassa käypi tätä nykyä harwoin muukalaisia, kaukana kuin se on rautatiestä.

Aleksandrowski, Keisarillinen posliinitehdas, Aleksandrowskaja-Manufaktura ja Schlüsselfurg.

Pieniä höyrylaimoja kulkee useampia kertoja päivässä Suwipuiiston edustalta Schlüsselfurg'iin; matka joka kestää 4 tahi 5 tuntia saattaa muukalaisen tilaisuuteen näkemään koko joukon suuria tehtaita, rauta ja muita teollisia laitoksia Newajoen rannoilla. Enintä huomiota saavuttaa **Aleksandrowski** summattoman suurineen walinpajoineen, joiden ympärillä on pienempi kauppa. Yksi wirsta edempänä on **Keisarillinen posliinitehdas**, joka on saavuttanut suuren täydellisyhden hienomman posliinin valmistamisessa ja koristamisessa. Tehtaassa tehdään joukko hywin somatekoisia ja kalliita waaseja ja biscuit-kuvia. **Aleksandrowskaja Manufaktura**, ylempänä joen warrella, oli ennen suuri tehdaspaikka, mutta hallitus on nyt lakkauttanut suuret puu- ja liinatehtaanja, ja etewimmisjä rakennuksissa on wenäläinen rautatehtaan yhtiö.

Schlüsselfurg on linna Newajoen alkupaikassa olewalla saarella. Saari oli entisinä aikoina Suuren Nowgorod'in oma. Wuonna 1324 perusti Moskwan ja Nowgorodin suuriruhtinas Suri sotaretkellä Wiipuria vastaan täällä linnan. Siettualaiset walloittivat sen wähän ajan perästä, mutta ruotsin kuningas Magnus karkoitti heidät täältä vuonna 1347; tämän täytyi taas en wuorostaan jättää se vuonna 1352 nowgorodilaisille, jotka nyt rakensiwat kivi-muurin sen ympärille. Tästä ajasta alkaen, ja aina siihen asti kuin Pietari Suuri sen walloitti vuonna 1702 oli Schlüsselfurg, tahi niinkuin ruotsalaiset sitä kutsuivat Röte-

borg, alituinen riidanaine ruotsalaisten ja wenäläisten välillä. Linna on usein ollut waltiowangistona. Zuhana VI kuoli täällä. Schlüsselburgin kaupungissa on 6,500 asuk., suurimmaksi osaksi harjoittaen meriliikettä Laatokalla ja Marian-kanavalla, joka on Itä- ja Kaspianmeren välillä olevan jokiyhdistyksen loppupääte.

Tschesma.

Keisarinna Katharina II rakennutti kunniarikkaan voiton muistoksi, jonka Wenäjän laivasto sai turkkilaisista Tschesman tykönä, vuonna 1770, eräällä paikalla kahdeksan wirstaa pääkaupungista etelään päin linnan kolmiontapaiseen muotoon, niiden linnojen kaltaiseksi, jotka löytyvät Bosforin ja Dardanellien rannoilla. Tämän keisarinnan kuoltua on keisarillinen perhekunta hywin harvoin käynyt paikalla. Vuonna 1830 antoi keisari Nikolai linnan invalidihuoneeksi. Täällä olemat huoneet laajennettiin ja vuonna 1836 rajoitettiin tänne 300 vanhaa tahti sodassa haavoitettua soturia. Täällä on paitsi sitä kaksi kirkkoa.

Yleisiä huwipaikkoja ja kesähuwiloita kaupungin läheisimmässä ympäristössä.

Nowaja Derewnja eli Uusi kylä on Suuren Newkan oikealla rannalla toisella puolella kreivi Stroganow'in huwilaa Tschornaja Netschka. Siellä on joukko talonpoikien omistamia huoneita, jotka suwiksi muutetaan huwiloiksi vähävaraisemmille henkilöille. Enimmin kansaa houkuttelee tänne kuitenkin n. k. ineralnie Rodi pu vtorokineen ja teaterineen, jossa joka päivä annetaan pienempiä näytelmiä, balettiä j. n. e. Kinnatusten Nowaja Derewnjan kansja on Staraja Derewnja, joka myöskin on kesähuwila kaupunkilaisille.

Bargala, joka on yksi pietarilaisten mielenmukaisimmista kesähuwiloista, on 18 wirstaa kaupungista pohjoiseen päin. Siellä olewa linna, joka on kreivi Schuwalow'in

oma, on ympäröity suurella tuuhealla puistolla, jonka keskellä on n. k. Barnassjus, yksi niitä harvoita kuffuloita Peitarin ympäristöllä. Tämän pengermaan tavalla soikenevan keilan kuffulalta on ihana näkyala pääkaupungin ja Suomenlahden rantojen ylitse. Suviisin asuu koko seudulla yltymperi kaupunkilaisia. Ilma Bargalassa on, paikan korkean asemän tähden, kuiva ja terveellinen. Matka sinne tehdään Suomen rautatiellä.

Tokowa, tuo pieni, venäläinen Sweitzi, joka on noin 20 wirstaa Bargalan toisella puolella, ansaitsee tässä mainita kauniin ja romanttillisen, vaikka kohta vähän jylhän ja synkeän luontonsa puolesta.

Kolomjagissa (Kalamäellä), eräs suomalainen talonpoikaishylä, joka on kaksi wirstaa Nowaja Deremnjasta wuoriseissa seudussa, käy paljon kaupunkilaisia. Täällä on pulkka puutarha, kuuluwa kreivi Drlow-Denisow'ille, ja pawiljoni, jossa suwivieraiden on tapa huiwitella itseänsä soitannolla ja tanssilla. Tänne käy kyytiwaunuja Gostinni-Dwor'in edustalta.

Murino on eräs kylä, kuuluwa kreivi Worontsow'ille Suuren Ohtajoen warrella; täällä on kirkko ja kaunis huwila. Suviisin asuu täällä kaupunkilaisia, jotka tulewat tänne kyytiwaunuissa Gostinni-Dwor'in edessä olewasta paikasta.

Wähäinen suomalais-wenäläinen tulkki.

Yksi — adinn.
 Kaksi — dva.
 Kolme — tri.
 Neljä — tšetire.
 Wiisi — pjät.
 Kuusi — schest.
 Seitsemän — sem.
 Kahdeksan — wosem.
 Yhdeksän — dévjät.
 Kymmenen — désjät.
 Yksitoista — adinnátsat.
 Kaksitoista — dwánátsat.
 Kolmetoista — trinátsat.
 Neljätoista — tšetirnátsat.
 Wiisitoista — pjätnátsat.
 Kuusitoista — schestnátsat.
 Seitsemäntoista — semnátsat.
 Kahdeksäntoista — wosemnátsat.
 Yhdeksäntoista — devjätnátsat.
 Kaksikymmentä — dwátsat.
 Yksikolmatta — dwátsat adinn.
 Kaksikolmatta — dwátsat dva.
 Kolmekymmentä — trítsat.
 Neljäkymmentä — sórokk.
 Wiisikymmentä — pjätdesjät.
 Kuusikymmentä — schestdesjät.
 Seitsemänkymmentä — semdesjät.
 Kahdeksänkymmentä — wosemdesjät.
 Yhdeksänkymmentä — devjänósto.
 Sata — sto.
 Satayksi — sto adinn.
 Kaksisataa — dwásti.
 Kolmesataa — trista.
 Neljäisataa — tšetiresta.
 Wiisisataa — pjátsótt.

Kuusisataa — schestsótt.
 Seitsemänsataa — semsótt.
 Kahdeksänsataa — wosemsótt.
 Yhdeksänsataa — devjatsótt.
 Tuhat — tšjatscha.
 Kaksituhatta — dwa tšjatschi.
 Kymmentuhatta — désjät tšjatsch.
 Miljona — milliön.

Ensimmäinen — pérvi.
 Toinen — ftarói.
 Kolmas — tréti.
 Neljäs — tšetvjórti.
 Wiides — pjäti.
 Kuudes — schestói.
 Seitsemäs — sedmoi.
 Kahdeksäs — vosmoi.
 Yhdeksäs — devjati.
 Kymmenes — desjati.
 j. n. e. ti-päätteen panemisella
 paljous-lutuihin.

Pari — pára.
 Wiisi kappalta — pjátókk.
 Kymmenen kappalta — desjatókk.
 Sata kappalta — sóttnja.
 Tufina — djúschina.

Puoli — polovina.
 Kolmas osa — tretj.
 Neljäs osa — tšétvert.

Raha.

Kopekka — kapéikka.
 Puoli kopekkaa — polkopéiki.
 Kymmenen kopekkaa — grivennikk.

Wiisitoista kopekkaa — pjätaltinnikk.
 Kaksikymmentä kopekkaa — dwugri-
 venni.

Wiisikolmatta kopekkaa — tschet- vertákk.	Rupla miisikymmentä kopekkaa — poltará rubljá.
Wiisikymmentä kopekkaa — paltin- nikk.	Rassi ruplaa — dva rubljá.
Rupla — rupp.	Sata ruplaa — sto rubléi.
	Seteli — bankóvi bilétt.

Njan-lukn.

Tunti — tschass.	Tuorstaina — F'tschetvérg.
Yksi tunti — adinn tschass.	Perjantaina — F'pjátnitsu.
Rassi tuntia (kolme, neljä) — Dva tschasá (tre, tschetíre).	Lauantaina — F'subbótu.
Wiisi tuntia (kuusi j. n. e.) — Pjät (schest, j. n. e.) tschasóff.	Pyhäpäivä — F'voskresénie.
Puoli tuntia — poltschasá.	Maanantai-aamuna, iltana — Fpa- nedäljnikk útrom, vétscherom.
Reljännes tunti — tschévert tschasá.	Juhla — Prásdnikk.
Kello 1 — Tschass.	Uuden vuoden päivä — Nóvi godd.
„ 1 ¹ / ₂ — Polovína ftaróva.	Lasfiainen — Másslenitsa.
„ 1 ¹ / ₄ — Tschévert ftaróva.	Suuri paašto — Veliki posst.
„ 2 — Dva tschasá.	Pääsiäinen — Pássa.
„ 3 — Tri tschasá.	Helluntai — Troitsin dènj.
„ 4 — Tschetíre tschasá.	Joulu — Roschdestvó Hristóvo.
„ 5 — Pjät tschasóff.	Uusi — Godd.
Puolipäivä — póldenj.	Ruokausi — Mésjáts.
Puolipö — pólnotsch.	Uuden ajan — Vremená góda.
Mitä kello on? — Katóri tschass?	Kevät, keväällä — Vessná, vessnóju.
Onko teillä kello? — Jástli u vass tschasóff?	Kesä, kesällä — Ljato, ljätomm.
Kelloni on edellä — Maí tschasi idútt fperjótt.	Syys, syksyllä — Osenj, ósenju.
Kelloni on jälellä — Maí tschasi atstajútt.	Talvi, talvella — Simá, simóju.
Päivä, päivällä — Denj, dnjomm.	Tammikuu, Helmikuu — Janvárj, Fevrálj.
Pö, yöllä — Notsch, nótschiju.	Maaliskuu, Huhtikuu — Martt, Aprälj.
Mamu, aamulla — Uttro, úttrom.	Toukokuu, Kesäkuu — Maj, Jjúnj.
Ilta, illalla — Vétscher, vétsche- rom.	Heinäkuu, Elokuu — Jjúlj, Avgust.
Puolipäivän jälkeen — Pa palúdni.	Syyskuu, Lokakuu — Sentjábri, Ok- tjábri.
Wiikko — Nedélja.	Marraskuu, Joulukuu — Nojábri, Dekábri.
Maanantai, maanantaina — Pane- déljnikk, fpanedäljnikk.	
Tiistai, tiistaina — Ftórnikk, vo ftórnikk.	Sää, ilma — pagóda.
Keskiviikko, keskiviikkona — Sredá, f'sredú.	Rauhis, huono ilma — Haróschaja, hudája pagóda.
	Sataa, sataa lunta — Doschd idjótt, snách idjótt.
	Tuulee, ukkonen käy — Véteri dújet. gromm gremítt.

Wesi, tuli — Vadá, Agónj.
 Maa, taimas — Semljá, njébo.
 Minun on miu, lämmin — Mnjá
 schárko, hólodna.

Minmoinen on ilma? — Kakája
 pagóda?
 Sade taufosi — Doschd perestáll.
 Mitá paljous lunta! — Skóljko
 snágu!

Kaupungin oša, katuja ja foreja.

Kaupungin oša — Tschasst.
 Poliisifonttori — Utschásstokk.
 Kortteli — Kvartáll.
 Afunto — Kvartira.
 Katu — Ulitsa.
 Newffin katu — Njéffski prospékt.
 Iso, pieni, keskimmäinen prospekti
 — Balschói, srédni, máli pro-
 spékt.

Iso, pieni Morškája, Sadómaja
 katu — Balschája, málaja Mar-
 skája, Sadómaja ulitsa.
 Englannin kaji — Anglisskaja ná-
 bereschnaja.
 Tori — Plóschtschad.
 Mikaelin tori — Miháiloffskaja
 plóschtschad.
 Seinätori — Sännája.

Soweja, muistopatsaita ja teatereja.

Talwihowi — Símní dvaréts.
 Eremitage — Ermitásch.
 Marmorihowi — Mrámorni dva-
 réts.
 Taurialainen howi — Tauritsche-
 ski dvaréts.
 Iso (Mihaelin, Marian, Mel-

šandran) teateri — Balschói-
 (Miháiloffski, Marínski-) teatr.
 Pietari Suuren (Nifolain) muisto-
 patšas — Manumént Petrá Ve-
 líkavo, Nikolája.
 Sininen, punainen, kivi-silta —
 Síni, krássni, kámenni mosst.

Kirkkoja.

Kirkko — Tsérkoff.
 Kappeli — Damómaja Tsérkoff.
 Katolinen — Katolitscheskaja
 tsérkoff.
 Suomalainen, ruotsalainen kirkko
 — Schwédskaja, finskaja tsér-
 koff.
 Jisakin kirkko — Isákieffski sa-
 bórr.

Kapusjaffi — Tschemodánn.
 Laatikko — Jáschtschikk.
 Uja päälle! — Pajáschái.
 Difealle, wafemmalle, suoraan —
 Na právo, na ljávo, prjámo.
 Ryytimies, fušti — Iswótschikk,
 kútscher.
 Siljaa, warowasti! — Tísche, be-
 regis.
 Wario minua! — Pagadi menjá?
 Minne? Renen talo? — Kudá,
 Tschei domm?
 Zwanowin talo — Domm Ivá-
 nowa.
 Minä en fitä tunne — Ja jevó
 nje snáju.

Umpimaunut — Karjéta.
 Kattomaunut — Kaljáska.
 Roškat — Dróschki.
 Omnibus — Omnibuss.
 Matkafalut — Bagásch.

Kysy poliisimiestä! — Sprasi u
garadavóval
Täällä on renki — Vott vamm
dvórnikk. | Se on tuo kulmašša — Vot tot
na uglú.
Pysäytä rappujen eteen! — Asta-
novis u padjšesda.

Rautatieillä.

Suomen= (Moškowan=, Warsowan=,
Tšarškofelon=, Pietarhovin=,
Baltian=) — Finljándskaja- (Ma-
skóffskaja-, Várscháffskaja-,
Tsarskosélskaja-, Petergóff-
skaja-, Baltisskaja-) schelésnaja
daróga. | Pysäyspaikka, piletti — Stántsia,
biljétt.
1:nen, 2:nen, 3:aš luokka, šia —
Másto pėrvavo, staróva, trėtja-
vo klássa.
Antakaa minulle piletti! — Dái-
te mná biljétti!

Sanojen luettelo.

Keisari — Tsar, imperátor.
Keisarinna — Tsaritsa, impera-
tritsa.
Perintöruhtinas — Sesarévitsch.
Hänen puolisonša — Sesarėvna.
Suuriruhtinas — Veliki knjás.
Ruhtinas — Knjás.
Kreivi — Graf.
Atelismies — Dvarjaninn.
Herra — Gaspadinn.
Rouva — Gaspaschá.
Neito — Dávitsa.
Virkamies — Tschinóvnikk.
Talonpoika — Krestjánin, mu-
schikk.
Poliisi — Palítsia.
Poliisimies — Garadavói.
Pääsaaja — Tschelovákk.
Renki — Dvórnikk.
Ulkomaalainen — Inostránets.
Pääkaupunki — Stalitsa.
Kaupunki — Górodd.
Katu — Ulitsa.
Kännifatua — Pereúlokk.
Puodisto — Rinokk.
Puotijen rivi — Rjadd.
Puoti — Láffka.
Portti — Varóta.
Saari — Ostroff. | Puišto — Sadd.
Keto — Pólje.
Tuomiokirko — Sabórr.
Kirkfontorni — Kolokólnja.
Hautausmaa — Kladbistsche.
Luostari — Manastír.
Hovi — Dvarėts.
Ravintola — Restoránn, traktír.
Huone ravintolašša — Nómer.
Kasarmi — Kasárma.
Linnoitus — Krəpost.
Silta — Mosst.
Joki — Ráká.
Neman joki — Ráká Njevá.
Kylä — Derėvnja, seló.
Tie — Daróga.
Wuori — Gará.
Iso puodisto — Gostinni Dvor.
Pörsši — Birscha.
Lähetyskunta — Pasóljstvo.
Kirjoittaa — Pisátj.
Paperi — Bumága.
Lätki — Tschernila.
Kynä — Peró.
Lyijykynä — Karandásch.
Sjödä — Kúschatj, jəstj.
Juoda — Pitj.
Sjödä aamiaista — Sáfftrakatj.
Uamiainen — Sáfftrakk.

- Syöä päivällistä — Abädatj.
 Päivällinen — Abädd.
 Syöä iltaišta — Uschinatj.
 Iltainen — Uschin.
 Nyyppyy — Schnapps.
 Piemi — Supp.
 Raalifoppa — Schtschi.
 Piirafainen — Piraschókk.
 Paišti — Scharkóje.
 Häränliha — Gavjadina.
 Wasikanliha — Teljátina.
 Lampaanliha — Baránina.
 Sianliha — Svinina, akarókk.
 Rotletti — Kattléttkä.
 Biffipaišti — Biffschtéks.
 Kala — Riba.
 Kana — Kúritsa.
 Kananpoika — Tsipljónokk.
 Pyy — Räptschikk.
 Teiri — Tetjórka.
 Potaatti — Kartóffl.
 Herneitä — Garóchi.
 Kurkkuja — Agurtsi.
 Beerunoita — Grútschi.
 Omenoita — Jábloki.
 Wehnäleipä — Báli hläbb.
 Huisleipä — Tschórni hläbb.
 Juusto — Sirr.
 Voi, öljy — Karóvje másslo,
 másslo.
 Muna — Jáitso.
 Keta — Slíffki.
 Maito — Malakó.
 Wiini — Vinó.
 Balowiina — Vóttka.
 Olut — Pivo.
 Rahwi — Kófe.
 Tee — Tschai.
 Sokuri — Sáchar.
 Wesi — Vadá.
 Lasi wettä — Stakánn vadi.
 Kiehuuaa wettä — Kipitschókk.
 Kylmää wettä — Halódnói vadi.
 Suola — Solj.
 Pippuri — Pérets.
 Attikka — Uksus.
- Senappi — Gartschitsa.
 Teefof — Samovár.
 Teefannu — Tscháinikk.
 Ampäri — Veddró.
 Butelli — Butillka.
 Lasi — Stakánn.
 Pullo — Rjúmmka.
 Ruppi — Tscháschka.
 Taltriffi — Taréljka.
 Weitsi — Nóschikk.
 Rahweli — Villka.
 Lufiffa — Lóschka.
 Pöytä — Stoll.
 Wuode — Pastélj, kravátt.
 Lašana — Prastinja.
 Tynny — Padúschka.
 Tynnyn päällys — Návlotschka.
 Nöastia — Garschókk.
 Rafluuni — Pétschka.
 Tuli — Agónj.
 Rynttilä — Svétschka.
 Tulitikkua — Spitschki.
 Salwetti — Sallféttkä.
 Pyyhe — Palaténtse.
 Kiepu — Trjáppka.
 Hattu — Schljápa.
 Turkki — Schúba.
 Palltoo — Palltó.
 Taffi — Sertukk.
 housut — Pantalóni.
 Saappaat — Sapagi.
 Sauna — Báni.
 Sammio-sauna — Vánna.
 Saippua — Milo.
 Wene — Lóttka.
 Kärrit — Teléga.
 Pyörä — Kalesó.
 Luokki — Dúga.
 Nuora — Verjóffka.
 Kirves — Tapórr.
 Hewonen — Lóschadd.
 Heiniä — Sáno.
 Oksia — Salómo.
 Laima — Sudnó.
 Höyrylaima — Parahótt.

Kanssa-puheita.

- Minä olen ulkomaalainen, suomalainen, ruotsalainen — Ja inostránets, finljándets, schwedd.
- Minä en puhu wänäjätä — Ja ne gavarjú parússki.
- Hyvä päivä! — Sdrárvstvuite!
- Jääkö hymin! — Do svidánja, prastscháite!
- Hyvää yötä! — Dóbruju notsch.
- Jaa, ei! — Da, njett!
- Hyvä, hymin hyvä! — Haraschó! Otschen haraschó!
- Ei ole hyvä! — Nje haraschó!
- Enemmän, vähemmän — Jestschó, ménsche.
- Kyllin, ei tarpeeksi — Davóljno, njedavóljno.
- Liian kauan — Slúschkomm dólgo.
- Antakaa! — Dáite, pascháluista!
- Antakaa minulle, meille — Dáite mná, namm, pascháluista!
- Nyt, heti — Tepérj, seitscháss.
- On mahdollista, mahdotonta! — Móschno, nelsjä!
- Tehkää paremmin! — Sdálaite lútsche!
- Olkaa hyvä! — Pascháluista!
- Minä kiitän — Blahodarjú, spasibo.
- Kuka siellä on? — Kto tamm?
- Täällä — Sdáss.
- Tulkaa tänne! — Padite sudí!
- Kuulkaa! — Paslúschaite!
- Tulen heti! — Seitscháss pridú.
- Kuulen — Slúschaju.
- Misjä ovat saappaani, waatteeni? — Gdá mají sapagi, mají platja?
- Antakaa minulle saipuaata! — Daváite mílo!
- Menkäämme! — Paidjómme! — Paidjemme!
- Mene, aja! — Paschóll!
- Uja hiljemmin, kowemmin! — Pajáschái tische, skaréi!
- Uja kotiin, pysäytä! — Pajeschái damói, pastói!
- Sanokaa minulle! — Skaschíte mná!
- Mitä se on? — Schto takóje?
- Mikä on nimesi? — Kakk tebjá savútt?
- Mitä se maksaa? — Schto stóitt? skóljko stóitt?
- Mitä maksaa aršina? — Patschóm arschinn?
- Mitä maksaa nauha? — Patschóm funt?
- Se on kallista — Áto dórogo.
- Se on paljon — Áto mnógo.
- Se on huokeata — Djóschevo.
- Voitteko antaa takaisin? — Sdátschi jástli?
- En tiedä — Nje snáju.
- Ei ole tarwis — Nje nádo.
- En tahdo — Ja nje scheláju, ja nje hatschu.
- Onko valmis? — Gatóvali?
- Bankaa teekyökki kiehumaan! — Pastáffse samovár?
- Antakaa lusikka! — Dáite lóschku!
- Mitä tehdä? — Schto djálatj?
- Onko mahdollista? — Móschno?
- Onko kortteria? — Jástli kvartí?
- Onko huonetta (ravintola-sa)? — Jástli nómer?
- Misjä ravintola on? — Gdá astínnitsa?
- Misjä isäntä, emäntä on? — Gdá hasjáin, hasjáika?
- Misjä renkini on? — Gdá moi tschelovéck?
- Misjä passari on? — Gdá tschelovéck?
- Knyppäri! — Tschelovéck!
- Minä jään tähän yöksi — Ja astájús sdjáss notschevatj.
- Milloinka lähdette? — Kagdá vi ujádeté?

Tänään. — Sevódni.
 Huomenna. — Sáfftra.
 Tunnin perästä. — Tschéress
 tschass.
 On aika lähteä. — Porá ujähätj.
 Tuofaa rätinki! — Prinesíte
 tschott!
 Rántinki on liian suuri. — Tschott
 slischkom velik.
 Se on vähennettävä. — Náda
 jevó sbávitj.
 Miten minun on meneminen? —
 Kakk mnä proiti do?
 Suomaraĥaa. — Na tschai, na
 vóttku.
 Mikä stationa tämä on? — Ka-
 kája éta stántsia?
 Kuinka kauan viivymme täällä?
 — Na skóljko minútt astano-
 vimsa sdäss?

Misjä bufetti on? — Gdá bu-
 fétt?
 Antafaa minulle piletti! — Dáite
 mnä biljétt.
 Misjä minun kapineet ovat? —
 Gdá maji véschtschi?
 Tahdotteko syödä, juoda? — Ugód-
 noli vamm kúschatj, pitj?
 Päivällinen (murkina, illallinen)
 on valmiš. — Abádd (sáff-
 trakk, úschinn) gatóff.
 Minun on nälkä, jano. — Mnä
 kúschatj, pitj hóttschetsa.
 Minä olen ravittu. — Ja sitt.
 Antafaa ryyppy wiinaa ja putelli
 olutta. — Padáite mnä rjúmmku
 vóttki i butillku piva.
 Antafaa ruofaa. — Dáite mnä
 pakúschatj.

Quettelo Pietarin toreista ja kaduista.

f. meritsee katu; pr. = prospekti eli suurempi katu; per. =
poreulka eli rännikatu; t. = tori; J. = iso; K. = keskimmäinen;
P. = pieni.

Akademiſcheski=per.	E 4.	Bronnitskaja=f.	G 5.
Aleksandrinskaja=t.	F 6.	Búgski=per.	E 4.
Aleksandroffskaja=f.	C 8.	Degtjárnaja=f.	E 7—F 7.
Amiraliteetin=f.	E 5.	Demidoff=per.	F 5.
Angliſki=pr.	F 4—G 4.	Dérptski=per.	G 4.
Andréjewski=per.	E 4.	Dinabúrgskaja=f.	G 5.
Apráſin=per.	F 5—F 6.	Dmitroffski=per.	F 6.
Aptékarſki=per.	E 6.	Dnjéproffski=per.	E 4.
Aptékarſki=pr.	B 5—C 5.	Donskaja=f.	E 3.
Arhieréiskaja=f.	C 5.	Drowjannaja=f.	G 4.
Artilleriſkaja=f.	E 7.	Drowjannói=per.	F 4.
Astaúmowa=f.	E 2.	Dúmnaja=f.	F 6.
Astrahánskaja=f.	D 6.	Dúnkin=per.	D 5.
Babúrinskoi=per.	C 6.	Dwinski=per.	E 4.
Báńkowſki=per.	F 5.	Dworjánskaja=f. J.	D 6.
Báńni=per.	F 4.	Dworjánskaja=f. P.	D 6.
Barmaléjewa=f.	C 5.	Englannin kaji	E 4—F 4.
Baſſéinaja=f.	E 6—E 7.	Erteleff=per.	E 7.
Báſſkoff=per.	E 6—E 7.	Eſtljáńdskaja=f.	G 3.
Báſſkowa=f.	E 6.	Finljáńdski=per.	F 3.
Baténin=per.	B 6.	Finljáńdski=pr.	D 6.
Bataljónni=per.	C 6.	Fljúgoff=per.	B 6.
Beloférski=pr. J.	D 5.	Fonárni=per.	F 5.
Beloférki=pr. P.	D 5.	Friſoff=per.	B 6.
Bereſinſki=per.	E 2.	Furſchtábskaja=f.	E 6—E 7.
Beſboródkin=pr.	B 7—C 8.	Gagárinſkaja=f.	E 6—D 6.
Birſchemája=linja	E 4.	Gagárinſkaja kaji	D 6—D 7.
Birſchemói=per.	E 4.	Galérnaja f.	F 4—E 5.
Blahowéſchtschenſkaja=f.	F 4.	Garderóffski=per.	C 6.
Bohoródkſkaja=f.	G 5.	Gátschinskaja=f.	C 4—C 5.
Bolótnaja=f.	F 7.	Gelſingfórsſkaja=f.	B 6.
Bolótnaja=f. J.	E 7—E 8.	Glaſóffskaja=f.	G 6.
Bolótnaja=f. P.	E 8.	Gluhói=per.	F 5.
Bolſhói=pr.	F 2—E 4.	Gluhói=per.	G 5.
Bolſhói=pr.	D 4—C 5.	Gontſhárnaja=f.	F 7.
Barowája=f.	G 6—H 6.	Goróhowaja=f.	E 5—F 6.

Gráfsti=per.	F 6.	Rlinski=per.	G 5—G 6.
Grebétskaja=f.	F 6.	Rokolólni=per.	F 6.
Grebétskaja=f. J.	D 4.	Rólpinskaja=f.	C 4.
Grebétskaja=f. P.	D 4.	Roltóffskaja=f. J.	C 4.
Grebétski=per.	D 4.	Roltóffskaja=f. K.	C 4.
Grjásnaja=f.	D 4—D 5.	Roltóffskaja=f. P.	C 4.
Grjásni=per.	D 4.	Ronjúshennaja=f. J.	E 5.
Gródnenski=per.	E 7.	Ronjúshennaja	E 5—E 6.
Guljárnaja=f.	D 5.	Rónni=per.	D 5.
Gúseff=per.	E 7.	Rónni=per.	F 5.
Hártoffskaja=f.	F 7.	Ronnogwardéiski=per.	E 7—E 8.
Herfónskaja=f.	F 8.	Ronnogwardéiskaja=f.	E 7—E 8.
Inostránni=per.	E 4.	Rosája=linja	F 3.
Inshenérnaja=f.	E 6.	Roshewénnaaja=f.	F 2—F 3.
Inshenérni=per.	C 5.	Rosói=per.	E 6.
Institútiski=per.	A 6.	Rostromskája=f.	E 8.
Ishórskaja=f.	C 4—D 4.	Róvenski=per.	E 7.
Ismáilloffski polk (róti)	G 4—G 5.	Rrapivni=per.	C 6.
Ismáilloffski=pr.	G 5.	Krasnosélskaja=f.	D 4.
Ismáilloffskín=t.	G 5.	Kronwértskaja=f.	C 5—D 5.
Italjánstaja=f. J.	E 6.	Kronwértski=per.	D 5.
Italjánstaja=f.	E 6—E 7.	Kronwértski=pr.	D 5.
Iwanóffskaja=f.	F 6.	Kronshchtádtskaja=f.	C 4.
Jambúrgskaja=f.	C 4.	Kurljándskaja=f.	G 3—G 4.
Jarosláffskaja=f.	E 8.	Kurskaja=f.	G 6.
Jekateringóffski=pr.	G 4—F 5.	Kusnétschni=per.	G 4.
Jekaterinina=f.	D 8.	Kusnétschni=per.	F 6—F 7.
Jekaterinosláffskaja=f.	G 7.	Lafónskaja=f.	D 8.
Kabinéttskaja=f.	F 6.	Leóntjéffskaja=f.	D 8—E 8.
Kadéttskaja=linja	E 4.	Leshkutóff=per.	F 6.
Kadétski=per.	E 4.	Libáffskaja=f.	G 3.
Kalúshski=per.	E 8.	Lini (Linjat, Was. Dftr.)	1—27 . . . . .
Kámenno=Dstróffski=per.	B 5—D 5.		E 4—F 3.
Kanaréjetschnaja=f.	F 3.	Litéini=pr.	D 6—E 6.
Kanonérskaja=f.	G 4.	Ljubáwinski=per.	G 4.
Kanonérski=per.	G 4.	Lománski=per.	C 6—C 7.
Karawánnaja=f.	E 6.	Lotsmánstaja=f.	G 4.
Kartaschichina=f.	F 2.	Lowiski=per.	C 6.
Kasánskaja=t.	E 5.	Lugskaja=f.	C 4.
Kasármenni=per.	C 6.	Máli=pr.	E 3—D 4.
Kasatshi=per.	F 6.	Máli=pr.	F 2.
Kijeffskaja=f.	H 5—H 6.	Máلكoffski=per.	F 5.
Kirotschnaja=f.	E 6—E 7.	Málo=Dhtenski=pr.	F 7—F 8.
Kirotschni=per.	E 6.	Manéschnaja=f.	D 8—E 8.
Kirpitschni=per.	E 5.	Manéschni=per.	E 7.
Klimóff=per.	G 4.	Marian tori	F 4.

Marinski-per.	F 5.	Obéskaja=f.	E 8.
Marskentu	E 5.	Ofttšerstaja=f.	F 4—F 5.
Másljanni-per.	F 3.	Ofttšerstaja=f.	E 2—F 2.
Masterškaja, Ž.	F 4.	Ofttšersti-per.	D 4.
Masterškaja, P.	F 4.	Ohtenski-pr.	E 8.
Matvéjeffskaja=f.	C 4—C 5.	Opótschinina=f.	E 2—F 2.
Maschschanskaja=f., Ž.	E 5—F 5.	Oranienbáumškaja=f.	C 4—C 5.
Meschtšanskaja=f., R.	F 5.	Ordinárnaja=f.	C 5.
Meschtšanskaja=f., P.	F 5.	Orenbúrgskaja=f.	D 6.
Miháiloffskaja=f.	E 6.	Orlóffski-per.	F 7.
Miháiloffskin tori	E 6.	Ošérni-per.	E 7.
Miljónnaja=f.	E 5—E 6.	Balmenbáchski-per.	D 8.
Minski-per.	F 4.	Panteléimonškaja=f.	E 6.
Mitáfski-per.	E 7.	Pávloffskaja=f.	D 4.
Mitninskaja=f.	F 7—E 8.	Peremóznaja=f.	F 4.
Mitninski-per.	D 5.	Pesótschnaja=f.	C 5.
Mjasnája=f.	F 4—G 4.	Pesótschni-per.	C 4.
Mogiléffskaja=f.	G 4.	Petergóffskaja=f.	C 4.
Mohowája=f.	E 6.	Petergóffski-pr.	G 4—H 4.
Mohowája=f.	G 7.	Petróffskaja=f.	D 6.
Monétnaja=f., Ž.	C 5—C 6.	Péwtšeski-per.	C 5—D 6.
Monétnaja=f., P.	C 5.	Plutálowa=f.	C 5.
Morskaja=f., Ž.	E 5—F 5.	Podgórnaja=f.	D 8.
Morskaja=f., P.	E 5.	Podjátšeskaja=f., Ž.	F 5.
Mošcháiskaja=f.	G 6.	Podjátšeskaja=f., R.	F 5.
Móšchoff-per.	E 5.	Podjátšeskaja=f., P.	F 5.
Moskóffskaja=f., Ž.	F 6.	Podólskaja=f.	G 5—G 6.
Moskóffskaja=f., P.	F 6.	Podrészowa=f.	C 5.
Mstinski-per.	F 8.	Pokróffskaja=f.	C 5.
Musikántski-per.	D 4.	Polóšowa=f.	C 5.
Mutšchnói-per.	F 5.	Poltáfšskaja=f.	G 7.
Nadéschinskaja=f.	F 7—E 7.	Poltorátski-per.	F 5.
Nalitschnaja=f.	C 4.	Porohoffskói-per.	C 4.
Nárwski-pr.	H 4.	Posábskaja=f., Ž.	D 5—C 6.
Reischlóttski-per.	C 6.	Posábskaja=f., P.	D 5—D 6.
Réffski-prospétt	E 5—F 8.	Potšchtámtškaja=f.	F 4—F 5.
Nikolájeffskaja=f.	F 7—G 6.	Potšchtámtski-per.	F 5.
Nikólskaja=f.	F 4.	Powarskói-per.	F 7.
Nikólskaja=f., Ž.	D 4—D 5.	Prátšeschni-per.	F 5.
Nikólskaja=f., P.	D 4.	Preobraschenskaja=f.	E 7.
Nikólskaja=f.	F 4—F 5.	Preobraschenskaja=f.	E 7.
Nishegoróbskaja=f.	D 6—C 7.	Prjadilnaja=f.	G 4.
Nowgoróbskaja=f.	E 8—F 8.	Prjadilni-per.	G 4.
Rómi-per.	F 5.	Prowiántskaja=f.	D 5.
Rómo=Šfatieffskaja=f.	F 4—F 5.	Pštóffskaja=f.	G 4.
Obúšchoffski-pr.	F 5.	Pušchárskaja=f., Ž.	C 5—D 4.

Buſchárskaja=f., <i>Р.</i>	C5.	Selenina=f., <i>С.</i>	C4.
Buſtói=per.	D4.	Selenina=f., <i>Р.</i>	C4.
Raſjéſchaja=f.	F6.	Selenoff=per.	C5—C6.
Raſnotſhinnaja=f., <i>С.</i>	C4—D4.	Sennája (<i>Heinä=</i>) tori	F5.
Raſnotſhinnaja=f., <i>Р.</i>	C4—D4.	Serdobóſkaja=f.	A5.
Raſtánnaja=f.	H6—H7.	Sergieffſkaja=f.	D6—D7.
Raſtánni=per.	H7.	Serpuhóffſkaja=f.	G5—G6.
Reſnoi=per. 1 ja 2	C4.	Simbírſkaja=f.	D7.
Rewelſki=per.	G4.	Simeónoffſki=per.	E6.
Ribátſkaja=f.	D4.	Simin=per.	F5.
Rinotſchnaja=f.	E6.	Sinjáwinski=per.	D6.
Rinótſchni=per.	E6.	Sjéſchinskaja=f.	D5.
Riſchſki=pr.	G3—G4.	Stornjakóff=per.	G6.
Rjáfánſkaja=f.	G6.	Slonówaja=f.	E7—F7.
Rópſchinskaja=f.	D4.	Snámenſkaja=f.	F7—E7.
Roſchdeſtwenſkie = kadut 1—10	E7—F7.	Solbátſki=per.	E7.
Roti (katſo: <i>Смаилофф=</i> <i>ti=polk</i>).		Soljannói=per.	E6.
Rotſchenſálmſki=per.	C6.	Spáſſkaja=f.	C4—D4.
Ruſſheinaja=f., <i>С.</i>	C5—C6.	Spáſſkaja=f.	E7.
Ruſjóffſkaja=f.	G6.	Spáſſki=per.	F5.
Sabówaja=f., <i>С.</i>	G4—F6.	Sredni= (<i>Reſtimmäinen=</i> <i>pr.</i>	E3—E4.
Sabówaja=f., <i>Р.</i>	E6.	Stawropólſkaja=f.	D8.
Sagibenni=per.	E4.	Stoljární=per.	F5.
Ságorodni=pr.	F6—G5.	Strelinskaja=f.	C4—D5.
Ságorodni=pr.	G4.	Stremjánnaja=f.	F6—F7.
Sahárjeffſkaja=f.	D6—D7.	Stroganoffſkaja=f.	B5.
Sahární=per.	C6.	Sútin=per.	G6.
Sáitin=per.	G6.	Swenigoródskaja=f.	F6—G6.
Samárſkaja=f.	D6.	Swetſchnói=per.	F6.
Samjátin=per.	E4.	Tairoffſki=per.	F5.
Samſónieffſki=pr., <i>С.</i>	C6—B6.	Tambóffſkaja=f.	E7.
Samſónieffſki=pr., <i>Р.</i>	C6.	Tamóſchennaja (<i>Tulli=</i> <i>linja</i>	E5.
Sapérni=per.	E7.	Tatárſki=per.	D5.
Sarátoffſkaja=f.	D6.	Tawritſheſkaja=f. I	D7—E7.
Sarótnaja=f.	G4.	Tawritſheſkaja=f. II	D7—E7.
Sarótni=per.	G5.	Teatráljnaja=f.	F6.
Sawódskaja=f.	F4.	Teleſchnaja=f.	F7—F8.
Schámſchewa=f.	C5.	Terjájewa=f.	C5.
Schirótkaja=f.	C5.	Tjurémni=per.	F4.
Schliſjelbúrgſkaja=f.	C4.	Tólmaſoff=per.	F6.
Schliſjelbúrgſki=pr.	F8—G9.	Torgówaja=f.	F4.
Schpalálnaja	D6—D7.	Torgómi=per.	F8.
Schwédſki=per. 1	E5.	Troitſki=per.	F6.
Schwédſki=per. 2	E6.	Troitſki=per.	D6.

Troitski-per.	G 5.	Wéberškaja-f.	D 5.
Tsaritjinskaja-f.	E 6.	Weréiskaja-f.	G 5—G 6.
Tsarškofélskaja-f.	C 4.	Wesélnaja-f.	F 2.
Tsarškofélski-pr., J.	G 5—H 5.	Wiborgškaja-f.	B 6.
Tsarškofélski-pr., P.	G 5—G 6.	Wilénski-per.	E 7.
Tschepénni-per.	G 5.	Witebsškaja-f.	G 4.
Tscherbákoff-per.	F 6.	Wladimírski-pr.	F 6.
Tschernigóffskaja-f.	H 6.	Wolínski-per.	E 5.
Tscherniškóff-per.	F 6.	Wolokolámski-per.	G 6.
Tschubároff-per.	G 7.	Woronéshskaja-f.	G 6.
Tserkównaja-f.	B 5.	Wošdmišchenškaja-f.	G 6.
Tserkówni-per.	G 7.	Woškresénškaja-faji	D 7.
Twerskaja-f.	D 8.	Woškresénškaja-f.	D 7.
Univeršitétškaja-linja	E 4—E 5.	Woškresénski-pr.	D 7—E 7.
Uprábnenni-per.	F 4—G 4.	Wošnesénski-per.	F 5.
Urálski-per.	D 3.	Wošnesénski-pr.	E 5—G 5.
Ušátschess-per.	G 4.	Wálffowa-f., J.	D 6.
Warmárinškaja-f.	C 8.	Wálffowa-f., P.	C 6.